

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KATİCİ 2.750.000 TL

kaçak yayın

kasım 2004 sayı:19 2.500.000 TL. kdv dahil

**Şebnem Işığüzel
ile roman kahramanını
oluşturduk!**

DEUTSCHLAND 3.40 EUR - ÖSTERREICH 3.50 EUR - SCHWEIZ 6.50 CHF - NEDERLAND 3.50 EUR
BELGIË 3.50 EUR - FRANCE 3.50 EUR - GB 2.70 GBP

KURBAN

MOZART'IN BERBERİ

WOLF
WONDRATSCHKEK

ÇEVİREN: NAFİS ERDİŞ

CA
DD
E>

GÖÇEBELERİN, GEMİCİLERİN, FAHİŞELERİN... GÖLGESİ ALTINDA

BERBER, BU YALIN VE KESİN BİR TONU OLAN VE TUHAF BİR TEHDİT İÇEREN MESAJI BUGÜN HÂLÂ, ÜZERİNDEN NEREDEYSE BİR YARI İNSAN ÖMRÜ GEÇTİKTEN SONRA BİLE, EZBERE SÖYLEYEBİLİR, AMA HENÜZ ENİNE BOYUNA DÜŞÜNMESİ GEREKEN NEDENLER YÜZÜNDEN BUNUN ŞİFRESİNİ ÇÖZMEYE ÇALIŞMAKTAN ŞİMDİYE KADAR HEP KAÇINDI. ZAMANI OLMADIĞI İÇİN DEĞİL ELBETTE. AMA BUNU DÜŞÜNÜRKEN DÜŞÜNCELERİ BİR TÜRLÜ YERLİ YERİNE OTURMUYORDU, ONLARI BİR TÜRLÜ EHLİLEŞTİREMİYORDU. SONRALARI DA HİÇBİR ZAMAN DÜŞÜNCELERİNİ EHLİLEŞTİRMEMEYE UĞRAŞMADI. DÜŞÜNMEYE BAŞLADIĞI ANDA HÂLÂ KUMA YA DA SUYA DÜŞÜYÖR. ALTINDA HERHAÜLÂ BİR ŞEY, SAĞLAM BİR ZEVCE OLMUYOR, SÜREKLİ BATTIRIYOR. DÜŞÜNCELERİNİN AKIŞI AĞIR VE YORUCU.

CA
DD
E>

www.kurbandan.org

4

Bir "Nâzım
Uzmanı"nın
Yakıştırmaları

17

El Salvador

Günleri

Nobel'i Reddetmek için...

8

nafer ermiş

AB Edebiyatı

14

metin aksoy

31

Gramofonlu

Kahve

LeMan Coğrafik Dergi/Git

21

timur danış

72

Beyaz Kule

46

özgül apaçe

Sonbaharı katlanır
kılmanın 5 yolu

48

björn kern

40

Kasparov-
Şebnem İşigüzel

Şöhretlerden Kim Kaldı?

45

oktay taftalı

KAÇAK

İÇİNDEKİLER

Bir "Nâzım Uzmanı"nın
Yakıştırmaları/4
Mehmet Ergün
Krallar ve bilgeler/7
Paul Coelho
Nobel'i reddetmek.../8
Nafer Ermiş
Akdeniz suyuna aşk
öyküleri/11
Özlem Kumrular
AB Edebiyatı/14
Metin Aksoy
20. Yüzyılın İstanbullu
Rum şairleri-2/16
Nena Çalidis
El Salvador Günleri/18
Adnan Özer
LeMan Coğrafik Dergi-
Git/21
Timur Danış
Şöhretlerden Kim Kaldı?/22
Oktay Taftalı
Bir Kitap/24
Eser Poyraz
Başar Başarı/25
Bir Öykü
Hamamda Bir Öykü/26
Aslan Özdemir
Sanatı Anlama ve
Yorumlama/30
Nükhet Erkmen
Gramafonlu Kahve/31
Tahir Abacı
Olaylar ve Şekiller/34
Aslan Özdemir
Seminerler Başlıyor/36
Ölümünün 100. yılında
Anton Çehov/37
Hasine Şen
Kasparov-Şebnem İşigüzel
karşılaşması/40
Kaçak Söyleşi
Suçlama ve saptama/44
Kaçak Polemik
Beyaz Kule/46
Özgül Apaçe
Sonbaharı katlanır kılmanın
5 yolu/48
Björn Kern
Film İcabi/50
Mesut Kara
Modern Hollanda Edebiyatı var
mı?/52
Kaçak Dosya
Kanat Alıştıranlar/58
Almanya Haber/63
Gültekin Emre
Barın-Düzce Haber/66
Tersten Okuma/68
Yahya Kebir
Keşke sen de olsaydın/70
Cüneyt Özdemir
Kaçak Altılı/71
Arka Sokak/72
Tozlu Raflar/80
Faruk Kaya

COLETTE

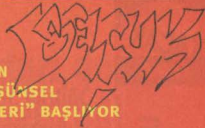
CANİKO

VIVET KANETTI'NİN NEFİS TÜRKÇE'SİYLE

YAKIN ÇAĞLARDA HİÇBİR BÜYÜK EDEBİYATÇI-KADIN YOK KI, ESERİ VE HAYATINDA AHLAKİ VE VİCDANİ ÖLÇÜLERİ COLETTE KADAR DEVRE DIŞI BIRAKABİLMİŞ OLSUN... MODERN ÇAĞLARDA, BU ÖLÇÜLERE KAFA TUTMUŞ PEK ÇOK YAZAR KARŞIMIZA ÇIKAR ELBETTE... AMA BU KAFA TUTUŞLAR VE KAHRAMANLIKLAR, KAÇINILMAZ BİR "ÇİLE"YLE, TOPLUMA ÖDENEN DİYETLE BİRLİKTE GELİRLER VE "TEK TANRILI DİNLER" KÜLTÜRÜ İÇİNDE YERLERİNİ ALIRLAR... COLETTE'İN DURUŞU, İŞTE BU ÇERÇEVE DIŞINDADIR... ONDA TEK TANRILI DİNLERİN KÜLTÜRÜ İLE HESAPLAMAK İZİNİ VERMEZ. AMA KİŞİLERİN İZZETİNE YAKIN... BİR KÜLTÜRÜ O, ZİHİNSEL BİR ÇABAYLA DEĞİL, ESERİYLE DEĞİL, ESRARENGİZ VE KISKANILASI BİR DOĞALLIKLA, SANKİ "DEVRE DIŞI" BIRAKMIŞTIR...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi <https://ranteey.org>

KAÇAK

Sayı 19
Kasım 2004

AYLIK YEREL
SÜREÜ YAYINDIR

Sahibi

LM Basın Yayın
Ltd. Şti. adına
Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni

Tuncay Akgün

Yayın Danışmanı

Adnan Özer

Editor

Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu

Yazışları Müdürü
Ayhan Erdoğan

Art Direktör

Reyhan Karacadağ

Fotoğraflar

Sinan Gökse

Dizgi

Nurgül Sedat Kiran

Düzeltili

Hüseyin Kiran

Müesseses Müdürü

Ali Yavuz

Satış Müdürü

Cengiz Kocalı

Baskı Sorumlusu

Tanju Kırte

Abone-Reklam

Seyvinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Mail

kaçak@leman.com.tr

Telefon

0212 - 292 94 50
292 95 51 (4 Hat)

Fax

0212 - 292 44 91

Adres

Finuzaga Mahallesi
Defterdar Yokuşu No: 47
Beyoğlu / İstanbul

Baskı

LeMan Matbaası

Telefon

0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım

BBD Merkez

KAÇAK YAYIN “YAZINSAL VE DÜŞÜNSEL GELİŞTİRİCİLİK SEMİNERLERİ” BAŞLIYOR

2004 yılı 2. Dönem seminerleri 6 Kasım Cumartesi günü başlıyor. Kaçak Yayın, ücretsiz olarak düzenlediği seminerlerin gördüğü yoğun ilgi üzerine devam kararı aldı.

Yeni dönem için istenen kompozisyon konusu “ADA” idi. Bu kompozisyonla başvuranların içinden bir seçim yapıldı ve seminerlere katılmaya hak kazanan belirlendi. Ayrıntılı bilgi ve kazanan katılımcılar içerideki sayfalarımızda açıklanmaktadır.

2004 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜNÜ AVUSTURYALI YAZAR ELFRİEDE JELİNEK ALDI

1901 yılında bu yana verilen ödül şimdiye kadar sadece dokuz kadın edebiyatçıya verilmişti. Jelinek bunların onuncusu oldu. Jelinek’ten önce bu ödülü alan kadın edebiyatçı Polonyalı şair Wisława Szymborska’ydı (1996).

Akademi Jelinek’e ödülü “romanlarında seslerin ve karşı seslerin müziksel uyumu ve oyunlarında benzersiz bir dilsel tutkuyla sosyal klişelerin saçmalığını ve zorlayıcı güçlerini gözler önüne serdiği için,” verdiğini ilan etti.

57 Yaşındaki Elfriede Jelinek, 1966’a bu ödülü alan şair Nelly Sachs’tan bu yana Alman dilinde alan ilk kadın yazar oldu. Böylece dünyanın bu en önemli edebiyat ödülünü şu ana kadar 10 kadın yazar ve 89 erkek yazar almış oldu.

ŞİİRİN BİR PARÇASI...

Kaçak Yayın’ın Eylül 2003 sayısında ilk kitabı dolayısıyla bir söyleşisini yayınladığımız genç şair Gülsün İlğün ani bir rahatsızlık sonucu aramızdan ayrıldı. Üç yıldır şairlerin toplandığı küçük bir meyhanede yapılan Salı toplantılarına da katılan Gülsün’ün bu beklenmedik kaybı yakınlarını olduğu kadar şair ve yazar dostlarını da derinden sarstı.

Beyaz geceler

Derya Sayın

Sabiha Sertel ile Nâzım Hikmet
birbirlerine âşık mıydılar?

BİR "NÂZİM UZMANI" NİN YAKIŞTIRMALARI

Aynı ve gününü anımsamıyorum, ama 2001'in başları olacak. Nâzım Hikmet, bir kez daha gündemde. Tartışılan: "Yurttaşlık hakkı" geri yerilsin mi, verilmesin mi? Bağlı olarak da: "Mezari" Türkiye'ye getirilsin mi, getirilmesin mi?

Öyle durduk yere değil, koşullarınzorlaması ile çıkıyor tartışma. Hazırlıksız yakalanma söz konusu. Bir yıl sonra, 2002'de, doğumunun yüzüncü yıldönümü tüm dünyada kutlanacak çünkü Nâzım'ın. Ama onun "yurttaşlık hakkı" elinden alınmış; mezarı da yurdunda değil. Bir "ayıp" var ortada ve bu "ayıp"tan kurtulmak ya da en azından ağırlığını hafifleterek taşınabilir duruma getirmek gerekiyor onu. Bu nedenle de siyasetçisinden sanatçısına önüne gelen söz alıp görüş belirtiyor. Çözüm üretmeye, "ara yol" bulmaya, geçiştirmeye çalışan seslerden oluşmuş bir koro ortalığı inletiyor. İşte böyle bir ortamda Nedim Saban, Kanal 6'da yayımlanan "Dr. Stres" adlı programlarından birini Nâzım Hikmet'e ayırıyor. Konuşmacı katılımcıları Mehmet Gül, Refik Erduran ve Yıldız Sertel. Tartışma, değişik siyasal eğilimdeki öğrencilerden oluşmuş bir dinleyici katılımcı topluluğu önünde gerçekleşiyor.

Mehmet Gül, 12 Eylül öncesi ülkücü hareketin önde gelen adlarından biri. O sıralar MHP milletvekili olarak TBMM'de. İzleyicilere sonuncu niteliği ile sunuldu. Refik Erduran, oyun yazarı – gazeteci; Yıldız Sertel ise, bilim insanı olarak biliniyorlardı. Ama Nedim Saban, bu nitelikleri ile değil, "Nâzım uzmanı" olarak sundu onları izleyicilerine. Böyle sunulmak ne Erduran'ı, ne de Sertel'i rahatsız etti. İkisi de tepkisiz kaldı. Anlamı açık: Ya kendilerini öyle görüyorlardı ya da

öyle görülmekten rahatsızlık duymuyorlardı.

Gerçek öyle miydi peki?

"Dr. Stres" in kolayca bağışladığı ve aynı kolaylıkla kabul edilen "Nâzım uzmanlığı" nı taşıyacak konumda mıydı Erduran'la Sertel?

"Dr. Stres" in Uzmanları

Türkçe Sözlük'te "uzman", "Bellî bir işte, bellî bir konuda bilgi, görüş ve becerisi çok olan kimse. *mütehassıs. *kompetan." olarak tanımlanıyor.¹ Demek ki bir kişinin "bellî bir işte, bellî bir konuda" uzman sayılabilmesi için o işle – o konuyla ilgili "bilgi, görüş ve becerisi" nin "çok" olması gerekiyor. Gözboyamayı becermek koşulu ile "harcıâlem" ya da "orta karar" bilgisiyle "uzman" geçinilebilir belki; ama "uzman" olunamaz. Buna göre "Nâzım uzmanı" nitelemesi kullanılan kişinin "harcıâlem" ya da "orta karar" bilgisiyle yaslanmadığı ve Nâzım Hikmet'i çok iyi bildiği kabul ediliyor demektir. "Dr. Stres" in "Nâzım uzmanları" nu tanımın terazisine vurduğunda ne görülüyor? Gerçek Yıldız Sertel'in, gerekse de Refik Erduran'ın Nâzım'la ilgili olarak kaleme aldıkları az sayıdaki yazıya bakarak söz konusu nitelemeyi ("Nâzım uzmanı") taşıyacak konumda olmadıklarını gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz. "Nâzım uzmanı" geçinmek kolay belki; ama olmak son derece güç. Bu nitelemeyi hak edebilmek için Nâzım'ın insan, şair ve siyasetçi yönleri ile aralarındaki ilişkileri çok iyi bilmek gerekir. Yıldız Sertel'e Refik Erduran'ın yazdıklarından bu alanların kendilerine kapalı olduğu anlaşılıyor. Nitekim uzmanlıklarının kâlibresi, programınakışı içerisinde ve kısa sürede

ortaya çıktı. "Dr. Stres" in uzmanlarının sürekli olarak Nâzım'ı Kuvayi Milliye Destanı ile "yurt özlemi" ni dile getirdiği şiirlerin şairi olarak sunmaları karşısında Mehmet Gül, Nâzım'ın "28 Kânunusani" adlı şiirini okudu. Söz konusu şiiri SSCB'ye ilk gidişinde Moskova'da yazmıştı Nâzım ve "Karadeniz Kıyılarındaki Parçalanmış Mustafa Suphi ve Yoldaşlarının İkinci Yıldönümü" nedeniyle yayımlanan 28 – 29 Kânunusani adlı kitapta yer alıyordu.² "Dr. Stres" in uzmanları, üretmeye çalıştıkları Nâzım imgesi ile bağdaşmayan bu şiir karşısında ne yapacaklarını şaşırmışlar ve Kemal Tahir'in roman kişilerinin sık sık kullandıkları o kalıp söze gönderme yaparak söyleyelim, "inkâr yiğidin kalesi" diyerek işin içerisinden sıy-

tılmıcılardan Refik Erduran ve Yıldız Sertel, 28 Kânunusani şiirini ilk defa duyduklarını ve Nâzım'ın olma ihtimalini yadırgamışlardır. Sıradan Türkiye solcusu bile bu şiiri duymuş ve okumuşken, bu kişilerin duymadık demesi ya büyük bir cehalettir ya da bir utanma psikolojisidir. Nâzım Hikmet'in şiirinden utanan, sakınan nasıl Nâzım Hikmet değerlendirmesi yapabilir ki?"³ Katılıyorum.

Her Olasılığı Hesaba Katan Bir "Uzman"

"Dr. Stres" in "Nâzım uzmanları" ndan Refik Erduran, şimdilerde, yeni bir iddia ile ortaya çıkıyor:

"Türk solunun özeleştirisine katkı diye Sabiha Sertel'in hikâye-

mü, solcular birbirlerinin karlarına musallatmış" diye yine edepsizce yorumlar yapılmasına fırsat vermemek için özel çaba gerektiriyor."⁴

"Konuşma" yı görmemiş olanlar için belirtiyim: Bu sözler, Refik Erduran'ın eski eşi Leyla Umar'la yenilir – yutulur olmaktan uzak ifadelerle hesaplaştığı ve bir gazete sayfasını kaplayan konuşmadan ayrı tutulmuş küçük bir kutu içerisinde yer alıyor. Kirli çamaşırların ortaya döküldüğü böyle bir konuşmada bu sözlerin yer almasının nedenini merak etmemek elde değil.

Evet Erduran, "Sabiha Sertel'in hikâyesini" yazmaya karar vermiş. Ama öyle durduk yere değil. "Solun özeleştirisine katkı diye". Bu hakkı ve yetkiyi kendinde görüyor demek. Böylesine ağır bir sorumluluğun altına giren bir kişinin yazacaklarının gerçekte örtüşmesi için elinden geleni esirgemeyeceği açık. Nitekim öyle yapıyor: "Her gün kızı Yıldız Sertel'le görüşerek her şeyi doğrulatmakta." Bu arada, "solun özeleştirisine katkı diye" "bilen bilir de konuşulmaz" bir gerçekçi olarak kayda geçiriyor: "Sabiha hanım ve Nâzım Hikmet birbirine aşık." Ama, evet aması var işin. Aşkın çağrıştırdıklarının dışına taşan bir aşk bu: "Kadın – erkek ilişkisini çok aşan bir ruh ve kafa bağlılığı vardı (...) aralarında." Çünkü "Sabiha Sertel için ailesi ve çok sevdiği kocası önde gelirdi." Bu tümceyi nasıl okumalı? "Kuvveden file" geç(lememiş gizli bir ilgiye mi gönderme yapılıyor? Öyle ise nasıl oluyor da Erduran bunu biliyor? Yoksa.. Erduran'ın sözlerinin gizli olarak içerdiği bu olasılığı seslendirmek bana düşmez. Sürdürüyorum. "Bilen bilir de konuşulmaz" bu gerçeği "solun özeleştirisine katkı" gibi soylu bir amaçla gündeme getirmenin riskleri de olacaktı kuşkusuz. Erduran bunun ayarında ve gerekli önlemleri de alıyor: "Bir kesimin 'Gördünüz mü, solcular birbirlerinin karlarına musallatmış' diye yine edepsizce yorumlar yapılmasına fırsat vermemek için özel çaba gerektiriyor."

Her olasılığı hesaba katan bir

rılmaya kalkışmışlardı: İzleyenlerin gözlerinin içine baka baka şiirin Nâzım'ın olmadığını ileri sürmüşlerdi. "Dr. Stres" in izleyicilerine "Nâzım uzmanı" olarak sunduğu Sertel'le Erduran'ın Nâzım'ın şiirine ilişkin olarak bildikleri bu kırataydı işte. Doğumunun 100. yıldönümü nedeniyle Nâzım Hikmet üzerine yapılan ve yayımlanan en anlamlı çalışma, Hikmet Akgül'ün Nâzım Hikmet (Siyaşi Biyografi)'siydi. Bu tutum şöyle değerlendirildi orada:

"Bir televizyon programında ka-

sini yazıyorum. Her gün kızı Yıldız Sertel'le görüşerek her şeyi doğrulatmaktayım. Bilen bilir de konuşulmaz; burada size açıklayarak kayda geçireyim. Sabiha hanım ve Nâzım Hikmet birbirine aşık. Ama alışılmış anlamda değil. Sabiha Sertel için ailesi ve çok sevdiği kocası önde gelirdi. Kadın – erkek ilişkisini çok aşan bir ruh ve kafa bağlılığı vardı Nâzım'la aralarında. Bu konuya değinirken sözcükleri beyin ameliyatı yapıyormuş gibi gerginlik içinde

geliyorum. Bir kesimin 'Gördünüz

"uzman"la karşı karşıyayız. Boşluk bırakıyor. Olası eleştirilere karşı da önlemini baştan alıyor.

Tuhaf Bir Yakıştırma

Refik Erduran'ın Sabiha Zekeriyası - Nâzım Hikmet ilişkisine değgin yargısı, "birbirine âşık" sözlerinde ete - kemiğe bürünüyor. Ancak savının arkasında durmadığı da görülüyor. O sözlerin hemen ardından "Ama alışılmış anlamda değil." diyor ve ekliyor: "*Kadın - erkek ilişkisini çok aşan bir ruh ve kafa bağlılığı vardı (...) aralarında.*" Yakınlığın bu türü / biçimi için dilimizde kullanılan sözcük "aşk" değil oysa. Dolayısıyla da hem "aşk"tan söz edip hem de "aşk değildi" demek, savının arkasında durmaktan kaçınmak anlamına geliyor. Bu durum Erduran'ın anlatımına da yansıyor. Son derece kaypak bir anlatım tutturuyor. Bu da bir başka gösterge oluyor.

Evet savını dile getirirken son derece kaypak bir anlatım tutturuyor Erduran. "Bilen bilir de konuşulmaz", diyor örneğin. Ama o "bilenler"den birinin olsun adını vermiyor; vermiyor. Nâzım'la ilgili tanıklıklarda böyle bir şeyden söz edilmiyor çünkü. İşin ilginç, eylediklerinin arkasında durma yürekliliğini her zaman göstermiş olan Sabiha Zekeriyası Sertel ile Nâzım Hikmet de böyle bir şeyden söz etmiyor. Kendilerini ifade edecek yetenek ve cesarettin yoksun oldukları için mi? Bütün bunların kanıt olarak önüne sürülmesini önlemek için de "Bilen bilir de konuşulmaz" diyor Erduran. Kuşku duyulmasın, yazılmaz da! Ama o, yazar. Öyle durduk yere de değil; "*Türk solunun özeleştirisine katkı diye*".

Söylediklerinin doğruluğuna nasıl inanacağız peki? "Bilen bilir de konuşulmaz" demesi yeterli mi bunun için? Kanıt göstermiyor Erduran; ama bu konuda danışman seçtiği bir canlı tanık gösteriyor: Sabiha Zekeriyası Sertel'in kızı, bilim insanı Yıldız Zekeriyası Sertel.

öteki "Nâzım uzmanı" yani. "*Her gün kızı Yıldız Sertel'le görüşerek her şeyi doğrulatmaktayım,*" diyor çünkü Erduran. Anlatımından bu savını da doğrulattığı anlamı çıkıyor. Ama Yıldız Sertel'in açıklamasını görmeden yargı vermek doğru olmaz. Neden mi?

Eldeki tüm veriler, savlananın tam karşısını gösteriyor da ondan!

Gerçekte Nâzım Hikmet ile Sabiha Zekeriyası Sertel arasında "yolar-kadaşlığı" ile ondan güç alan ve ölünceye değin sürecekle olan sağlam bir dostluktan başka bir ilişki yok.⁵ Bu gerçeği "bilen bilir de konuşulmaz" gibi bulanık sözlerle göğelemeye kalkışmaya kimsenin hakkı yok. Yazılı tanıklıklarda, Nâzım'ın "Hanımefendiciğim" diye seslendiği tek bayanın Sabiha Zekeriyası Sertel olduğu belirtiliyor.

Erduran'ın savı doğru olsa, hiç merak edilmesin ve kuşku duyulmasın, özellikle II. Dünya Savaşı yıllarının Sabiha Zekeriyası Sertel'i çokertmek için kullanılan "dönme", "Bolşevik dudusu", "vatan haini" ... gibi nitelermelerin yanına, büyük bir keyifle, "Nâzım'ın metresi" (Karşıtlarının "Nâzım'ın sevgilisi" deme iceliğinde bulunacaklarını ummak için aşırı ölçüde saf olmak gerekir!) nitelmesi de eklenirdi. Sabiha Zekeriyası Sertel'in "Tan Olayı" sırasında çirliçiplak soyulup kızıla boyanmak için elde "kırmızı mürekkep" köşe bucak arandığı da unutulmasın. Attıkları onca iftiraya karşın yeminli Nâzım düşmanlarının bile söylemeyi göze alamadıklarını, üstelik de "*Türk solunun özeleştirisine katkı*" gibi son derece soylu bir amaçla söylemek, ahlâkî açıdan sorgulanması gereken bir durumdur.

Nâzım'ı Kullanmak

Erduran, "Sabiha Sertel'in hikâyesini" yazabilir. Savaşkan kişiliği ve duruşu ile Sabiha Zekeriyası Sertel, böyle bir şeyi fazlası ile hak ediyordu. "Roman Gibi" geçmiş ömrü, romancısını bekliyor. Ama o romancının gerçeği ters - yüz etmemesi; olmayan bir "aşk hikâyesi" üzerinden konuşmaya kalkışmaması gerekir. Kalkışırsa, yapılsın, en iyimser anlatımla, Nâzım Hikmet aracılığı ile bir yerlere varmaya çalışmak denir.

"Özel yaşamı"na ilişkin açıklamaları bir yana bırakırsanız, Erduran'ın gündeme bir tek kez oturduğu görülür: Nâzım Hikmet'in ünlü "Otobiyografi" şiiirinde "95'de bir denizde genç bir arkadaşla yü-rüdüm üstüne ölümün" dizesinde sözünü ettiği kişinin kendisi olduğunu açıkladığında. O açıklama ile, bir anda, "günün adamı" durumuna gelverdi Refik Erduran. Olayın taşıyıcılığında "gençlik anıları"na okur buldu. Taşıyıcılığında, çünkü 124 sayfalık "gençlik anıları"nın 32 sayfasını bu olay kaplıyordu.⁶ Anlaşılan o ki bu kez de benzer bir yolu deniyor. Ama o yol bir çıkmaz ve o bunun ayırımı değil.

Sabiha Zekeriyası Sertel'e saygı duyan ve saygısını mücadelesinin görmezden gelinen yönlerini ele alıp irdeleyen yazılarla ortaya koyan bir kişi olarak, kızı Yıldız Sertel'in bu konuya açıklık getirmesini bekliyorum.

¹ *Türkçe Sözlük*, C: 11, 7. B, Ankara 1981, TDKY Yayınları, s. 1233.

² Söz konusu "risale", Info Türk Ajansı'na basıma hazırlanan Mustafa Suphi ve Yoldaşları adlı kitabın içerisinde yer alıyor: İstanbul 1977, Güncel Yayınları.

³ Hikmet Akgöl, Nâzım Hikmet (Siyasi Biyografi), İstanbul 2002, Chiviyazıları, s. 147 - 148.

⁴ MilliyetPazarı, (26 Eylül 2004), s. 14.

⁵ Nâzım Hikmet'le Sabiha Sertel'in "yol arkadaşlığı" için bkz., Mehmet Ergün, "Resimli Ay Sonrasında Sabiha Sertel", Evrensel Kültür, S: 127, (Temmuz 2002), ss. 39 - 44.

⁶ Refik Erduran, Güllere, İstanbul 1987, s. 85.

Paulo Coelho

Bu dünyanın krallığı

Yaşlı bir münzevi bir gün o zamanın en güçlü kralının huzuruna çağırılmış. "Sen çok az şeyle kendini memnun edebilen aziz bir adamsın, sana gıpta ediyorum" demiş kral. "Ben de size gıpta ediyorum Majesteleri" demiş münzevi, "Siz benden çok daha aزیyla yetiniyorsunuz." "Bunu nasıl söylersin, bütün ülke bana ait" demiş kral gücümüş bir şekilde. "Tam da bu sebepten böyle söylüyorum ya" diye yanıtlamış münzevi, "Ben kutsal dünyaların müziğine, bütün dünyanın dağlarına, nehirlerine, güneşe ve aya sahibim. Çünkü kalbimde tanrıyı taşıyorum. Oysa siz Majesteleri, sadece bu krallı-

Krallar ve bilgiler

ğa sahiptiriniz."

Ataların kemikleri

Bir zamanlar atalarıyla gurur duymasıyla ve kendinden zayıf olanlara zulüm etmesiyle tanınan bir İspanya kralı varmış. Bir gün, adamlarıyla birlikte Aragon'da, yıllar önce babasının savaşırken öldüğü meydana geçerken kucağında kemiklerle etrafta dolaşan bir bilgeyle karşılaşmış. "Burada ne yapıyorsunuz?" diye sormuş kral. "Saygıdeğer Majesteleri" demiş bilge adam, "İspanya kralının buraya gelmekte olduğunu öğrenince rahmetli babanızın kemiklerini toplayıp size vermeye karar vermiştim. Ancak ne kadar titizlikle aradıysam da onları bir türlü bulamadım; çünkü babanızın kemikleri buradayatan köylülerin, fakirlerin ve kölelerin kemikleriyle tıpatıp aynıydı."

Başka tür bir doktor çağırın

Güçlü bir hükümdar iyileştirme gücü olduğuna inanılan bir azizi sırt ağrılarını iyileştirmesi için çağırtmış. "Tanrı bize yardım edecek" demiş aziz. "Ama önce bu ağrıların sebebini anlamalıyız. Bunun için sayın Majesteleri, bana günah çıkarmanızı rica ediyorum, çünkü günah çıkarmak bir insanın problemleriyle yüzleşmesini sağlar ve onu günahlarından arındırarak özgür bırakır." Problemlerinin sorulmasından rahatsız olan hükümdar sinirlenip "Böyle şeyler hakkında konuşmak istemiyorum" demiş, "Beni bu kadar soru sormadan tedavi edecek birini getirin." Aziz bu sözler üzerine oradan ayrılmış ve yarım saat sonra yanında başka

bir adamla gelmiş. "Ben sözcüklerin acıyı dindirdiğine ve hastalıkları iyileştirmek için doğru yolu keşfetmeye yardım ettiğine inanırım." demiş aziz ve eklemiş, "Konuşmak istemediğinize göre size ben yardımcı olamam. Ama işte sizin aradığınız gibi bir adam getirdim. Arkadaşım veteriner hekimdir ve hastalarının konuşmamasına alışkındır."

En tehlikeli bölge

Bir kral bir grup bilgelyi bir araya toplamış ve vücudun en önemli bölgesinin hangisi olduğuna karar verirken kendisine yardımcı olmalarını istemiş. Dahiliyeci en önemli bölgenin bezler olduğunu çünkü bütün bedensel fonksiyonları onların düzenlediğini söylemiş. Nörolog ise kalbi seçmiş, kalp olmadan bezlerin çalışmayacağını söylemiş. Beslenme uzmanı kalbin besin olmadan güçlü atamayacağını söyleyerek en önemli bölgenin mide olduğunu belirtmiş. Bu arada bilgelerin en bilgeli tüm söylenenleri büyük bir sessizlikle dinliyormuş. Diğerleri bir türlü karara varamayınca dönüp onun fikrini sormuşlar. "Vücudun bütün bölümleri hayati önem taşır" demiş bilge, "Bunlardan herhangi biri olmazsa vücut ölür. En önemli bölge ise aslında somut olarak var olmayan bir yer, kulak ile dili birbirine bağlayan hayali kanaldır. Eğer bu kanalda bir problem olursa insan duymadığı şeyleri söylemeye başlar. Ve böyle bir durumda sadece beden ölmez, ruh da sonsuza dek Janetlenir."

Nobel'i reddetmek için makul bir gerekçe var mıdır?

Elfriede Jelinek Nobel aldı. Bütün şaşkınlığımıza rağmen kendisini tebrik ediyorum. Ancak Nobel Edebiyat Ödülü'nü veren ve Stockholm'de ikamet eden 'Akademi'nin (Oscar)ları da bir akademi veriyor, bunda bir bit yenili olabilir neden bize böyle bir sürpriz yaptığını anlayamadım. Böyle bir şeyi anlamaya çalışırken insan ister istemez normalde hiç aklına gelmeyecek yerlere gidiyor. Hâlâ yaşamayı başarabilen bunca büyük yazar varken acaba bu ödül neden Elfriede Jelinek'e verildi. Tabii edebiyat, hatta her türlü anlamıyla sanat bir beğeni meselesidir. En azından bu sanat tüketicisi açısından böyledir. Ama sıfatı 'Akademi' olan bir kurulun, parasal değeri bile (yaklaşık 2 trilyon TL.) insanı neredeyse dehşete düşüren, dünyanın bir yazara verebileceği en büyük ve en 'saygın' ödülünü verirken sadece beğeniyedayanmayan birtakım kriterlerinin olması gerekir. Bunların olduğundan en ufak bir kuşumuz da yok. Ancak bu kriterlerin

salt estetik kriterler olmadığı kesin. Örneğin politik kriterler olduğu herkes tarafından biliniyor. Mesela bu yıl bir Çinli'ye, seneye bir Hintli'ye verelim gibi bir tutumları var. Bu durumda, daha 5 yıl önce ödülü bir Alman'a (Günter Grass) veren Akademi'nin ayrı ülkeler olsa da aynı dili konuşan ve aynı dilde edebiyat yapan bir Avusturyalı'ya vermiş olması böylesi bir 'global denge' kriterinin en azından bu yıl uygulanmadığını gösteriyor. Hadi diyelim ödülü illa da bir Avusturyalı'ya vermek istediler; bu durumda da akla ister istemez Peter Handke geliyor. Elfriede Jelinek bile ödülü sonrası verdiği bir beyanatta ödülü kendisinden çok Peter Handke'nin hak ettiğini söylediğine göre, üstelik de Jelinek'ten üç yaş daha büyük olduğuna göre (hani belki böyle bir kriter vardır diye) acaba ödül neden Handke'ye verilmedi? Tamam, Handke Yugoslavya savaşları sırasında takındığı Sırp yanlısı tutumuyla Türk okurunun kendisine gösterdiği sempatiyi kaybetti. Artık onu sevmiyoruz. Ama bu onun kitaplarındaki edebi değeri düşürmez. Çünkü Jelinek'i de sevmeyen çok sayıda insan ya da grup var.

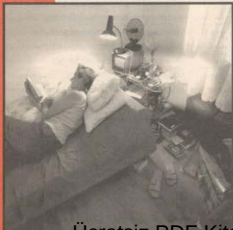
Ödülü illa da Handke'ye vermeliydiler diye düşünmüyorum elbette. Ama yıllardır Carlos Fuentes'e neden verilmemesini hep düşünmüşümdür, bu yıl da düşünüyorum. Ya da belki Kundera'ya, Eco'ya, Adonis'e neden verilmedi diye de düşünebilir insan. Hele, öldüğü için artık alması sanıldığı kadar mümkün olmayan Calvino'ya

ya da dünya şiirinin en büyük şairlerinden olan Nazım Hikmet'e zamanında neden verilmemesini, buna karşın bir edebiyatçı bile olmayan (en azından kimse onu edebiyatçı diye tanımaz) Churchill'e neden verildiğini (1953) anlamak mümkün değil. Piyanist filmi olmasaydı muhtemelen adını bile duymayacağımız Jelinek'e bu ödülün neden verildiğini anlamak giderek zorlaşıyor. Üstelik eserlerindeki kaba müstehcenlik dolayısıyla Vatikan'ın, sert feminizm dolayısıyla da hepsi de erkek olmayan birtakım çevrelerin sert tepkilerini çeken bir yazar olmasına rağmen. Bu durumda belki Akademi üzerinde Hristiyan ve anti feminist bir baskı ya da lo-bi olmadığı düşünülebilir.

Yaşar Kemal Türkçe'yi akıcı kullanmıyor mu?

Peki ödül gerekçesi ne? 'Romanlarında seslerin ve karışık seslerin müziksel uyumu ve oyunlarında benzersiz bir dilsel tutkuyla sosyal klişelerin saçmalığını ve zorlayıcı güçlerini gözler önüne serdiği', için.

Bugün ülkemizde yayınlanan herhangi bir edebiyat dergisini alıp baksak oradaki kitap tanıtımlarının çoğunda bu tür beylik ifadeler buluruz. Bu ya da buna benzer ifadeleri, yayınlanan her üç kitaptan birinin arka kapağında da görmek mümkün. Yani böylesine büyük bir ödülü bir yazara veren, daha da kötüsü bir yazara verirken diğer binlerce yazara 'size yok' deyip belli belirsiz küskünlüklere sürükleyen bir Akademini daha iyi bir gerekçe bulması gerekmez miydi? Mesela diğer hiçbir yazarın yapmadığı ama Jelinek'in yaptığı, dünya edebiyatına eklediği özgün katkısı belirten bir şey? Ayrıca kendileri bizzat Alman olmayan jüri üyeleri (aynı şey Çince, Japonca, Arapça dillerinde yazan yazarlara ödül verdiklerinde de geçerlidir) Jelinek'in Almanca'yı bu kadar acı ve melodik yazabildiğini nasıl hissetiler acaba? Yaşar Kemal Türkçe'yi acı kullanmıyor mu? Bize sorsalar hemen 'evet' deriz, ama sormuyorlar. Ama Jelinek'everirken birilerine sormuş olmalıdır.

Toplum olarak biz de artık yavaş yavaş Nobel Edebiyat Ödülü'nün Türkçe yazarın bir yazara verilmesi gerektiğini hissediyoruz, hatta bunu açıkça düşünenlerin sayısı da az değil. Bir ara sanki Yaşar Kemal'le çok yaklaşmıştık. Tıpkı İstanbul'un olimpiyat adaylığı gibi. Anlaşılan o ki şimdi bundan giderek uzaklaşıyoruz. Bir an verecek gibi oldular, ama sonra vazgeçtiler. Kim bilir, belki de ödülü Orhan Pamuk'a vermeye karar verdiler ve yaşının gelmesini bekliyorlar. Allah tüm yazarlarımızı uzun ömürler versin. Çünkü Nobel alma ihtimali yüksek olan biri ödülü almadan ölmez herhalde. Umarım hepimiz o günleri görürüz.

Ama yine de Nobel ödülünü almak kolay iş değil. Bir çok büyük yazar ya sağlığında Nobel ödülü olmadığı (Dostoyevski, Tolstoy vs.) ya da keşfedilmediği için (Kafka) ya da keşfedildiği ama Akademini biraz yavaş hareket etmesi yüzünden ödülü alacak kadar yaşamadığı için Nobel'siz olarak aramızdan ayrıldı. Son yüz yıl içinde dünyada yaşamış binlerce büyük yazarın Nobel

Rina

1. 'Elfriede Jelinek'

2001

17,7 x 12,7 cm

Felbsttitel

Skizze für Kermer aus der Rina - Serie
Persönlichkeit 'Elfriede Jelinek'
In fünf Wahrscheinlich und noch andere Men-
schen, die die Profil als Kissen empfanden 2001

dece 99'u bu ödülü aldı. İşte burada enteresan bir durum var. Ödül alanların 89 tanesi erkek, 9 tanesi de kadındı. Elfriede Jelinek 10. kadın oldu. Gelecek yıl ödülü bir erkeğe verecekleri adeta kesin olduğuna göre onların sayısı da 90'ı bulmuş olacak ve rakam güzel bir yuvarlaklığa ve adaletsiz bir orana dönüşecek. Nobel Edebiyat Ödülünü alanların %10'u kadın. Belki Akademi üyelerinin kafalarında böyle bir adalet düzeni vardır. Kim bilir?

Gelelim başlıktaki soruya: Nobel'i reddetmek için gerçekten makul bir gerekçe olabilir mi? Bu soru her yıl Nobel döneminde kafamı kurcalar. Sanırım bu soru Sartre'in, her ne kadar sonradan kabul ettiyse de Nobel Ödülü'nü reddetmesinden sonra bize kalan bir miras. Sonunda Jelinek'in de varlığıyla sorunun

yanıtını bulduğumu düşünüyorum. Nobel'i reddetmek için en makul gerekçe onu başka birinin hak ettiğini düşünmek ve ardından da "benden çok o hak ediyor, ona verin," demektir. Çünkü Jelinek "aslında Handke benden daha çok hak ediyordu" diyorsa yapması gereken ahlaki davranış, ödülü sertifikasıyla, kupasıyla, parasıyla, yani nesi var nesi yoksa toplayıp Hanke'nin kapısı önüne bırakmaktır. Bunu yapsaydı kendi değerini on kat daha arttırmış olurdu ve 'bana bir zarf geldi, ama üzerinde komşumun adresi var, zarf onun zarfı, ama ne yapayım benim posta kutuma atılmış, açayım bari' türü bir davranış yapmaktan kurtulurdu. Sartre'in yarım bıraktığı şey belki de buydu.

Dünyayı Değiştiren Bilgiler

İnsanlık için büyük önemi olan gelişmelerin bir çoğu Nobel ödülüyle taçlandırıldı. Ama bir çok araştırmacının eli boş kaldı, çünkü onların çalıştığı alanda Nobel ödülü verilmiyor. Böylece hiçbir matematikçiye bu onur verilmedi. Nobel ödülü alanların listesinde, ilk kalp naklini başıyla gerçekleştiren Christian Barnhard'tın ve psikanalizin kurucusu Sigmund Freud'un adı bulunmuyor. Çok sayıda Nobel ödüllü bilim adamı fizik, kimya ve tıp alanındaki gelişmelerin teorik temellerini attı. Aşağıda, çalışmaları günlük hayatta en azından doğrudan kullanılan araştırmacılardan bazılarını sunuyoruz:

Wilhelm Conrad Röntgen

Fizik 1901

Bu evrensel fizikçi kendisinin X-ışınları olarak adlandırdığı, ancak daha sonra onun adıyla anılan röntgen ışınlarını keşfetti.

Emil Adolph von Behring

Tıp 1901

Robert Koch'un öğrencisi, difteri ve tetanos aşılarını geliştirdi, koruyucu aşının öncüsük kabul ediliyor.

Antoine Henri Becquerel ve Marie Curie

Fizik 1903

Radyoaktiviteyi keşfettiler, Marie Curie 1911'de bir de kimya dalında Nobel kazandı.

Robert Koch

Tıp 1905

Bakterilerin hastalık nedeni olduğunu ilk kez o gösterdi. Şarbon, kolera ve verem mikroplarını keşfetti.

Paul Ehrlich ve

Ilya Iljitsch Metschnikov

Tıp 1908

Her ikisi de hastalıklarda karşı savunma sistemi üzerinde çalıştılar. Saha-hatschiro Hata ile birlikte Paul Ehrlich daha sonra (1909) frengiye karşı bir ilaç geliştirdiler. Bu buluşu hastalıklara karşı geliştirilen ilk ilaçtı.

Karl Ferdinand Braun ve

Guglielmo Marconi

Fizik 1909

Dünya çapında iletişimi sağlayan telgrafın temellerini attılar. Braun ayrıca televizyon tüpünün de temellerini attı.

Max Planck

Fizik 1918

Planck enerjinin sadece belirli değer alabileceğini keşfetti. Bu da kuantum teorisinin gelişmesine yeni bir doğa kanununun keşfine olanak sağladı. Planck böylece modern fiziğin ve teknolojinin temellerinden birini atmış oldu. Bilgisayar, floresan lambası ve mikro dalgalar fırınları gibi bir çok alet bu temele dayanır.

Fritz Haber

Kimya 1918

1908 yılında tamamladığı amonyağı yüksek basınç sentezi büyük miktarlarda azotlu gübre üretimini mümkün kıldı (Haber. Bosch yöntemi) ve sonuçta da ilk 'yeşil devrim'i.

Albert Einstein

Fizik 1921

Görecelilik kuramı ve bundan yola çıkarak oluşturduğu $E=mc^2$ formülüyle büyük ün kazandı. Ama Nobel ödülünü kuantum teorisine alanında yaptığı çalışmaları dolayısıyla aldı.

Adolf Friedrich, Johann Bönandt

ve Leopold Ruzicka

Kimya 1939

Önemli cinsel hormonları keşfettiler ve onları sentetik olarak üretmeyi başardılar. Bu bilgi yıllar sonra doğum kontrol haplarının üretimine olanak sağladı.

Otto Hahn

Kimya 1944

Otto Hahn Lise Meitner ile birlikte çok sayıda radyoaktif element keşfetti. 1938 yılında Strassmann ile birlikte ilk kez bilinçli olarak bir atom çekirdeğini parçalamayı başardı. Bu da 1938'de kendi de Nobel Ödülü alan Enrico Fermi'nin çalışmaları sonucu askeri ve barışçıl amaçlarla kullanılabilen atom enerjisini mümkün kıldı.

Alexander Fleming, Ernst Boris Chain

ve Howard Walter Florey

Tıp 1945

Bu üç bilim adamı penisilini keşfetmeleri ve üretmeleri sayesinde Nobel kazandılar. Çalışmalarıyla bugünkü antibiyotik tedavisinin temellerini attılar.

Linus Pauling

Kimya 1954

Pauling kimyasal bağlanmaların doğası üzerine yaptığı çalışmaları sonucu Nobel'e layık görüldü. Ayrıca 1962 yılında da atom silahlarına karşı verdiği mücadeleden dolayı Nobel Barış

Ödülünü aldı.

John Bardeen, Walter Houser Brattain ve William Bradford Shockley

Fizik 1956

Kuantum mekaniği temellerine dayanarak transistörü geliştirdiler. John Bardeen 1972'de bir kez daha Nobel Fizik Ödülünü keşfetti.

Frederick Sanger

Kimya 1958

1945 ile 1953 arasında ensülinin protein yapısını çözdü ve bunun için gerekli olan yöntemi geliştirdi. Ayrıca 1980'de diğer bilim adamlarıyla birlikte DNA'nın çözümü konusunda yaptığı çalışmalar dolayısıyla bir ödül daha kazandı.

Francis Crick, James Watson

ve Maurice Wilkins

Tıp 1962

DNA'nın yapısını çözdüler ve böylece modern genetik biliminin temelini attılar.

Karl von Frisch, Konrad Lorenz

ve Nikolaas Tinbergen

Tıp 1973

Bu üç bilim adamı hayvanların davranış biyolojisi üzerinde çalıştı. Karl von Frisch özellikle 'arı dansı'nın şifresini çözmekle tanındı. Konrad Lorenz ünlü gri kazları üzerinde içgüdüsel davranışları araştırdı.

Paul J. Crutzen, Mario José Molina,

Frank Sherwood Rowland

Kimya 1995

FCWK gazlarının ozon tabakasını deldiğini keşfederek bu gazların yasaklanmasını ve böylece dünyanın güneş şemsiyesinin korunmasını sağladılar.

Stanley B. Prusiner

Tıp 1997

Nobel ödülünü kendi adıyla anılan prionlar üzerinde yaptığı çalışmalar dolayısıyla aldı. Burada sözü edilen şey enfeksiyona yol açan proteinlerdir. Bunlar 'deli dana' gibi bir dizi beyin hastalığının tetikleyicisidir.

Akdeniz suyuna aşk öyküleri

KAKAK
ANLATI

AKDENİZ TRILOJİSİ: CELLO, VIOLONCELLO, LIMONCELLO

CELLO 3/4 Mezzoforte

Özlem Kumrular

Elimde devasa filelerle sokağa girdi-
ğimde, ihtiyaç Giacomo'nun dükkanının ye-
şil tentelerinin altından sıcak bir hava bulu-
tunun Latin yelkenli bir gemi gibi süzülüp,
çan kuleleriyle yarışmak üzere usulca yük-
seldiğini görür gibi oldum. Karıncaların bile
saklanacak delik aradıkları Temmuz sıcak-
larında, Trastevere gibi tarihin haşmetli
taşlar arasında, defterde kurutulmuş bir çi-
çek misali saklandığı bir mahallede güne-
şin işlemediği ilik kalmamıştı. Yüzyılları ku-
cağında taşıyan taş binalar, kiliseler, bazili-
kalar, malikaneler, meydanlar Akdeniz gü-
neşine havlu atarcasına kendi gölgelerinin
medet umar gibi başlarını eğmişlerdi
sanki. Bu cehennem saatlerinde ihtiyaç Gi-
acomo da yeşil tenteleri neredeyse Arnavut
kaldırımlarına değecek kadar indirir, sade-
ce Gotik çan kulesine bakan küçük camı
açar, üzerine çöken rehavete yarenlik etsin
diye buz gibi bir beyaz şarap çıkarır, birkaç
parça peyniri katık ederek ikindi serinliğine
Ave Maria'lar okurdu.

Suya inmiş yelkenleri hatırlatan yeşil
keten tenteleri aralayıp, gıcırdayan tahta
kapıyı iterek içeri daldım. Hatırını soracak
kadar vaktimin olmadığı zamanlar, pence-
reden uzanır, o gününün replğine her
zamanki gibi gülümseyerek karşılık verir-
dim. Giacomo beni her gördüğünde, bıkıp
usanmadan, her zaman o aynı bıçkın ton-
dan "Mamma, i turchi!" diye bağırma-
yı ihmal etmezdi. Kaş'tan Meis'e uzandığımız
günlerde, sandalına atlayıp bizim tekneye
sesini duyurabilecek kadar yaklaştıktan

sonra, rüzgarda dağılan son iki tel saçını
yüzünden çekerek, "Kaç kişi gelior mu? Ya-
pıor mu ben o kadar musakka?" diyen ihti-
yar Yorgo'ya benziyordu. Koca patlıcan
burnu ve tos toparlacık yanaklarıyla aynı
fabrikadan çıkma iki Akdenizliydiler bes-
belli. Üstelik tenlerini aynı güneş yalamıştı
en az seksen yıldır.

Toscana fayansları üzerindeki dört
renkli Baküs figürü de sıcağın buharlaş-
mamak için sırtını buz gibi taşlara yaslamış
gibiymiş. Giacomo beni görünce yerinden
zıplayarak, dükkanın en karanlık köşesin-
deki tahta fiçilerden birine doğru seyirtti. O
bildik tondan çalarak, şöyle en keyiflisin-
den bir "Ben şarabın ciğerini bilirim be",
çektikten sonra her zamanki küçük oyunu
başlattı. Fiçinin minik musluğundan *por-
ron'a* biraz kırmızı şarap koyup terden ya-
pışmış ellerimin arasına bırakıverdi. Porro-
nu havaya dikerek kokusu kendinden önce
gelen şarabı içip,

"*Douro*", dedim.

"Evet, *Douro*", dedi İhtiyar Giacomo
şaşkınlıkla kaşlarından birini yukarı kaldı-
rarak. Böyle keskin bir burun görmedim
hiçbir yerde."

İhtiyar Giacomo'ya *Douro*'nun Kastil-
ya'nın göbeğinden koparıp, okyanusa taşı-
dığı topraklarda ruhumu bu aşkı ibadet
olan şehirlere nasıl teslim ettiğimi anlat-
mak isterdim bir gün.

"Bakalım burnun bunu kesecek mi?",
dedi *porrona* başka bir fiçiden beyaz şarap
koyarken.

"*Romanella*", dedim dudakları mı yalayarak.

"İnanamıyorum! Burna bak."

"Bu sefer burnum değildi, Giacomo", dedim. "Tüflü toprakların tadı geldi ağzıma."

"Haydi, bakalım. Bugün de yüz üzerinden yüz aldın. Ama yarın öyle bir parça vereceğim ki, ne tadi, ne kokusu tanıyacak seni".

Sonra küçük bir şeye tatlı kırımları şarap koyup, mantarla tıpadı. Üzerinde adımı yazdığı seramik kapta biriken mantarları cebime doldurdu ve şeyi arkasına saklayarak:

"Söyle bakalım, *chianti* neyin yanında içilir."

"Biraz *alla parmiggiana* iyi gider", dedim.

"Al bakalım kafir," dedi şeyi uzatarak. "Ölürsem dükkânıma bakarsın".

Kırmızı yanağına ballı bir öpücük kondurarak dışarı attım kendimi. Köşeyi dönmeden, kafamdaki sorucukla yeniden beliriverdim dükkânın yeşil tentesi altında:

"Giacomo," dedim. Kavanoz gözlüğünü çıkarıp, elindeki termometreyi masaya bırakarak "Evet" der gibi battı.

"Birini sevdiğini ne zaman anlarsın?"

Cevabını günler öncesinden çalmış, ezberlemiş ronta çıkacak küçük bir çocuk edâsıyla, kavanoz gözlüklerini yeniden takıp, tek duğâğı hafifçe yukarı kaldırarak, bir çırpıda döküverdi incilerini:

"Onun için en iyi şarabı açtığım da".

Gülümseyerek okyanus mavisi gözlerine bakıp, gözlerimin dilince "Haklısın" dedim ve kelimeleri tasarruf ederek yeniden kırk iki derece Trastevere sıcağına teslim ettim kendimi.

Burada hayat elli yıl önce durmuştu. Son yarım yüzyıldır hiçbir geleneğini şehre satmamıştı Trastevere'nin bu Tevere'nin suyuna sırtına dayayan somon ve köhrihar

rengi, yeşil panjurlu evleri. En hünerli ellerde örülmüş sepetler sabah akşam bir ipin ucunda aşağı iniverir, kendini bildi bileli mahalenin bakkalı olan ihtiyarın buruşuk ama şefkatli ellerinden sepete süzülürken ekmeğin somunları, makinede taze kıyılmış makarna, ucuz bir masa şarabı, küçük bir tortu kekikli zeytin aynı hızla yukarı çıkıverirdi. Tedavülde kalkmasına ramak kalmış bir teyp en içli Napoliten şarkıları, ya da Roma diyalektinde Trastevereli olmanın gururunu ölümsüzleştiren ruh kapını eğilerek çıkarır, sesler bir töz bulutu gibi daracık sokakların üzerinden süzülür, her yaz özenle boyanan ferforje balkon korkuluklarından, sardunya saksılarına, kıvrımlı sokak lambalarından, bir evden diğerine uzanan çamaşır iplerine atlar dururdu. Yaşlı baritonun sesi teypten sokağa kaçıverirdi:

"*Semo romani, trastevereni...*"

Üçüncü kata vardığımda, Signora Serusi elinde bir kova suyla apartmanın kapısındaki çiçekleri sulamaya iniyordu. Alacalı eteklerini toplamış, paytak paytak merdivenlerden kayarken beni görünce o bildik annenane mimikleriyle:

"A la parmiggiana yapıyor muyuz?" dedi.

Filedan kafalarını çıkararak dış dünyaya merakla bakan patlıcanları gözümle işaret ederek:

"Çiçeklerden sonra şefkat sırası bana gelince kapıyı çalın", dedim gülümseyerek.

Ayakların merdivenleri üç beşer atlayıp beni eve sürüklerken kulağıma yine o gönül çelen ses gaspetti. Kalbimi üç çatal mızrakla delen çello sesi! Ruhumun örtüsünü çekip alan, beni de yanına çağırın, aşkla acıyı karıştıran ses. "Aşk *forte* çalınması gereken bir şarkıdır demiştin" Nosta. "*Mezzo-forte* çalınan aşklar ruhumu paklamaz benim". İşte şu an parmakları çellonun perdelerinde bir örümcek gibi dolaşan şu adam, ruhumun şifresini çoktan çözmüştü bile. Elimdeki filerile böylece bırakıp sevdaya nota döken bir adamın ismine, cis-

mine dair bir şey bulabilme heyecanıla beş kattaki kapılara tek tek kulağıma dayadım. Nafile! Ses eşsünlü bir bulut gibi etrafımda dolaşıyor, ama elimi atacak olmasam değeceğim bu ses yumağı nereden sızıp geldiğine dair en ufak bir ipucu vermiyordu. Tüm umudumu oracıkta bırakıp, tanıdık bir melodiye eşlik ederek yeniden filelerimi kapıp eve girdim.

Signora Serusi yarım saat sonra elinde tombul bir şişe safzeytinyağı, tombul bir paket ve tombul Akdeniz yanaklarıyla kapıda beliriverdi. Paketi uzatarak,

"Sana gelmişti", dedi. "Ben de ortada kaybolmasın diye sakladım".

Paket Nosta'dan geliyordu. Ef-latun çiçekli bir elbise ve mürdüm eriği renginde bir fuları pakete tıkmış, arasına da kahkahaları katık edip okunmak üzere dört sayfalık bir mektup sıkıştırmıştı. Mektup okumanın bir ritüelden başka bir şey olmadığına inanarak familyasından olduğum için, bu küçük keyfi akşam saatlerinde içilecek bir kadehçik *limoncello*ya sakladım ve Signora Serusi'yle turuncunun en alevli tonlarını bir ateş cambazı gibi üzerinde dolandıran fayanslarla kaplı mutfağa daldık. Signora uzun bir "Evet" çektiikten sonra şefkatle yılanmış patlıcanlardan en çirozunu tombul elleri arasına alarak,

"Yemek pişirmek de aş gibidir, çiçek gibidir", dedi patlıcanı parmak sırtacak bir çeviklikle dilim dilim keserken. "Özen ve şefkat ister".

Yüzünde yılların eskitemediği bir heyecan vardı. Her mutfak sanatına soyunuşunda, yeniden âşık olur gibi heyecanlandığını o altına torbacıların pusu kurduğu gözleri ele veriyordu. Sevgiliyi okşar gibi di patlıcanlara dokunmuş, onları o pamuk elleriyle kavrayıp kızgın yağın içine atışı. Getirdiği şişenin içindeki zeytinyağı zımdı tavanın içinde, camdan içeri işinsizce giren müzik eşliğinde bembeyaz patlıcanları pembeleştiriyordu.

"Zeytinyağı da aş gibi saf ve

katkısız olmazsa içinde yüzenler asla lezzetli olmaz" dedi tavayı bir huloop gibi döndürerek.

Çellonun güneşin sıcaklığında yapış yapış olan notaları, cansız duran mutfak perdesinin altından giriyor, kulağımdan kalbime iniyordu. Signora suyun içindeki top top karbeyazı *mozzarellaları* çıkarıp nar gibi kızarmış patlıcan dilimlerinin arasına koydu.

"Peynir bir mâşuk, patlıcan bir âşık. İşte böyle şefkatle saracakpatlıcanpeyniri", dedive üstüne kürdanı batırarak büyük oval табаğa bira-kiverdi.

"Sonra birisi böyle canlarını yakacak hançerle, değil mi?" dedim табаğa düşen sanat eserine hayran hayran bakarken.

"Âşkın olduğu yerde acı tüm locaları aylar öncesinden almıştır", demekle yetindi.

"Biliyorum", dedim. "Hayattan aldığım seçmeli dersler sayesinde öğrendim".

"Brak öğretsin hayat", dedi domateslerin kabuklarını özenle soyarken. Minicik domates parçaları kızgınyâğının içinde cozurdarken, ben de sarımsakları incecik doğradım. Domatesler ve sarımsakların buluşmasına, tepeden gelen bir avuç fesleğen eşlik etti. Elimi burnuma götürüp gözlerimi kapadım. Boğaz'da geçen bir çocukluğun cebindesakladığı o fesleğen kokulu günler çıkıp geldi hafızamın en tozlu köşelerinden. Dedemin denize bakan fesleğenleri! Sonra bir avuç fesleğen daha savurdum domateslerin üstüne. Bu sefer babam çıkageldi elinde koca bir saksı bir fesleğenle! Yaz akşamları işten dönerken ekmek getiren babalara nispet o da saksısıyla birlikte fesleğen getirirdi.

Signora'nın feryadıyla anılarım saklandıkları yere geri döndüler.

"Ne yaptın!" diyordu. "Fesleğenin ne işi var *alla parmiggiana* so-sunda!"

"Hiçbir yemek tarifi, kuralların tekelinde değildir", dedim. "Hiç kimsenin olmadığı gibi".

Signorina başını iki yanına sallayarak,

"Peki", dedi. "Haklısındır belki de. Hiç tatmadığın bir şeyin tadını bilemezsin".

Çello umutsuz bir şarkı çalıyordu. *Signorina alla parmiggiana*'lara fesleğen sosunu giydirenken, ben de üzerinde renklerin cirit attığı mutfak tezgahında yerini şaşırarak, yolunu kaybeden, uykusu gelip oracıkta uykuya teslim olan tabakları, çanakları, bardakları topluyordum. Yeşil, mayhoş elmaları teker teker derin bir cam çanağa koyup salondaki masanın üzerine götürürken, aklıma Nosta'nın satırlarında can bulan nakışlı elmalar geldi. Ne güzel ballı ballı anlatmıştı. Çünkü ballı ballı dillerden dinlemişti o da. Endülüsbahçelerinin uzak akrabalarında, suya kapılıp âşıktan mâşuka yelken açan nakışlı elmaları hayal ettim.

"Signora Serusi," dedim bir an duraklayarak.

"Anastasia demeyi ne zaman öğreneceksin?"

"Korkarım asla," deyiverdim enginar sosunu ellerimle yaptığım kırmızı bir seramik kaba boşaltırken. "Saygı sevgiden önce gelmezse kalp pusulayı şaşırır". Sonra repliği yeniden alarak:

"Signora Serusi, şu hazin sesin kaynağını biliyorsanız lütfen saklamayın," dedim çapkın çapkın gülererek. Aynı çapkınlıkta bir ifadeyle cevap geldi Signora'dan:

"Kimden gelecek, karşı apartmandaki Alessandro'dan".

Elimdekileri olduğu gibi tezgaha bırakıp dört apartmanın tüm dairelerinin açıldığı, çamaşır ipleriyle bir ağ gibi örülmüş büyük avluya verdim kulağımı pencereden belime kadar sarkarak. Ve,

"Alessandro!!!", diye bağırdım cama çıkıp. "Çık ortaya!"

Metin Aksoy

AB edebiyatı

Bir işe başlarken birilerine yalan söylemek ya da birilerini aldatmak bazen akıllıca olmayabilir ya da tamamen yanlış ve ahlaksızca olabilir. Zaten yaşam, mutlu ya da mutsuz rastlantılar arasında bize her gün; aptal, yanlış ve ahlaksız olma fırsatını sunuyor. Hiç kimsenin yaşamı bir ya da birkaç kez aldatılmadan geçmemiştir. Yalana, aldatılmaya karşı direnmek güçlülük ve öz disiplin işareti olarak görülür. Ancak, aldatılmak yaşam boyunca bir ya da birkaç kez başımıza gelen bir şey değil ki; onunla her gün mücadele etmek gerekir.

Eski zamanlarda, insanları, özellikle toplumları aldatmak için muhteşem diyebileceğimiz kurgular yaratılmış. En basitinden, birkaç mitolojik hikâyeye bakarsak; yaratılan karakterler, ruhumuzu ve beynimizi fethedecek kadar güçlüdür. Gilgamesh ve Odysseus gibi son derece dayanıklı, azimli karakterlerinin yanında Orpheus gibi romantik ve sanatçı karakterler de yaratılmış. Gerçekte hepsi hayal ürünü şeyler ama harika kurgularla karşımıza çıkarılmış. Sürükleyici, cazip, her maceranın sonunda başlayan yeni bir macera. Hem okuyucuyu eğlendiriyor, hem de beyninde çağrışımlar yaratıyor. Gerçekte aldatılan, yalan söylenen bizler, bir yandan öğre-

niyor bir yandan da eğleniyoruz.

İşte öğretici ve eğlenceli olduğu kadar kurgu harikası bir mitolojik hikâyeye:

Yunanların en son mitolojik kahramanı Orpheus, nazik bir insan, mükemmel bir müzisyen ve romantik bir şairdir. Lirinin ahengiyle gönülleri fetheden Orpheus, hiçbir maddi gücün yapamayacağı şeyi müziğiyle yapan bir ozandır. Orpheus o kadar iyi bir müzisyendir ki; lirini çaldığında insanların yanı sıra vahşi hayvanlar, hatta kayalar, ağaçlar bile onu dinlemiş. O da her insan gibi bir aşk yaşamak istiyormuş. Günnün birinde güzeller güzeli Eurydice'yi görür, karşı konulamaz müziğiyle ona kur yapar ve onu baştan çıkarmayı başarır.

Orpheus ile Eurydice evlenirler ama daha bir yere yerleşmeden bir çoban Eurydice'nin ırzına geçmeye çalışır ve Eurydice çobandan kurtulup kaçarken zehirli bir yılan tarafından ısırılır ve ölür.

Orpheus, kendisine yapılanların haksızlık olduğunu düşünür. Kalbi kırılmıştır, kederli şarkılar söyleyerek herkesin yüreğini parçalar. Eurydice olmadan yaşamamanın bir anlamı olmadığına karar verir. Kalliope adında bir ilham perisinin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

oğlu olan Orpheus, öteki dünyaya gidip Eurydice'yi geri getirmeye karar verir.

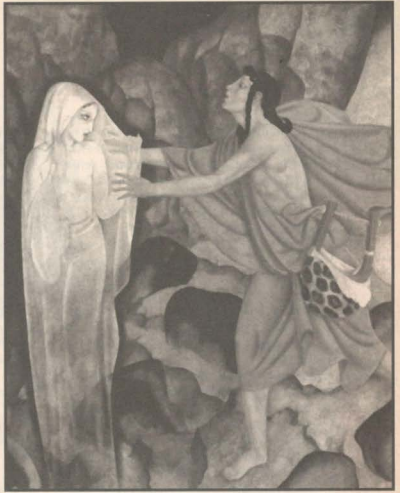
Orpheus, öteki dünyanın kapısında bekleyen nöbetçileri müziğiyle etkileyerek içeri girmeyi başarır. Herkes onu dinler, hayaletler bile onun şarkılarına ağırlarlar. Orpheus öteki dünyanın hâkimi Pluto'yu da, müziğinin gücüyle Eurydice'yi geri vermesi gerektiğine ikna eder.

Eurydice'yi Orpheus'a geri vermeyi kabul eden Pluto'nun bir şartı vardır: Eurydice, Orpheus'un arkasında yürüyecek ve Orpheus öteki dünyanın kapısından çıkıncaya kadar dönüp Eurydice'ye bakmayacak. Tam kapıdan çıkacakları sırada Orpheus dayanamaz, dönüp Eurydice'ye bakar ve ona sarılmak ister. İşte o an her şeyin sonu olur, kapı kapanır ve Orpheus Eurydice'sine kavuşamaz. Orpheus'un mükemmel müziği de artık işe yaramaz, kapı bir daha açılmaz.

Hikâyenin girişi sonunu işaret etse de, bitti denildiği anda Orpheus'un azmi, kararlılığı yeni bir macera başlatıyor ve o yeni maceranın içinde yeni bir macera daha ortaya çıkıyor. Böylece hikâye sürükleyici ve eğlendirici özelliğini hiç yitirmiyor. Kim yarattıysa bu hikâyeyi, mükemmel bir kurgu yeteneğine sahip olduğunu belirtmek gerekir. Bana kalırsa, Trakyalı çobanlar bu hikâyeyi söylemiş ve yaratmışlardır. Çünkü bütün gün hayal kurabilecek vakitleri olan onlar!

Eğer bu hikâye dikkatle incelense, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olma süreci kurgusuna çok benzediğini görülecek. Muhteşem bir kurgu, herkes kendi lehine kullanıyor, kimileri zafer olarak gösteriyor, kimileri artık adaletin yerini bulduğunu söylüyor. Bir AB edebiyatıdır yaşayıp gidiyoruz..

Soruyorum; bir hükümet halkına refahı, huzuru, mutluluğu getiremiyorsa neden hükümet olur? Bir hü-

AB edebiyatı yapıyoruz ve biz aldatıyoruz, bize yalan söyleniyor. Orpheus'un hikâyesiyle avutuluyoruz. Yaptıkları en iyi şey; gazete manşetleriyle cennetin kapısından içeri girdiğimize, bizi inandırmak oluyor.

kümet demokrasiyi, insan haklarını başkaları istiyor diye getiriyorsa ona ne kadar güvenilebilir? Bir hükümet başkaları istiyor diye yasaları değiştiriyorsa ne kadar inandırıcı olabilir? Eminim ki herkesin soracak onlarca sorusu vardır. Peki, bu zafer sarhosluğu nedir, biri ba-

na açıklayabilir mi? AB edebiyatı yapmıyor muyuz acaba?

Aldatıyoruz, bize yalan söyleniyor, Orpheus'un hikâyesi gibi muhteşem bir hikâyeyle bizi avutuyorlar.

Yaptıkları en iyi şey halkın yaşadığı sefaleti göz ardı etmektir! Yaptıkları en iyi şey gazete manşetleriyle cennetin kapısından içeri girdiğimize bizi inandırmak oluyor. Yaptıkları en iyi şey AB edebiyatıdır!

Ve Latin Amerikalı bir yazara soruyorlar: "Eserleriniz neden bu kadar güçlüdür?" Yazar cevap veriyor: "Sefalet içinde yaşayan halk ve o sefaleti yaratanlara teşekkür etmeliyim, çünkü onlar beni büyük bir yazar yaptı."

Sanırım bir gün gelecek, hükümetimiz sefalet içinde yaşayan halka teşekkür edecek!...

20. Yüzyılın İstanbul Rum şairleri - I

Bir insanı tanımakla başlar her şey. Peki ya tanımayı ertelediklerimiz veya tanımak istediklerimizin yaşam pencerelerini aralamak yerine onlara 'ötekî' muamelesi yaptıklarımız. Binlerce yıl aynı topraklar üstünde yaşadığımız, kimi zaman birbirimize sevgi ile, kimi zaman ise düşmanca baktığımız 'ötekiler'...

İşte ben bu ay size 'ötekî'lerin şairleri, yani İstanbul Rum şairlerin yaşamlarını, şiirlerini, iç dünyalarının pencerelerini aralamaya çalışacağım. '20. Yüzyıl İstanbul Şairler Antolojisi', Yunanistan'da bulunan Fener Erkek Rum Lisesi Vakfı'nın bastırıldığı ve aynı zamanda İstanbul şair Haralambos K. Vaios'un derlediği özel bir çalışma.

1923 yılında Fener / Balat'ta doğan şair eğitimi Fener Erkek Lisesi ve Robert Koleji'nde tamamlamış. Nisan 1964'te ise Yunan kökenli olduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmiş. Öğrencilik yıllarında şiir yazmaya başlayan Vaios'un çalışmaları Ta Nea, Bosphoros, Tehni, Pirsos, Nea Esthia ve Atina'da yayımlanan Ta Nea Ellinika dergilerinde yayımlanmış. Şairin yapıtları 1953 yılında Atina'da yayımlanan ve İraklis N. Anostolidis'in derlediği antolojide yer aldı.

İstanbul'da yaşayan Rum şairlerin şiir dünyalarını mercek altına alan kitap 5 ana başlık altında toplandı.

Kitabında Girit, Trakya ve Karadeniz şairinden ve şairlerinden oluşan antolojilere dikkat çeken Vaios özellikle İstanbul'da yaşayan Rum şairlerin bilinmediğinden yakınıyor. Antolojide İstanbul doğumlu veya çok küçük yaşlardan itibaren İstanbul'a göç etmiş şairlerin şiirleri ve biyografileri yer alıyor. İnsanın ilk aklına gelen soru şu oluyor; İstanbul'a küçük yaşta başka yerlerden göç eden insanlar, nasıl olur da İstanbullu şairler kategorisinde yer alabiliyor? Bu sorunun cevabını şöyle açıklıyor Vaios: 'Zorunlu nedenler yüzünden göç etmek zorunda kalan bu şairler eğitimlerini, ilk şiirlerini İstanbul'da yayımladıkları için kendilerini İstanbullu olarak tanımlıyorlar. Onun içinde bu antolojide yer alıyorlar.'

Antoloji, şairlerin şiire başlama tarihleri ölçü alınarak yapıldı.

Antolojinin ilk bölümünü 'Öncü Şairler' (1893 - 1922) oluşturuyor.

Bu dönem şairleri, şiirlerini 1918 - 1922 yılları arasında İstanbul'da çıkan Logos (söz) dergisinde yayımlıyorlardı. Önemli bir misyona sahip olan dergi, sonraki şairler içinde önemli rol oynamıştır. O dönem zorlu ve çok aşamalı bir sınav vermek zorunda olan şairler, halk şiirinin yerleşmesinde ve gelişmesinde de büyük çaba sarfetmişlerdi.

'Öncü Şairlerin' şiirlerinde Aya Sofya, halı, vezir, sultan, Allah, namaz gibi kelimeler çok büyük rol oynuyor. İstanbul'un 'Öncü Şairleri' ise şunlar; Andonis Yialouris, Ioannis Griparris, Apostolos Mammelis, Apostolos Melachrinos, Omiros Bekes, Lisandros Prasinos, İosif Raf-topoulos...

OMİROS BEKES Halı

*Güçlü vezir İstanbul'dan haber yolladı
Rayya kadınları eşsiz bir halı dokusun
Aya Sofya'nın bulanıklığı sevinecek
Üstünde gelecekteki hocalar eğilecek*

*Tüm kızlar ağzlarına malzemeyi alıyor
Yüreklerindeki ateşi desenlere döküyorlar
Gece gündüz dokuyorlar içlerinden geldiği gibi
benizleri atıyor sanki mermer mumlar eriyor*

*Aylar yıllar geçiyor halı tamamlanıyor
Kızların en delisi fırlıyor - en delisi
ve diyor: "çalışanın bildiğini işveren bilmiyor"*

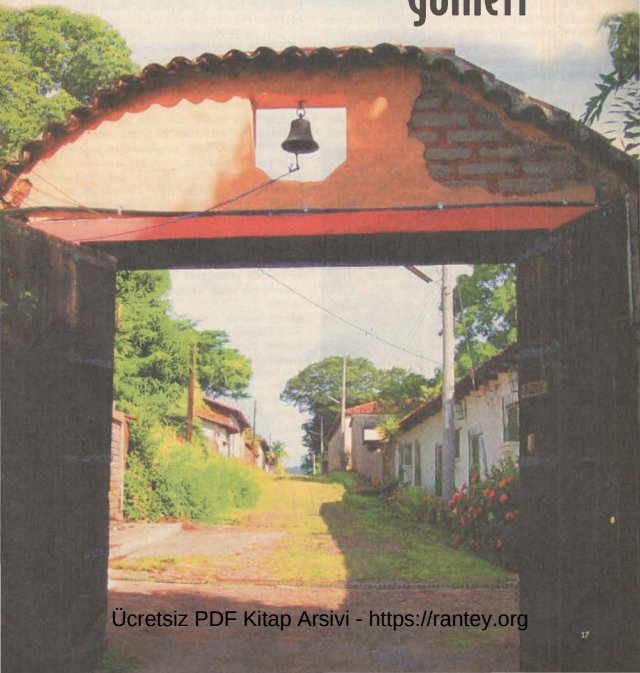
*Ayağa kalktı!
Ses çıkardı
paha biçilmez halı için
yer bakıyorlar
bak işte
vezir de biliyordu*

Adnan Özer

El Salvador günleri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Birinci gün

Mısır kokuyordu.

Her yer mısır kokuyordu. Tropik güneşi ve neminde pelteleşmiş asfaltın bile mısır koktuğu sanınsındaydım. Çarşafılar, havlular, örtüler, perdeler, velhasıl koku peteği olabilecek eşyaları geç bir kalem, insanları da geç, hayat, yaşam ortamı mısır kokuyordu. *Vardım ki çarşıları mısır kokuyordu* diye buyurdum Bayburtlu Zihni edâsıyla. Ne demişti üstad: "Vardım ki yurdundan ayağ göçürür".

Asturias'ın "Mısır Adamlar" (Hombres Maiz) adlı romanını düşünüyordum ister istemez. (Türkçe'de yayımlandı mı? Yok, sanmıyorum) Miguel Angel de Asturias, Guetamalalı, ben El Salvador'dayım, komşu ülke.

3 Ekim Pazar günü öğle üzeri indim başkent San Salvador'a. 2 Ekim, tan sökümü 05.20'de İstanbul'dan başlayan yolculuk bitmişti nihayet.

Edwin mısır kokuyordu. Çok sevimiylidi, nendense Tekirdağ'a gitti aklıml. Bizim köyde karşılanmış gibiydim.

Escalon ana cadde...
arkada ötelerde volkan görünmekte

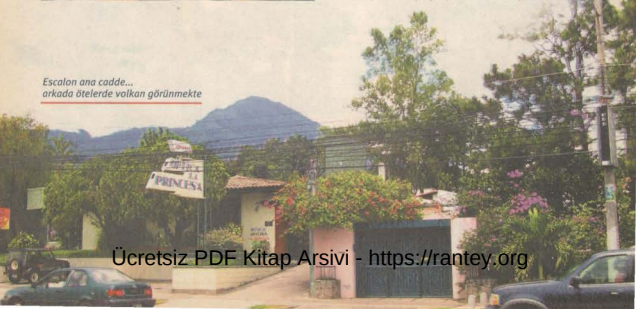
Böyle karşılarıldı İstanbul'dan gelenleri, utangaç, alttan alta hınzır, koyu buğday gamzelerle, telaşlı ama. Bu gezilerde şöforlere bakmalı önce insan. Şöforün halinden, tavrından belli oluyordu çok şey. Edwin festivalin şöforü. Edwin yanık buğdayı da geçmiş, esmerliğin son haderlerinde. Alianza takimini tutuyor, beyaz şimşekler. O gün 3-1 galip geldiler. Edwin şeytanın bacağına kırık gibisinden bir şeylersöyledi.

Hotel Nova'ya kadar havaalanından şehir 45 dakika sürüyor. Konuşunca Edwin'in kayınvalidesine kadar geldi söz. Onun çok çalışıp az kazanmasından şikayetçiymiş kadın.

Paulina, Maria Cristina, Mario Noel, festival komitesi bunlar, bizi merakla bekliyorlardı. Merak da gerçekten neye benzediğimiz üzerine olmalıydı. Ben, Dimitris (Hul-yarakis), bir de Vietnamlı Chi Trung (tabii iki gün sonra fırlama Antonio (o da festival komitesinde, ressam ama) tarafından Citroen yapıldı bizim Vietnamlı). Öbürlerinin bir kısmı bizden önce gelmişti, yakın ülkelerdendiler ne de olsa. Tayvanlı hâlâ ortalarda yok.

Bir şehri gezememek endişesi nedir bilirim. Nice şehirler gördüm böyle festival aralarında, bütün boşlukları değerlendirmeye çalışarak. "Bir Şehre Gidememek" demişti bizim Mario (Levi), sevgili dostum, kulakların çınlasın. Kendimi yola vuruyorum, bugün iki saatçik uçtuk, bunda yorgunluk olmaz. Amerikalı şair Dennis Nurkse benimle 100 metreyürüyüp geri dönüyor, çok sıcakmış. Hey yavrum tropik güneşi, sen ve ben başbaşayız yine, iki ay sonrasana tekrarkavuşmak, daha sık görüşeceğiz hissini yayıyor ben de. Aşkım benim, kızgın limonatam, delişmen portakalım, çocukluğumun sokaklarından kalkan tuz sende, otlarla atmosferi öpüştüren güç. Yok, hiçbir metafor yetmeyecek bendeki seni anlatmaya; gün boyu evlerin sırtını sıvazlarsın, düğüne gitme heyecanı verirsin.

Güneşi severim; karanlığı, müphem, vehimi asla sevmem. Ülkemde bazı şair, yazar tipler tanırım güneşi sevmem, karanlıkla, müphemle, vehimle kendilerini önemli göstermeye çalışırlar. Aslında iç karartıcı, dayak

Akmerkez alışverişhanesi... Galerías

lık adamlardır. Beş kuruş etmezler, ama iyiliğin, ışığın değil kötülüğün saygı uyandırdığını anlamışlardır. İlgrenç Moda lağıımı çağanozları, ne diyeyim...

Escalon semti San Salvador'un Etiler'i, Nişantaşı, Osmanbeyi. Akmerkez tarışahanesi oraya da kondurulmuş. Yürüdükçe hayal kırıklığı. XV. yüzyıldan bu yana katolik izlerle yerli ruhunun karışımı bir şehir bulacağımı sanıyordum. Karşıma post-modern bir Hispano-Amerikan çıktı. Ve meydana yok. Meydansız şehirleri ne yaparlar? O gün bakımlı yol tipi caddeler ve kenarı parklı geniş dörtöl ağızlarından yürüdüm. Bir volkanın gölgesinde ama, bu ilginçti, hoştu. Volkan şehrin bütün için yaşlı babası benziyor. (Dönünce Malcolm Lowry'nin *Under The Volcan*'ını okuyacağım. Yanardağın Altında adıyla yayımlanmış. Can Yayınları'ndan Saadet (Bozkurt) gönderdi yola çıkmadan bir gün önce, sağ olsun.)

Edwin

Akşam yemeği için "Los Planes"e gittik. Burası şehrin, dışında bir köy, ama şehir gelip onu kendine katmış, İstanbul'dan biliriz bunu. Araç sürekli tırmandı, sanki Kandilli'den, Çengelköy'den yukarı çıkıyoruz, gürlük, gürlük. Geliş tarafı trafik feci bir kuyruk yapmış. Los Planes'ten dönüyorlar, zengini fakiri, geleneksel hafta sonu yemeklerini yemişler. Bizim Boğaz trafiği geliyor aklıma, hanı hafta sonları Boğaz'ın diplerinde yemek yeme geleneği. Anadolu'dan gelen İstanbul yoksulları bunu bilmezler, onlar bir dürtüyle kendilerini ağaç altlarına atarlar, uluslararası sim-gemiz mangallarını tüttürürler, çocuklarını bir sever bir döverler. Böyle pikniğe düşkün bir halkın ağaç sevmemesi Türk şizofrenisinin ilk bábıdır, o da ayrı. Los Planes'i ben "Seyrantepe" diye çevirdim. İspanyolca bilenler yorumlarını iletebilir. Her neyse, Seyrantepe'de ne yedik, onu da şöyle telim ettiler.

bütün Orta-Amerika'nın milli yemeği, burada kızarmış pilıç, tavuk ve tortilla yenirmiş sade. Bu *tortilla* mısır unundan, kulak memesinden daha yumuşak bir kıvamda hazırlanan hamur işi, açma büyüklüğünde yuvarlak lokmalar, peynirli-si, peynir artı daha bir sürü şeylisi, var. Masalarda turşular, soslar. Gittik döndük velhasıl küçücük lokantalardan oluşan Seyrantepe'den, bir meydana rastlamadık.

Meydansız şehir insanda nasıl da bir güdüklük hissi bırakmış. O gece şerha şerha bir deltaya akar gibiyudum. Meydanlar, eşitlik ve özgürlük arama yerleri, çoğu kez yenildiğimiz. Gençken, aşıkken, devrimciyken, şairken nasıl cakalı geçerdik onlardan. Bir meydan düşü benı sabahaca bırakmadı...

İkinci gün

III. Uluslararası San Salvador Şiir Festivali'nin açılışı 4 Ekim Pazartesi günü akşam 19.00'da yapıldı. Açılıştaki Dimitris ve ben masabası şairlerinden idik. Festivalallerde usuldedir, açılıştaki ve kapanışta önemli bulunan şairlere masabası yer verilir. Birinde yer alan öbüründe yer almaz tabii. Ben festival boyunca "Kırlara Veda"yı okudum daha çok: *Adios a los campos*, Serdar Çelik'in çevirisinden onlar İspanyolca okudular. Çingiragin Ölümlü ve Ateşli Kaval'dan, eski kitaplarımız, Ertuğrul Önalp hocamızın - Ankara Üni. Dil ve Tarih Coğrafya Fak. İspanyol Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı- çevirileri her zaman olduğu gibi ilaç oldu. Pek sevgili dostum Mehmet Necati Kutlu'nun çevirdiği "Yağmurlar"ı okuduk sonra. Bu "Yağmurlar" henüz Türkiye'de yayımlanmadı. Kaderin cilvesine bakın ilk defa El Salvador'da yayımlandı biri. Çocukluktan beri sevdiğim Latin Amerika bana bir kere daha kucak açıyordu. 1978 yazında, tam 21 yaşına bastığım günler açmıştı sıcak bağrını bana. Latin Amerika bana

aşk verdi, değer verdi. Şimdi soruyorum buradan, 4 Ekim 2004 gece-si, saat 10.30 suları, Türkiye bana ne verdi? Bir şey vermediği gibi elimdekileri de aldı. Biz göçmenleri Beyaz Türklere ezdirtti, yetmedi Lazlara ezdirtti, yetmedi Kürtlere ezdirtti. Her çeşmesinde oturup ağladım bu ülkenin, benim ülkem, ona şiirler yazdım adım sağıcıya çıkasıya, herevladını sevdim adım İslâmıcıya çıkasıya. Ne oldu? Hep ihanet, hep ihanet. Nankörlük, nankörlük. Bir kereşinde kitabını yayımladığım bir genç şair, "Adnan abi, yaptığın bu iyiliği nasıl öderim," demişti. Ben de "bir kötülük yaparsın, ödersin böylece" deyivermiştim. Bütün dünya bilmeli ki, elbet bilecek, bu rezillik bilinecek dünyaca, böylekalmayacaksız güledurun, bir

Lucia Estrada Colombia, Ana İstarü (Kosta Rika), Dennis Nurkse (ABD), Armando Alanis (Meksika) Açılış töreninde.

dönem Türk edebiyatı dünya rezillikler, sefillikler ve alçaklıklar tarihine girecek halleri yaşamıştır. Türklerin modern edebiyatla imtihanı (Halide Edip'i saygıyla anıyoruz) bir fiyaskodur. Burada, binlerce kilometre uzakta galeyana gelmem niyedir, çünkü içindeyken kabullenmiş gibiyim, yaram hava almiyor, la-

kin burada içim acıyor, Kolombiya'da da böyle olmuştu, feryad figan, küfür zifir...

Dağların ardında gerillalar. Frabundo Marti Cephesi. El Salvador iç savaşı 12 yıl önce bitmişti. Bir kısım gerilla hâlâ dağlarda... Gerillalarkında diye midir kendime kızıyorum korkak ve pasif, edilgen davrandığım için. Saygıdan ve kibarlıktan bir kısmı. Ama bizimkiler anlamamış kibarlıktan, zerafetten, medeni davranışlardan. Sevgi desen hiç yok, bu kadar sevgisiz edebiyat ortamı olur mu? Bu feryadımı duymazlıktan geliyorlar bir de.

Öfkem midemin sancısını daha bir artırıyor. Bir ay önce hastanelik olmuşum, stres, fıçılarla bira... Şimdi çay bile içmem sakıncalı. Bir paket bisküvi, bardak bardak su. Uyku yok, TV'de Amerika kupası maçlarının tekrarı.

-Sürecek-

Lin Shen-Bin (Tayvan), Dennis, Katya (Sevgili Katyamız Kolombiya'dan geldi. Kendisi ressam organizasyonda çalıştı.), Maria Cristina Orantes (Komiteden), Antonio Porpetta (İspanya), Paulina (Komite Başkanı), Şehrazat Orantes (Komiteden), Margarita Lasso (Ekvador)

Leman Coğrafik Dergi Git'i, iki buçuk yıl aradan sonra yeniden ve eskiden olduğu gibi, yazdık, çizdik, yayınladık. Dergi yayınlanıp da elime gelince çok mutlu oldum. Dergi çıkaranlar bilir, çocuğu olanlar da, ilk günlerde, babaların ve dergi çıkaranların başları bulutlara değdi. Ya da küçük bir bulut tanesi gelip hep başınızın üstünde gölge yapar.

Git'i, ilk okuyanlardan Tuncay Akgün ile yolda karşılaştık. Tuncay dergi ile ilgili o kadar güzel şeyler söyledi ki, uzun bir zamandan sonra nihayet mutlu gezdim. Bu mutluluğu yıllar önce de yaşamıştım. 1988 yılının Ağustos ayında, o zamanlar çıkarmakta olduğum, siyah zemin üstüne mavi karga gezinmesi Karga'nın sekizinci sayısında, dergi çıkarmayı anlatmışım:

BİR DERGİ ÇIKARMAK NEYE BENZER?

Bir dergi yazmak neye benzer? Benim mavi cinden bir ceketim olsa, onu çok sevsen. Giyip evden çıkacakken, yazıp bitirmekte olduğum derginin son iki sayfasının sözleri aklıma gelse.

Bir dergi yazmak, güzel bir ceket giyip, daktilonun başında son cümleleri aramaya benzer.

Bir dergi yazmak, üzümli kurabiye yemek kadar tatlıdır. İnsan, cümleleri bulup yazınca kendini gevrek bir çörek kadar lezzetli hisseder.

Dünyanın en namuslu işi dergi yazmaktır. Namuslu ve ne olacağı belli olmayan bir yoldur önünde uzayıp giden; huzur ve barış ister. Önce odanı toplamalı, içindeki dağınık bütün kitapları kaldırmalısın. Sonra, masa, sen ve daktilo-dan başka hiçbir şeyinin olmadığı bir odada, yeniden odayı dağıtmaya başlamalı ve yazmalısın. İyi bir dergi yazmak işte buna benzer.

Dünyanın en güzel işidir dergi yazmak. Müthiş adaletlidir, ne kadaryasadıysan, o kadar yazarsın. Yürüyüp gitmeye benzer. Ne kadar sıkıldıysan, o kadar gidersin. En kendine has iş dergi yazmaktır. Kendine benzer. Eğer mavi mürekkep bir

kalemin varsa, sarı saman bir kağıda tut, bak. Saman kağıdının ortasındaki leke sadece mürekkep lekəsi olmayacaktır. Sarı, saman sarısı kağıdın üzerindeki bütün çirkin resimler sana benzer.

Ruh çağırma benzer dergi yazmak. Bir üst paragraftaki örneği buraya da alacağım: Mavi, güzel yazan bir kalem alıp, sarı saman bir kağıdın hemen üzerine, ona değirmeden tutunuz. Biraz sonra göreceksiniz ki, mavi mürekkep kalemizin, yuvarlak bir masanın sağına soluna koşan fincandan daha basit bir tutarlılıkla, sayfa boyunca yürüyecektir. Acayip sabır isteyen ve kolay bir iştir dergi yazmak. Çünkü, dergi yazan birinin, dünyayı istemeye hakkı vardır.

Yaramaz bir erkek çocuğunun tam kendisidir dergi yazmak. Halk gibi söylemek bir yana, yalnızlıktan çıkmaya benzer, dergi yazmak. Ya da sıradan çokluktan kurtulmaya. Yani okullardaki pazartesi sabahı törenleri sıralarının intizamından korur. Avucunun içine bir şey değmesine benzer dergi yazmak. Sana ait olabilir, eğer ona bir bira ısmarlarsan. Ya da ölüp gider, eğer senin oldu sanıp, avcunun içinde sıkarsan.

Ayrılığa ve kavuşmaya benzer dergi çıkarmak. Gitmeye ya da gelmeye, yürümeye ya da yatmaya, sıkılmaya ya da çalışmaya benzer dergi yazmak. Bütün soruların cevaplarını bilip, sınipta kalmaya benzer dergi yazmak. Bir dergi yazmak, "bir dergi yazdım ve şimdi üzümli kurabiye yemeye gidiyorum" demeye benzer.

Git'in bu sayısında:

Git Dergisi iki yıl aradan sonra yeniden yayınlanıyor. Altı yıl aralıksız olarak her ay yayınlanan Git, seyahat, yeşil hareket, dağcılık, bisiklet, gençlik, oyun, eğlence, macera konularını işleyerek, altı sene, aralıksız, her ay yayınlandı. Bu Kasım'da tekrar yayına başlayan Git, iki ayda bir yayınlanacak. 'Eskiden olduğu gibi yeniden' diyerek yola çıkan Git, 'kitap gibi dergi' oldu.

Şöhretlerden kim kaldı?

Kardeş dergimiz Yeni Harman'da son yazdığım yazı üzerine, bir okuyucumuzdan gelen mektup şöyle başlıyor: "Sevgili yazar, kim olduğunuzu bilmiyorum. Açıkcası son sayıdaki 'çözüm önerileri' başlıklı yazınızı canımı sıktı. Boşver 'herkes bir şeyler söylüyor' dedim..."

Okuyucumuz bu girizgâhtan sonra saygılı bir üslupla katılmadığı fikirlerimi uzunca bir yazıyla eleştiriyor.

Buraya kadar her şey olağan ve hemen her yazarın, okuyucuyla kurması gereken diyalog kapsamında, olmazsa olmaz bir kural: Elbette yazılarınız, fikirleriniz eleştirilecek, elbette tartışacaksınız, kimileri katilacak, kimileri ise katılmayacak. Bundan daha doğal ne olabilir.

Fakat son zamanlarda gelen mektuplar içerisinde, özellikle okuyucumuzun giriş cümlesine benzer ifadeler, o denli sıkça yer alıyor ki: Demim, hele bunun üzerinde biraz düşünelim bakalım...

"Sizi tanıımıyorum ama yazılarınız... Sizi ilk kez okuyorum ama geçen ayki yazınız... Sizi daha önce hiç duymamıştım ama son yazınızda..." diye başlayan cümleler, giderek övgü ve yergilerin ötesinde bir anlam çağırıştırıyorlar.

Adeta dile getirdiğimiz düşüncelerin öne miyle, kim olduğumuz, tanınmış olup olmamamız arasında bir bağlantı kuruluyor. Aslında değişik vesilelerle, kimi toplantı ve panellerde de, canlı olarak benzer durumlara tanık olmadım değil. Örneğin bazı toplantılardan sonra, izleyicilerin yanıma gelerek, kim olduğumu, ne zaman, nerede, ne yazıp çizdiğimi sordukları da oldu. Hatta yine aynı podyumu, aynı tartışma ortamını hasbalkader paylaşmak zorunda kaldığımız kimi medyatik şahsiyetlerin, kozmopolit medyanın temsilcilerinin, benzer sorular içeren tavrı ve bakışlarıyla da karşılaşmadım değil.

Ülkemizde 80'lerden itibaren yürütülen "ahlaksızlaşma ve değerlere yer değiştirme" projesi, en büyük darbeyi fikir ve sanat hayatımıza vurmuş görünüyor. Nasıl mı? Hep birlikte yaşadığımız bu süreci kendi deneyimimle bağdaştırarak anlatayım bakalım:

Ben ilk şiirimi bir yığın tedirgin ve uzun çabalardan sonra, 1980 yılının Ağustos ayında, Somut dergisinde yayınladım. 22 yaşında kendimce çok önemli bir başarı elde ettiğimi sanıyordum. Çocukluk işte... Sonra bu güne dek yıllarca şiir, deneme, eleştiri, kitaplarvs.

Henüz holding dergiciliğinin ve boyalı bası-

nın edebiyata sızmadığı dönemlerdi. Bugün olduğu gibi, o günlerde de edebiyatımızın hakiki cevheri, isimsiz ve özverili yüreklerin çabalarıyla varolmaya çalışan amatör dergiler tarafından taşınıyordu. (Üstelik ben bugün de, o dergilerde, haz alarak yazıyorum.)

Sonra ne olduysa oldu (lütfen editör burayı makaslamasın) Hürriyet holding 'Gösteri' dergisiyle edebiyat ortamına tepeden hızlı bir dalış yaptı. İlk kez siyah beyaz tv. de, bir edebiyat dergisi reklam vermeye başlamıştı. İlhan Berkler'in, Melih Cevdetler'in resimleri, sanayi-lik spotlarla döne döne ekranlara geliyordu. Sonra Adam Yayınları çıktı piyasaya. Bu yayinevi o güne dek görülmemiş miktarda telifler ödeyerek, gençliğimizin 'idol'ünü oluşturan bütün yazarları transfer etti. Birbiri ardına edebiyat yarışmaları, ödüller falan da işin cabası. Meğerse bu dönem edebiyatımızda, nitel bir değişim süreciymiş. O an tam algılayamıyorduk ama artık imaj yapan, medyaya oynayan ve para kazanan yazarlar dönemi başlıyordu.

Yalan yok, bugün 80 kuşağı olarak tanımlanan o dönemin genç yazarları da, bu yeni ve renkli edebiyat piyasasının cazibesine kapıldılar, kapılmadılar değil. Bazıları aykırı ve büyük "image maker", İsmet Özel abi'yi örnek alarak Gösteri dergisine boydan pozlar verirken, bazıları da ödüllerine, reklamcılık kariyerine düşmüşlerdi.

Ben de, ne olup bittiğini anlamak için etrafa şapşal şapşal bakınırkın Hristiyan varoluşçufilozof Karl Jasper'in bir saptaması, gözlerimin açılmasına neden oldu. İçinde yaşadığımız varoluş atmosferine, "Çepeçevre kaplayan." di-yordu Jasper.

Evet 80'lerin başında ülkemizin ruhunu, manevi hayatını oluşturan atmosfer; bir "çepeçevre kaplayan" olarak bütün ahlaki ve tinsel yaşamımız, yeniden 'design' ediliyordu. Ahlâkın ve manevi hayatın iki kaynağı vardı, birisi din ve vahiy ötekisi ise insan aklıydı.

80'lerden itibaren dinin, tarikat örgütlenmelerinden tutun da çeşitli ve kasıtlı politizasyonlara tabi tutularak kontrol altına alındığını görüyoruz. Bu bizim konumuz değil, üstelik üzerinde yeterince duruluyor da.

Ama memlekette ahlâkın öteki dayanağı olan, insan aklı ve o aklın temsilcileri konumundaki edebiyatçı, sanatçı ve bilim adamlarının yozlaştırılması süreci üzerinde, nedense kimse

durmuyor. Belki de, bu konuyu irdeleyecek kimse kalmadı.

Çünkü bilim ve sanat adamlarının uğradığı yozlaşma sürecini, yine eli kalem tutan bilim ve sanat adamlarından başka kim saptayabilirdi ki? Ama bugün ortalıkta medya dürtüsüyle, plastik ödüllere, zengin ve gusto dolu yaşam stilleriyle zoraki şöhret yapılmış "yazarlardan", "şairlerden" ve "bilim adamları"ndan başka kimseyi tanımıyoruz ve bilmiyoruz.

Bilim adamı dersen? Televole iktisatçıları. Fikir adamı dersen? Holding gazetelerinin başyazarları. Edebiyatçı dersen? "Best Seller" takımı. Şair dersen? Kasetçi, video klip canavarları. Sinemacı dersen? Reklam filmi yönetmenliğinden bozma şahsiyetler. Ressam dersen? Holdinglere için sipariş üzere reproduktion boyayanlar...Başka? Başka da yok...

Ama lafa gelince Türkiye büyük ülke, memleket 70 milyon. Lakin manevi hayatımızı insan aklına ait olan kısmını "büyük" ve şöhretli 25-30 kişi temsil ederken, dine ait olan kısmını da kozmopolit medyanın şişirdiği, mehdî imitasyonları, hoca efendiler, vs temsil ediyor. Görüntü müthiş.

Şimdi burada doğru veya yanlış bir şey yazıyorum. Bir mektup geliyor, "sizi tanımıyorum ama..." diye başlayan. Niçin? Çünkü, görüntü olarak tanınmıyorsunuz, ekranlardan ortamlara sızılmıyorsunuz.

Otuz sene önce söylemişti Marshall McLuhan, "artık resimle, görüntüyle algılayan bir kuşak yetiştiriyoruz" diye. Eserinizden önce, görüntünüz, şekliniz akacak zihinlere, imajınızla önce milletin aklını alacaksınız, eser sonra... Olsa da olur, olmasa da. Mesele bu.

Ben sevdiğim ve ilgiyle okuduğum bir çok yazarın resmini bile görmedim, biyografisini yıllar sonra öğrendim. Daha on beş yıl önce-sine kadar, Andrei Voznesensky hakkında Alman dilinde dahi, tek cümlelik bir metin yoktu. Ama elbette senin için önemliyse, ister-

sen sorarsın, araştırırsın ve bulursun. İşte internet, işte kütüphaneler. Ancak araştıran ve soran kuşakların yetiştirilmesinin amaçladığını biliyoruz. Bizim yerimize başkaları araştırıyorlar, derleyip, toparlayıp çeşitli imajlara boyayarak sunuyorlar.

Kimi aykırı ve marjinal, kimi baba tanımaz ve birey, kimi dinci, kimi muhalif ve sosyal, kimi asosyal ama muhalif değil, kimi alkıcı ve çağdaş, ilerlemeci ve aydınlanmacı, seç beğen... Batı'da, ne varsa, bizde de var. Hepsini her Allah'ın gününü, türlü çeşitli vesilelerle gazetelerde, tv'lerde, panellerde, söyleşilerde. Duymak istediklerimizi bize söyleyip, ruhumuzu arındırıyorlar. Peki bu güzide şahsiyetlerin 'söz' gücü; eserleriyle ortaya koydukları bir yaptırım gücü var mı? İşte tartışılması gereken nokta budur.

Peki ama yazarın yaptırım gücü ne demek? Örnekleyelim: Üç gün önce Nobel alan Elfriede Jelinek, 2000 başlarında, 'Avusturya' da hızlı bir tirmanış gösteren irkçi parti'nin yakışıklı lideri Jörg Haider için bir laf etti. "Bu adamın siyasi popülaritesi, onun sadece bir 'homo eroticus' olmasından kaynaklanıyor." dedi. Ve bu ifade, Jörg Haider adlı irkçi şahsiyetin, siyasi sonunu getirmeye yetti. İşte gerçek ve bağımsız bir yazarın, böylesi bir yaptırım gücü ve toplumsal itibarı olması gerekiyor.

Fakat gel gör ki, medyatik şöretle, toplumsal itibarı birbirine karıştıran yazarlarımız, böylesi bir yaptırım gücünün ne demek olduğunu anlamaktan hayli uzaktalar.

Bizde, mesela bir cümlede Cem Uzan'ı bitirecek fikir adamı, sanatçı varsa beri gelsin, helal olsun. Tam tersine, aha benden söylemesi: Cem Uzan isteseydi, bunların alayını iki dakikada asker eder miydi etmez miydi?

20'li yaşlarda sezmiştim, kendi şair arkadaşlarıma bile anlatmadım, diletmedim. Fakat şimdi daha anlaşılır yazabildiğim kanaatindeyim: Şöhret başka şey, itibar ise

bambaşka bir şeydir.

Eğer boyalı internet dergilerinde yazsaydım, şiir ödülleri katılıp, yarışma jürilerinde yer alsaydım, kitaplarımı banka yayınevlerinden yayınlasaydım, bu yapılanların yürüttüğü kampanyalar sayesinde, bugün muhtemelen, "sizi tanımıyorum ama..." diye başlayan mektuplar almayacaktım.

Ama o zaman da, şöyle soruların muhatabı olmak kaçınılmazdır zahir:

- "Okтай bey sizi ve kitaplarınızı yakinen (kesinlikle) tanıyoruz. 'Şiir ve ahlak' hakkında yazdığınız kitabı da okuduk ama 'ahlak' konulu bir kitabı, niçin holding yayınevinden yayınladınız, utanmıyor musunuz?"

- E, evet ama yaşamımı sürdürmek zorundayım, eee, para kazanmak zorundayım, hede hödö...

- İyi de kardeşim, erdemli bir ilkokul öğretmenliği yaparak ekmeğini kazanan yazarlar kerizdi de, sen mi kurnazsın?

- Efendim olaya bir de benim cephemden bakınız, çocukların geleceği...

- Kardeşim herkesin çocuklarının geleceği... Sen yazar olarak topluma örnek olsana... Fikirle zikrini birbirine uydursana, ne öyle bir yandan ahlak nasihatı verip, holdingden telif indirmeler falan...?

- Ama, holdingse holding, bankaysa banka, ama ben paramı almadım, ama vergimi verdim... ben sanatçı olarak... ama niye üstüme geliyorsunuz... zart zurt.

Diyalog böyle sürer gider...

Şimdi ben tanınmıyorum ama çok şükür, zikir ve fikir uyumu içindeyim. (Ayrıca Ankara'da genç arkadaşlarımın çıkardığı "Kül" dergisinde, geçen ayki yazım tanınmamaya yardımcı olabilir mesela.) Sonuçta ne diyordu Wilhelm Dilthey? "İnsan dilde yalnızca kendisini anlatır."

Yani yazar başka şeylerden söz etse bile, aslında hep kendisini yazmaktadır

otaftali@hotmail.com

Edebiyat işaretlerine uyalım, uymayanları uyaralım

"Çıktığınız Hevesle İniniz"

*** yolcunun sürati kadar suratını da bildiğini imâ eden
bu ilk ihtar hiç umursanmadı, tıpkı sonrakiler gibi**

Bir uzun yol yolculuğu başladı mı yol üzerindeki irili ufaklı tabelalarla flörtünüz de başlayıverir. Bir yol arkadaşısıdır onlar, özellikle yalnız yolcular için. Nasıl gitmeli, nereden gitmeli, tehlikeleri nelerdir bu yolun?.. Bir oyuna çevirmek bile mümkün tabela okumayı, yalnızlığı unutup seyahati keyifli hale getirmek için... Okumak.... Yeni bir yolculuğa çıkmak yani.. Her daim yalnız, tüm kalabalıklığına rağmen yapayalnız. Belki de yolu kaybetmetehlikesinin en fazla olduğu türden, keyfi kadar tehlikesi de bol bir yolculuk. Öyleyse neden onun da işaretlere ihtiyacı olmasın? Neden "çıktığınız hevesle inmeniz" gerektiği hatırlatılmasın?

2003 Sait Faik Öykü Armağanı sahibi Başar Başarır, bir yıl aradan sonra okuyucusuyla buluştuğu son kitabında, kim bilir belki de bu sorduran yola çıkarak her öyküden önce bir işaret koyuvermiş Trafik işaretlerine benzer işaretlerle bezenmiş kitap hayata dair ipuçlarıyla dolu. Biçimsel olarak kitaba bir yenilik katan bu yaklaşım öykü okumaya da yeni bir yöntem getirip, öyküler arasında bir bütünlük kurmuş oluyor. Artık öykülerizlenen bir yolun durakları. İşaretlerin öncülüğü bizi duraklarda yolumuzu kaybetmekten alıkoyuyor.

Böyle bir bütünselliğin yanında her bir öykü kendi başına ayrı bir bütün. Kimi zaman masalsı hatta destansı, kimi zaman gerçek üstü sınırlarında dolaşan anlatımlarıyla her öykü kendi içinde ayrı bir yolculuk. Başarır'ın düzyazıyla birleştirdiği şiirsel dili Türkçe'nin imkânlarının en iyi şekilde kullanıldığı bir serüvene dönüşüyor. Dilin kaybolmakta olan değerlerini önemseyen yazarın tüm öykülerinde ustalıkla birdilin hükümiyeti kendini hissettiriyor. Şiirsellikle beraber sezilen ironi ise okuma keyfini en üst düzeylere çıkarıyor.

Yazarın hayata, insana dair söyleyeceği çok şey var. Günümüz insanına yaşadığı çağdan ve geçmişte bıraktığı zamandan bakıyor. Acısını, sıkıntısını, geçen zamanın kaybettirdiklerini öyküleriyle. Hızla akıp giden bir çağda yaşıyoruz,

kısa süre öncesinin gerçekleri aniden güntümüzün bilinmeyenleri oluveriyor. Dün adını bile bilmediğimiz birçok şey bugün hayatımızın sıradan bilgileri. İşte bu hızlı dönüşüm içinde insanlığın konumu, her şeye rağmen yıllardır değişmeyen ama yenileri eklenen insanın acıları, sorunları oluşturuyor öykülerin etkilerini. Bazen hüznün, bazen şaşkınlık, öfke, bazen buruk bir gülümseme bırakıyor öyküler. Ancak hayatın acıtan noktalarını anlatırken gülümsetmeyi de başarıyor. Hâkim olan kasvet değil. Kimi zaman trajikomik hale getirilmiş hikâyelerde iç karartıcı bir hüznün değil hayatın gerçekliğinin tadı hissediliyor. Kendine has ironisiyle bu dengeyi sağlayabilmiş.

Karagözimgesilerinden modernizmin hayatı işgaline direnen bir adamdan, bedenini hayatının tekdüzeliğine karşı "ıçıldı bir" bir protestoya dönüştürene, bir çocuğun hayli arsızlıklarından, ağaç seyretme bayramlarına, yıllar sonra bir köyde karşılaşılan bir kaçaklabir komiserin sırdaşlığına kadar insana çok geniş perspektiflerden bakan öyküler var kitapta. Her öykü kuduğu dünyada insana dokunuyor ama bunu edebiyatın tüm inceliklerini kullanarak yapıyor. Yazar apaçık, bağırarak cümlelerle değil şiirsel dilin verdiği imkânlarla sıkıştırdığı cümleler arasında ki oyunlara yapıyor bunu.

İşaretlerin seyrini kitap boyunca devam ediyor. Kitap bir solukta okunulup bitirilecek kitaplardan değil. Her öykü kendi bütünlüğü içinde alt anlamlar barındırıyor ve yine kitabın bütünü de işaretlerle bir anlam taşıyor. Dolayısıyla bu izleri takip etmek, öyküleri sindirerek belki de defalarca okumak dediği gibi katmanların keşfi için önemli. Yazarın dediği gibi "ötesine gidemeyeceğin nokta, haritada değil, içindeki ruhta"*** olduğuna göre insanı merkezine almış bu öykülerde keşfine çıkılacak noktalar da ruhumuzdakiler kadar çok...

* Kitaptan

** Sayfa 84 | Sehre Doğru

İftira

Sokakta yürürken birdenbire karşılarına çıktı o mavi şey.

İkisi mahallenin gediklisiydi. İki gürbüz, iki sarışın, iki dengi dengine haylaz. Üçüncüsü misafirdi. Üçüncüsü esmer, kavruk, en küçüğü. En küçüğü kan kırmızı.

Kimindi bu? Masmavisi, parlak metalli, gıcır gıcır bir bisiklet. Kürşat abinindi. Kürşat abi sınıfı geçmiş, Kürşat abi köşeyi dönmüştü. Hak edilmiş bir madalya gibi bahçe duvarının ötesinden pırl pırl aydınlatmaktaydı dünyayı bisiklet. Kürşat abi madalyasını sokağın ortasına asmış. Yıldızlıpekiyinin iki tekerlekli yıldızı.

Hadi dediler, binip gidelim şu bisiklete. Tur atalım, gezip dolaşalım. Gidonundan tutalım, frenlerini kotutalım, yokuş yukarı yorup, yokuş aşağı salalım maviyi. Hadi binelim Kürşat'ın madalyasına. Sınıf geçmesek de, biraz keyifsürelim.

Üç kişiydiler, ikisi mutlu ve huysuz.

Olmaz dedi üçüncüsü. Ya başına bir şey gelirse bu gıcırın. Ne deriz sonra Kürşat abiye, ne derler bize. Ben yokum. Ben binmem. Siz binin isterseniz, kimselesöylemem.

Durmadılar, duymadılar bile. Hemen biri seleye oturdu, gidonu tuttu. İkinci sarışın arkaya atladı, kısıkaçın tellerinde kiçini acıttı. Sırtladı iki gürbüzü mavi, jantları asfaltta değdi. Önce toplayamadı başını, biraz yalpaladı. Acemi kolları öğretti sonra sürmesini, kaçaklarla uzlaştı. Tuttu yolunu, uçtu gitti. Üçüncüsü kaldırım kenarında, elleri ceplerinde, yüzü yere dönük. Üçüncüsü toza dumana bakmadan gıcırıtıy dinliyor. Akli her çukurda lastiğe değen arka çamurlukta. Virajda öten fren pabucunda. Nasıl mahvedilir bir emanet, madalyanın hakkından nasıl gelinir. Misafirüçüncüsü buralarda, kan kırmızı, yabancısı.

Neden gitmedi onlarla. Neden uymadı haytalara. Doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırdığı için mi? Aile terbiyesinden, öğrenmişlikten, inanmışlıktan, bilmişlikten mi? Yoksa tecrübeden, yoksa şamarın kızıl izinden, yoksa korkudan mı? Belki de ne kadaryeni ve mavi de olsa bir bisiklet ancak iki gürbüzü taşıyabildiğinden.

Döndü. Evin yolunu tuttu. Kaldırım çizgilerinden, güneşte eriyip betona birleşmiş sakız lekelerinden başını hiç kaldırmadı. Yürüdü, aklında henüz böyle zor sorulara yer yok.

Olacaksa bir korsan olmalıydı. Çalacaksa bir at, bir gemiyi, bir kervanı çalmalı. Büyük, kocaman bir ganimeti. Sora uzakları görmeli, dağları, engin deniz-

leri, kanunun, dayağın, gücünün olmadığı yerleri. Olacaksa kahraman olmalı, hayatın ortasında dimdik. Kendi yolunda, kendi kurallarına uymalı.

Eve girmede. Sokağa ilişti, sokağın tozuna toprağına takıldı, bakkalın önündeki tahta sandığa sığındı. Bu misafirlik artık bitmeli. Yıl oldu neredeyse geldi. Cebinde çakısı, boynunda kolyesiyle gerçek yüzünü bütün mahalleye göstermeli. Doğruluk, kibarlık, güzellik, neyse ne. Artık zaman bu zaman. Bir gazoz kapıp kaçmalı, lıkr lıkr dikmeli. Dondurmacı, manav, elma şekeri. Sonra sırada komşunun eriklerini...

Sen? Benim oğlum? Böyle bir adam?

Doğruluktan ayrılmak. Yalan konuşmak. Hırsızlık yapmak.

Sen?

Üçüncüsü misafir, esmer, kavruk, sağlam bir mayanın sonsuz tutsağı. Kafasında baba sesi. Dışardan bakınca sakın, içine girince darmaduman, bombok, haliyle karışık, habis. Hırçınlığı, hırsızlığı sadece hayallerine hapis.

Sandıkta kalakaldı. Geçen arabaları saydı. Açık pencereleri. Margaritenekelerinden bozmasaksalarda marka rekabeti. Her yağın çiçeği ayrı. Her evin düzeni başka. Kapıcı kollarında sepetler, sepetlere dizilmiş süt şişeleri.

Kimildayan perdeleri gördü. Gökteki küçücük bir bulutun iki apartman gövdesini kaplayışı. Yerdeki toz bulutunun şehrin üstüne bir canavar gibi saldıışı. İssiz yaz gününün sevimsiz sıkıntısı.

Gördüklerinden, duyduklarından bir şey çıkmadı. Ama oyalandı, kandırdı kendini. Dersini okudu sokağın gizli harflerinde. İlk mektep yakası kadar beyaz bir vicdan. Huzurlu bir ruh. Açık bir alın.

Gürbüzleri unuttu, sokak aralarından bir ok gibi fırlayanmaviliği. Masum ruhunun potansiyelsuçlarıyla avundu.

Akşamüstüyle birlikte sokak kalabalıklaştı. Sandıktan kalktı üçüncüsü. İştten dönenler, oyunu bitenler, canı sıkılanlar kervanına karıştı.

Eve yürüdü. Gönül rahatlığıyla üçer beşer tırmadı merdivenleri. Kapıyı hain bir gülümseme açtı, ablası. Her zaman çevresinde dolaşan yakıcı bir çimdik.

- Kürşat abin gelip aradı seni, çocuklar demiş ki, bisikletini çalıp lastiğini patlatmışsın. Babam gelince söyleyeceğim.

Ö sarışın ablası.

Cem Mumcu ile yeni romanı üzerine...

Hamamda Makber...

*** Feleğin ne zaman sille tokat girişeceğini, zaten, belki de sallanan, işi bir kura çekimine kalmış, kendine anlayışsız ve merhametsiz bir hayatı neresinden ısırp koparaçağını tahmin etmek kolay gibi gelebilir. Kendi kurnasını, kendi sıcak suyunu ve kendi tasını sürekli eskiten, eriten, su yeşiline boyayan bir hamam eski günlerini anarken...**

Kitabın hemen girişinde hamamlardaki 810 spermlerden bahsediyorsunuz, hamamı hiç çekici bir yer gibi anlatmıyorsunuz. Sizce hamamlarda masturbasyon yapılıyor mudur? Doğrusu hamamı çok çekici bulduğumu söyleyebilirim. Yazarken kurmadığım, kurmaktan uzak durduğum hamamla ilişkiyi roman bittikten sonra kurdum. Bilgiyle kirlenmesin, bilgi bulaşmasın diye yazdığım dönemde adeta kaçmışım. Öncesinde zaten neredeyse hiç denecek kadar biliyordum hamamı. Roman bittikten sonra oldu gerçek tanışıklığım. Ve neredeyse o gün bugündür hamamın etrafında pervaneyim. Beni arayanlar -neredeyse- Çemberlitaş Hama-

mı'nda bulabilirler. Mektuplarını oraya atabilirler. Ama kitabın içinde henüz bilmeden yazdığım satırlardaki hamam da bence aksine çok çekici. 31 meselesine gelince: Bilmiyorum, olabilir... Ama insanın gittiği her yerde kendi kendine yapılan bir şey niye yapılmaz ki? Başkasına ihtiyaç duymadan yapılabilen bir şeyi insan niye her yere götürmesin ki? Her kötünün de kötü olması için bir neden mutlaka var mı? Yani eğer İnyet'in annesi ona eziyet etmemiş olsaydı tüm bunlar olmayacak mıydı?

Genellemekten korkarım. Zaten bir roman niye böyle bir şey söylesin ki? Sonra nedenleri nere-

de arayacağımızı, ararsak bulabileceğimizi, bulamadığımızda olmadıklarını söyleyebileceğimizi de düşünemiyorum. Bir de aynı kötülük Muharrem'de bütün çektiklerine rağmen niye benzer bir kötülüğü doğurmuyor? Asıl mesele burada.

Bütün mesele seks ve ölüm mü insan hayatında? (Sabah gazetesine böyle bir şey söylemişsiniz)

Orada söylemek istediğim bu değildi. Bütün entelektüel meselelerin, fiziğin, matematiğin, felsefenin, sanatın vb. aslında cevap aradığı şeyin hayat, ölüm, cinsellik gibi çok temel sorular olduğunu söylemek istemişim. Doğruymuş ki söylediğim bütün söyleşinin başlığı da bu oldu, akıllarda kalan temel cümle de!

Aralarda Osmanlıca sözlükler kullanıyorsunuz, bunu özellikle mi yapıyorsunuz? Yazma biçiminiz akıcı ve anlaşılır, insan birden Osmanlıca sözlere rastlayınca tökezliyor.

Birincisi bir yazar olarak istediğim her sözcüğü kullanabilirim. Buna Sanskritçe, hatta uydurma sözcükleri bile ekleyebilirim. Okur anlamıyorum diye beğenmez, beğenmezse okumaz. Ama daha önemlisi -mesela- tevekkül gibi bir sözcüğün Öz Türkçe bir karşılığı zaten yok. Bu denli büyük bir kavramı başka bir sözcükle karşılayamazsın. Bir diğeri edebiyatın içindeki ses ve ahenk meselesi... Dilime tatlı gelen sözcük benim için çok önemli.

Kurallar hep böyle genel mi? İyiler iyidir, birbirlerini bulur ve az yaşarlar, kötüler ise birbirinden doğar ve kötülük yaparak yaşamı sürdürürler mi?

Bence hiç değil. Terside değil. Genellemelerin hepsi ama hepsi yanlış. Çünkü ne genelin tümünü görebiliriz ne de özelin en diplerini.

Makber romanı, Binbir İnsan Masalları projenize dahil mi?

Değil. Neden olduğunu bilmiyorum. Ama değil.

Son yıllarda memlekette herkes

roman yazıyor. İyi bir okur olmadan roman yazan genç yazarlardan geçilmiyor ortaklık. Sizce yeni bir şöhret kapısı gibi mi görülüyor artık roman yazmak?

Yine genellemeyelim ama sanki böyle bir durum da var. Ama amacı şöhret olanlar şöhretin kapısını tuvalet kapısı bile olsa açmaya çalışacaklarına göre kapı değişikliğe durum da değişir.

BANA YAKIN BİR YERLERDE ESRA TAYÜK

Bu öykülerde hayat var; aşk, ölüm, aldatma, sevişme, kadınlar, erkekler, taciz, kumar, arkadaşlık. Anlatımdaki sadelik ile görüşlerin radikal bir biçimde dile getirilmesi gerginlik yaratıyor. Muhafif bir tarzı var. Ona kızabilir ya da sevebilirsiniz ama duyarsız kalmazın pek mümkün değil.

CADDE

Zaman su gibi akıp geçiyor

Yediçocuğuyla, yedi tepeli İstanbul'un en gözde-
pesinde yaşayan yaşlı bir vak vak ağacının üzerine
kuma gelişi, yüz yıl öncesine dayanıyor...

Ta Almanyalardan, saltanatların binlerce yıllık mer-
kezi Sultanahmet'e getirilip, yeni gelin ürkekliliğini
atamadan üzerinden, gelişip püslenip meydanla-
ra çıkarılmak kolay mı? Ya cümle âleme sebil edil-
mek?...

Belki bu yüzdən yüz yaşını aşmış da olsa hâlâ ait
hissedemiyor kendini bulunduğu yere. Aslında ait
olduğu bir yerde yok, çünkü onca özene rağmen, ne
garbin ihtişamını ne de şarkın büyüünü taşıyor
üzerinde. Uzun zamandır bu kimiksizlikle baş et-
meyeçabalayan Alman Gelin, çektığı yabancıliktet-
memiş gibi, bir de herkesin ölü sandığı kumasiyla
uğraşmak zorunda kalıyor...

Üzerinde oturduğu ağaca duyduğu delirtici öfke yi-
yip bitirirken bedenini, onun hâlâ canlı olan kökle-
rinden gelen garipçığıklarla karışık 'vakvak' sesle-
ri de sağiremiyor kulaklarını. Oysa yalnızca bu değil
duyduğu, zaman zaman kısa hayatların tarihe bile
geçememiş, susturulmuş çığlıkları da ekleniyor bu
ses ve o anlaşılmaz uğultu sularına karıştıkça, ren-
garenk çinilerinde yansıyıp çoğaldıkça dayanılmaz
bir öfke kaplıyor içini Alman Gelin'in...

Altın sarısı zeminde yeşil kubbeye doğru tırmanan
sekiş sütun, yüz yıl süren bu kıskançlıca anlam ve-
remeyen ve artık gücü iyice tükenen Alman Çeşme-
si'nin ayakta kalmasını sağlamak için elinden gele-
ni yapıyor. Etrafını saran yedi çeşme de boş durmu-
yor ve biricik analarının içine işleyen o derin acıyı
akıtıp bitirmek umuduyla sebil ediyor suyunu yüz
yıldır... Ama hiçbir şey merhem olmuyor bu yara-
ya... Vakvakesleri dinmiyor bir türlü, çığlıklar azal-
mıyor ve yüz yıllık gelin, erkenden uyandığı soğuk
bir mart sabahında, yeterince beklediğini anlayıp,
kuması 'Vakvak Ağacı'nın geçmişi öğrenmeye ka-
rar veriyor...

Önce en sevdiği yedinci çeşmesinin, bütün sular gi-
bi zamanla birlikte akmaya alışkın suyunu kesiyor
ve ona, geçmişe akıp, her şeyi öğrenme görevini ve-
riyor. Yedinci çeşmenin suyu, anasına verdiği sözü
tutmak için, vakit kaybetmeden yola çıkıyor ve top-
rağın içinden usulca tarihin derinliklerine doğru yü-
rüyerek seslerin izini sürmeye başlıyor.

Çığlıklar binlerce yıllık bir zaman içinde dağılmış da
olsa hep aynı noktada, eskiden hipodrom adı veri-
len Sultanahmet Meydanı'nın tam ortasında belir-
ginliğini iyice artırıyor... Roma İmparatoru Septimi-
us döneminin gladyatörsavaşlarından; Bizans Kralı
Büyük Konstantin zamanının kanlı at arabası yarış-

larına uzanan tarih boyunca yol alan su; acı çığlıklar-
nın hiç kaybolmadığını ve seslerin, o ölüm meyda-
nında, zaman denilen o anlaşılmaz şeyin içinde, sı-
kışıp hapsoldüğünü anlıyor...

O sırada, dört yüz küsur yaşındaki Osmanlı İmpara-
torluğu'ndan yaşça daha büyük bir çınar ağacı çıkı-
yor karşısına. Konuşan ağaç, yedinci çeşmenin su-
yuna, doğru yolda olduğunu ama her an büyük bir
tehlikeyle karşılaşabileceğini söylüyor.

Su, kendisine, kuralı bozup zamanı aşan suların ça-
buk yorulacağından ve zamanın içinde sıkışıp kala-
bileceğinden söz eden yaşlı çınara inanmasa da, ta-
rih içinde yaptığı bu hızlı yolculukta gerçekten de
yorgun düştüğünü fark ediyor... Ağacın konuksever
yapraklarından, aradığı her şeyin o meydana oldu-
ğunu öğrenmenin verdiği huzurla uykuya dalarken;
uyandığında kendisini çınarın az ötesindeki Topka-
pı Sarayı'nda, altın bir tasın içinde bulacağını bilmi-
yor...

Kayınvalidesi Kösem Sultan'ın oynadığı acı oyunu
öğrenip baygınlık geçiren Valide Hatice Turhan Sul-
tan'ın dudakları aralanıyor ve içeriye altın bir tasta-
n ılık ılık akıtılıyor... O sırada uyanan ve ne olup bitti-
ğini anlamadan yedi yaşındaki padişahın anasına
ilaç olan yedinci çeşmenin suyu, iyice dinlenmiş ol-
manın da etkisiyle, topolarını, sarayın sonraki bir-
kaç yılını çabucak gözden geçiriyor.

Böylece, iktidar hırsıyla kendi öz torununu öldür-
meyi göze alan Kösem Sultan'ın gelininin emriyle
Enderun Ağaları tarafından öldürüldüğü o tarihi
ânın da tanığı olan su, kendini yeniden altın tasın
içinde buluyor... Turhan Sultan'ın dudakların-
dan içeriye dökülürken, bu kez ilaç niyetine değil,
zafer susuzluğunu gidermek için kana kana içildiği-
ni fark ediyor...

Oradan ayrılıp yol gösteren ağaca doğru ilerleyen
su; ağacın yanında, iktidaroynlarındaki başarısız-
lığının bedelini canıyla ödeyen Kösem Sultan'ın me-
zarına rastlıyor... Ağaç, Kösem Sultan'a komşu-
luk etmesine şaşırsa da, bunu belli etmemeye çalış-
san yedinci çeşmenin suyu, hemen çınarın köklerin-
den içeri süzülerek, onun bir dev eli büyüklüğünde-
ki yapraklarına doğru yürüyor ve olacakları izleme-
ye başlıyor... Birkaç günde binlerce yılın içinden
geçtiğini düşünen su, insanların 'zamanın su gibi
aktığı' konusundaki büyük tarihi yanlışısına gülüm-
serken; o an günümüzden iki yüz elifi sene geride,
vakvak çığlıklarının cümle âlem tarafından en son
duyulduğu zamanda olduğunu bilmiyor... Çünkü
konuşan ağaç, yakında nasılsa tanığı olacağı bu en
önemli gerçeği ondan saklamayı tercih ediyor. Bu

nedenle su, o soğuk mart sabahının, gördüğü en uzun sabah olacağından ve o gün, bütün sorularının cevabını bulacağından habersiz etrafı izliyor... Azsonra, çocukluktanergileniyeni yeni geçmekte olan IV. Mehmet'e; boşalan hazinenin hesabını sormaya gelen öfkeli Yenicheri askerleri meydanı dolduruyor... Bedel ödemekten kaçamayacağını anlayan Valide Turhan Sultan ve padişah oğlunun, mali işlerden sorumlu saray ağalarını öldürtüp sarayın surlarından aşağıya, öfkeli kalabalığınortasınaatması,ortalığı sakinceletirmeyeyetmiyor...

Sabah uzadıkça uzuyor ve yedinci çeşmenin suyu, büyük çınar yaprakları arasından, hayret içinde olup biten izlerken, bölümlere hücum eden kalabalığın, cesetleri meydanda sürüklediğini görüyor.... Birkaç dakika içinde hinçla parça parça edilen ölü bedenler, bir bir bizim çınarın dallarına asılıyor. Taze yeşil sürgünler kızarıken; kocaman elleriyle ölüleri okşayan çınar, sert rüzgârın da etkisiyle, ağıt yakan analar gibi bir o yana bir bu yana savruluyor...

Ertesi sabah ölülerle dolu ağacı izlemeyegelen halk, İskenderöykülerinde geçen bir efsaneyi anımsayıp, kanlı çınarı; meyveleri insan biçiminde, konuşan ve gelecek haberler veren o efsanevi ağaca benzetiyor... Azsonraiclerindenbirisi ağacı gösterip "Vak Vak Ağacı" diye bağıyor ve gülmeye başlıyor...

Hep bir ağızdan "Vak vak vak vak vak vak vak vak" diye bağırarak kalabalığı iştien su, daha fazla dayanamıyor bu sese veğözyaşı olup damlıyor ağacın yaprağından. . Aşağıya inip toprağa karışana kadar kan rengini alan yedinci çeşmenin suyu, anasının kuması olduğunu anladığı Kanlı Çınar'a son bir kez bakıp, hızla geri dönüyor zamanına.

Alman Çeşmesi artık, kökleri üzerinde oturduğu ağacın, tarihe Vaka-i Vakvakiye olarak geçen bu kanlı olayın, yaşayan tektanığı olduğunu biliyor... Ancak ağacın acılarını dindirmek için kesilip, yerine bir çeşme yaptırılması kimin fikridir bilinmiyor; ağacın ne zaman kesildiği de...

Meydanın eski yapıları, komşu değil sır kúpü sanki! Kırmızı Ayasofya'dan,

Mavi Sultanahmet Camii'ne, İki kubbeli Haseki Hürrem Hamamı'ndan Firavun Dikilitaşı'na kadar bu konuda kimseden tek laf çıkmıyor... Aslında her şey sarayda düğümleniyor, Topkapıağzını bir arşa diğerleri de konuşacak, ama....

Komşularının kendisine bu denli sırt çevirmesine anlam veremeyen Alman Gelin, bir gece çocuklarını uyutup, kara kara geçmişin karanlığını düşünlürken tanımadığı bir sesin fısıltısıyla irkiliyor... 'Su uyur düşman uyumaz' sözüne inat o gece, Alman Gelin'in cesur komşusu Firavuntaşı, bildiği her şeyi ona bir bir anlatmaya başlıyor... BöyleceAlman Gelin, çınarın, o kanlı olaydan yüz elli yıl sonra kesildiğini öğreniyor... Yani yirminci yüzyılın ilk yıllarında; kendisinin yapıldığı yıllarda!

Alman Çeşmesi, komşusunun söylediklerini bir suçlu gibi hüznle dinlerken, meydandaki Yılanlı Sütün uyanıp daha çok şey anlatmasına engel oluyor bu tarihi dikili taşı..

Eskidenkendisi de bir çeşmeolanÖrme Sütün ise -kıskaçlığından olsa gerek-, yakın dostu Firavuntaş'na yardım etmek yerine Yılanlı'nın yanında yerini almaktan çekinmiyor... Grekler tarafından yenilgiye uğrayan Perslerin savaş silahlarının eritilmesiyle yapılan o meşhur, tarihi Yılanlı Sütün, yüzyılların birikmiş öfkesiyle ertesisabahayeniden eriyip, bir lavgibi dağılıyor etrafa... Sıcak haberler büyük bir hızla önce Saraya, sonra da tüm Sultanahmet Meydanı'na yayılıyor... Ancak Topkapı Sarayı'nın öfkesi yalnızca Firavuntaşı'nın sonsuza dek susturulmasına neden olmuyor; Alman Gelin de bundan payına düşe-

ni fazlasıyla alıyor... 'Dikilitaş'la bir daha konuşamayacak olmanın üzüntüsünü hâlâ içinde yaşayan Alman Gelin'in bütün öğrendikleri de o gece duyduklarından ibaret kalıyor...

Cevapsız soruların üstünü masallarla örtmeye alışkın olan tarih; bugün insanların farkında bile olmadığı pek çok gerçeği Alman Gelin'in bildiğinden habersiz, kendini yazmaya devam ediyor... Dili bağlı Dikilitaş, o günden sonra, bedenine kazdığı yazılarla, hikâyesini kendi ağzından anlatmayı sürdürürken insanlara; Alman Çeşmesi bir ana duyarlılığıyla, susmayı yeğliyor... 21. yüzyılın başlamasıyla birlikte tarihe geçmemiş bütün sesleri içine gömenAlman Gelin, kanlı çınarın o cılız köklerini, bir başka deyişle, tarihten sakladığı kumasının çocuklarını; kendi çocuğu belleyip, sularıyla gizli gizli büyüterek, zamanın içinde, zamanla birlikte sessizce akmayı sürdürüyor...

Alman Çeşmesi; Alman İmparatoru II. Wilhelm'in, Osmanlı Padişahı II. Abdülhamit'e armağandır. Almanya'da inşa edilen çeşme, 1900 yılında parçalar halinde İstanbul'a getirilerek Sultanahmet Meydanı'nda, bugünkü yerine kurulmuştur. 20. yüzyılın ilk günü olan 1 Ocak 1901'de açılış töreni yapılan çeşme, sekiz mermer sütun üzerineoturtulmuş, sekiz kenarlı bir kubbeye sahiptir. İçi mozaikle kaplı olan eserde 7 çeşmebulunmaktadır. Klasik Osmanlı Çeşme Mimarisinden oldukça farklı bir tarzasaahip olan ve neo-Roman stilinden izler taşıyan Alman Çeşmesi'nin mimarı, Berlin Kraliyet Akademisi mezunu olanMax Spitta'dır.

Sanatı anlama ve yorumlama

Stendhal "Yol boyunca gezdirilen bir aynadırroman" ifadesini Kırmızı ve Siyah'ta dile getirirken, Plehanov, "Edebiyat ve sanatı hayatınaynası" olarak ifade ediyor.

Peki sanat bu gün gerçekliğin yoksun olduğu bir dengeni yerini mi tutuyor, yoksa gerçekliği-derek sanatın yerini mi alıyor? Yoksa hayat dediğimiz şey dengey kavuştukça sanatortadan kalkacak mı?

Acaba hayatın yerini tutmaktan öte bir işi yok mu sanatın? İnsanladünya arasındaki daha köklü bir ilişkiyi yansıtmaz mı sanat?

Milyonlarca kişi kitap okuyor, müzik dinliyor, tiyatroya, sinemaya gidiyor; neden?

Oyalanmak, iyi vakit geçirmek, eğlenmek için mi? Bir kısmı evet... Bir kısmı hayır...

Çünkü biliyoruz ki yaşamımızda gerçekleşmemiş şeyleri başka görüntülerle, başka biçimlerle, başka cümlelerle gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Çünkü ayrı bir birey olmak yetmiyor bazen, bireysel yaşamın kopmuşluğundan kurtulmak istiyoruz kimi zaman, kendimize ve çevremize daha anlamlı bir dünya kurmaya çalışıyoruz. İşte bu yüzden de sanata sarılıyoruz. Buna mecburuz...

Çünkü hayatın kendi dinamiklerinde var olan düaliite sanatta da var. Sanatın gerçek bir yaşantıdan doğması bağlı başına yetmiyor var olmasına, ayrıca kurulması da gerekiyor. Konu tek başına belli bir biçim belirlemediği gibi öz ve biçim ya da anlam ve biçim diyalektik bir ilişkiyle birbirine bağlanıyor.

Sanat ve yaşama baktığımızda, sanatın yaşama deneyimine dayandığını ve kaynağını, konu içeriğini bu yaşama deneyiminde bulduğunu söyleyebiliriz. Sanatın yaşamadeneyimini içerisinde kendini gerçekleştirdiği gibi, bilim de yine belirli bir çerçevede içinde, sanata ve sanatsal araçlara bağlıdır. İşte bu yüzden diyebiliriz ki; yaşamın kendi içinde taşıdığı gerçekliği kavramak, ifade eden, temsil eden, yansıtsanatın ve hepimizi etkisi altına alan bilimsel düşünceninbirlikte, ele ele ortaya koydukları etki ile mümkündür. Çünkü yaşamın soluk almasıdır sanat ve her "anlama" bir yeniden üretim sürecidir. Bu yeniden üretme ve anlama sürecinde, iç deneyim,kişiye özel durumlar ve bireysel ya da toplumsal yaşantının üzerinde durmak zorundayız. Çünkü parçalara ayırdığımız durumların, bizi parçalayan iç deneyimlerinyaşamın,yaşamımızın her anıyla içkinliği vardır. Çünkü "şu an" dediğimiz parça geçmişten bağımsız olmadığı gibi gelecek de "şu an" dan bağımsız olamayacaktır.

Bu anlama ve üretme sürecinde bağlı olduğumuz bir diğer husus ise, diğer bireylerle kurduğumuz ilişki, sosyal yaşamın bir parçasıdır. Diğer bireylerle kurduğumuz bu bağ; çıkarımı, dışavurum

lar, kodlamalar, açıklamalar, benzetmelerle kurulu. Bu yüzden diğerlerinin dışavurumları, ifadeleri, yansımaları farklı farklı yorumlanır. Öte yandan bir sanatçının yarattığı dünya, bu dünyanın içindeki tüm varlıklar, nesneler, olaylar, onların kendi kaderleri, kendi öznel anlamaları olarak öznel bir alanda algılanabilir, ama sanatçının kendi içinde de olsa yarattığı dünya her şeyin birbiriyle bağlantılı olduğu bir süreçtir. Elbette bu süreç bizimle nedensel bağlara sahip değildir. Anlama, bitmeyen bir süreçtir. Bu yüzden yorumbilgisi (hermeneutik) daima bir başka "dünya" ya ait bir anlam bağlamını o an içinde yaşanan dünyaya aktarma etkinliğidir.

Her şeyin büyük bir hızla değiştiğini, anlamaların süreç içerisinde farklılaştığını, yaşama, bireylere hayatımızdaki her şeye yüklediğimiz değerlerin aynı kalmadığını, ne toplumsal ne de bireysel ilişkilerde, olaylarda, sürekli bir değişim, dönüşüm, yeniden üretim ve çatışmanın olduğunu düşünerek olursak, düşünün işi altında baktıklarımızın solgunlaştığını görebiliriz elbette. Her şey rağmen "anlama" bir yeniden kurma, yeniden yapılandırma. Bu süreçte önemli bir yere sahip olan yorum ise, 21. yüzyıl edebiyat kuramcılarının sık sık kullandığı ve üzerinde tartışmaların sürdüğü aslında uzun bir geçmişe sahip olan bir kavramdır.

Kavramları bir yana bırakıp kutsal metinlerden, kimi zaman hayata katlanmak için okuduğumuz kitaplara, sığındığımız metinlere hayatın kendisine baktığımızda da anlanın, anlamlandırmanın ve yorumlamanın nedenlerinin ve sonuçlarının kendi aralarında farklılıklar gösterdiğini ve tek bir yorumun olmadığını görmekteyiz.

Bir metin, yorumu yapan kişinin iç dünyasını ve bağlantılarını keşfedeceği açık uçlu bir evrendir. Metnin gizi ve gücünün kaynağını aldığı nokta tam da burada bir yerlerde aslında. Peki bu açık uçlu evrende yansımaların rolü nedir? Anlam yansımaları metnin işi tasarlanmamış olmasından mı kaynaklanır, ya da anlam yansımaları dediğimiz şey bir metnin farklı aşın yorumlarından mı oluşur? Söylenmeyeni söylemek yerine neden onun gizler sözcükler? Metnin anlamını keşfeden okur, keşfettiği şeyin anlamının o an yitirildiğini, yeni anlamlara ulaştığında mı anlar,öte yandangerçek okur bir metnin gizinin, metnin boşluğu olduğunu anlayan okur değil midir? Her şeyin her şeyi işaret ettiği bir metinde, bir göstergenin anlamı olduğuna inanılan şey aslında bir başka anlamın göstergesi olamaz mı? Bundan sonra sorulacak soru şu olsa gerek: Okurun metinde bulduğu şey metnin özgün bir anlam sistemine bağlı olarak söylemeye çalıştığı şey mi? Yoksa okur kendi beklenti sistemlerine bağlı olarak bulduğu şey mi?

GRAMOFONLU
KAHVETanburî
Cemil Bey:

Vatan Sevdiren Mızrap

Yahya Kemal, 1912 yılında sekiz yıl kaldığı Paris'ten Türkiye'ye döner. Gel gelelim İstanbul gözüne 'köy gibi' görünür, artık burarlarda yapamayacağını düşünür. Oysa Fransa'da sadece batı kültürüyle değil, klasik Osmanlı kültürüyle de ilgilenmiştir. Derken, Acıbadem'de bir konakta canlı olarak Tanburî Cemil Beyin tanburunu ve kemençesini dinler. Ezgilerin üzerindeki etkisini "O zaman karşımda altından bir kapı açıldı, memleketime bu kapıdan girdim" diye açıklıyor ve bu etkide besteler kadar Cemil Beyin çalış tarzının da rol oynadığını ekliyor.

"Tanburî Cemil'in Hayatı" nı anlatan oğul Mesud Cemil, bu hikâyeyi Yahya Kemal'den canlı dinlemenin, babasının icralarının etkisiyle eşdeğer bir etkiye sahip olduğunu eklemeyi edemez: "Bu hâtırayı, şiirdeki gibi mucizeli konuşma üslubuyla bize birkaç defa öylesine anlatmıştı ki, her seferinde hepimiz konuşmaz, düşünemeyiz, kımıldanamaz olmuştuk. Fakat bu anlatış da Cemil'in taksim halindeki besteleri gibi, yalnız Yahya Kemal tarafından, bir an için, ilk ve son defa mümkündür; üstelik plağa da alınmamıştır." Tanburî Cemil Bey, artık Yahya Kemal'in her 'gurbet'inde sılaya ve İstanbul'a özdeş bir anımsama ögesi olacaktır. 'Kasvetli' bir Varşova gecesinde onun için ünlü gazetini de yazacaktır: "Zihnim bu şehirden, bu devirden çok uzakta / Tanburî Cemil Bey çalıyor eski plakta".

Besteciler ve icracılar, müzik sanatının iki kutbunu oluştururlar, ancak hayat çizgileri biraz farklı işler. Besteciler, icracılar kadar 'popüler' olamazlar, ancak adları, kimlikleri, hikâyeleri zamanları aşar, eserleriyle birlikte kulağa aktarılır. Oysa icracılar kozalarını kendi üstlerine ören ipek böcekleri gibidirler, tınıları, sesleri, ustalıkları uzayda dağılıp gider. Cemil Bey, seslerin kayıt edilebildiği döneme ucu ucu yetişir, az sayıda da olsa, bize icrâsı hakkında fikir veren plaklar bırakır. Daha çok icracı yönüyle bilinen Tanburî Cemil Beyin besteleri de var, ancak onu dinleyenler 'yorum' tarzına ve seslendirdiği ezgilere kattığı zenginliğe bakarak, onun besteci-icracı karışımı bir sanatçı kişiliği olduğunu söylemeden edemezler.

Melankoliden tele

Tanburî Cemil Bey, 1871 yılında, bir Osmanlı bürokratı olan Mehmed Tefvîk Bey ile, Adile Sultan'ın sarayında yetişmiş, müzik takımlarında lavta çalmış Çerkez carîye Zihniyâr Hanım'ın dördüncü çocuğu olarak doğdu. O üç yaşındayken babası ölüncü, amcası Refik Bey'in gözetiminde öğrenim gördü. Amcasının konağına gelip giden hocalardan Fransızca ve müzik dersleri aldı, nota öğrendi. Önceleri keman ve kanun çaldı, daha sonra ağabeyine özenerek tanbur çalmayı benimsedi. Klasik tarzı sürdüren tanburcular tarafından yadırganan, kendisine özgü bir tanbur çalış biçimi vardı. Ancak, tanışıp birlikte çaldıkları dönemin ünlü tanbur sanatçısı Ali Efendi onun kendisinden daha iyi çaldığını açıklayınca ünü iyice yayılacaktı. On iki yaşında yeteneğini duyurmaya başlayan Cemil Bey, on sekiz yaşına geldiğinde tanburdaki, kemenchedeki, lavtadaki, viyolonseldeki ustalığıyla bütün İstanbul'da bilinir olmuştu. Ayrıca tanburu bazen yay ile çalarak, bir ilki de başlatmıştı.

Tanburî Cemil Bey'in hayatının daha çok İstanbul'da "sur içi" ekseninde, geleneksel aşhâp evlerde geçtiğini görüyoruz. 20. yüzyıl başında yaşanan çeşitli olaylarla sislenmiş bu ortamın gözde ama 'melankolik' bir ögesi olarak yaşadı. Geçimini 'Hariciye Nezaret'i'ndeki 'kâtip'liğinin geliriyle sağlıyordu ama aslında oraya uğradığı yoktu, sanatçılığının hatırına 'idare' ediliyordu. Başka kalıplara da sığmıyordu. Sözelimi, yüklü bir ücretle 'mâbeyn muzikası'na, yani saray orkestrasına çağırıldığında salt 'o süslü' üniformayı giymemek için geri çevirmişti. Bir başka kalıba, 'evlilik' kalıbına uymakta da zorlandı: Otuz bir yaşında, on altı yaşındaki Saide Hanım'la evlendi. İlk yılları mutlu geçmekle birlikte, sonraki yıllarda kendisine aşkla bağlanan eşiyle sanatçı yaşantısından kaynaklanan çelişkiler başlayacaktı. Tek çocukları Mesud Cemil'in doğduğu gün eşi Saide'ye 'ödül' olarak tanbur çalmayı önerir, ancak geri çevrilince melankolisini koyulaştır. Oğul Mesud Cemil, babasının kendisini bir kere bile öptüğünü, dahası yüzünün güldüğünü hiç anımsamadığını yazıyor. Ancak, her 'aksi mizaç'ın öteki uça salındığı 'moment'ler hiç eksik olmaz. Cemil Beyin bu tür kırılma noktaları da sadece sanatını icrasıyla sınırlı değil. Sözelimi, 'geçim sıkıntısı' çektiği dönemlerde bile ders verdiği öğrencilerinden para almaz. Yine "Kediseverlik Tarihi"nde onun 'mümtaz' bir yeri var. Hatta 'kedi hasleti'ne cins kedilerin değil de, asıl sokak kedilerinin sahip olduğu doğrultusunda bir teorisi de var ki, bu

na pek çok kimse katılacaktır. Mesud Cemil'in anlatığına göre, hastalanınca uykularını yitirip kendisini eski bir koltuğa sürgün ettiği günlerden birinde, üstüne sıçrayıp uykusunu bölerek yer kavgası yapan tam dört kedi birden göğsünde uygun yerlere yerleşecek, sonra onlarla birlikte yeniden uykuyla dalacaktır.

Has sanatçının kaynakları

Cemil Bey, Aksaray'daki evlerinin selamlığındadır. Yanında oğlu da vardır. Birden sokaktan ezgi okuyarak geçen bir dilencinin sesiyle irkilir. Hemen redingotunu giyerek kapıya yönelir. Oğlu da onu izler. Uzun boylu, yeşil sarıklı, abalı ve kör dilencinin ardı sıra yürümeye başlarlar. Cemil Bey, bir yandan avucunun içindeki tütün paketinin içine gizlice dilencinin seslendirdiği ezginin notalarını yazmakta, bir yandan o güne kadar pek 'laubali' olmadığı oğlunu şaşırtan bir sevinçle "Mesud Efendi, işitiyor musun, ne güzel" demektedir. Mesud Cemil, "Şimdi, bu canlı hatıramdan geriye kalanla, aradan geçen kırk seneye yakın zamanda öğrendiklerimi birleştirerek söylemeye cesaret edebilirim ki, bu, Harput, Diyarbakir yahut Elaziz'den yarı mistik bir halk havasıydı. Ve Cemil'in plaklarındaki taksimlerinden birisinde kırk yıl evvelki tazeliğiyle, tekrar yakalayabilirim." diye yazıyor. Sonra da ekliyor: "Tanburla kürdi taksim, gülizar taksim, yaylı tanburla hüseyin taksim, kemençeyle "Çeçen Kızı", çoban taksimi ve ötekilerdeki halis halk üslubu, Cemil'in alıcı ve yaratıcı ruhuna bu cins kaynaklardan sinmiş, orada şekillenmiştir.

"Tanburî Cemil Bey, bir başka gün, arkadaşlarının çağrısı üzerine Yakacak'taki pehlivan güreşlerini izlemeye gider ve orada Rumelili iki zurnacıyı dinler. Klasik Türk müziğinin kayıtlara geçmiş döneminin tartışmış bu en büyük icracısı birkaç gün sonra zurna ısmarlayacak, Sulukule Romanları'ndan zurna öğrenecek, sonra arkadaşı Atif Beyle evinde kapıları pencereleri kapayarak zurna çalacaktır. Zaman zaman Sulukule âlemlerine uğradığı, oralarda istekleri kırmayıp yüksünmeden çaldığı da olmuştur.

Bir başka gün, yine arkadaşı Atif Beyle gecenin bir vakti Langa'daki bir meyhaneye uğrar. Cemil Bey, meyhanenin üstelemeşi üzerine, yanından hiç ayırmadığı kemençeyle öyle havalar çalar ki, oradaki Adalı lavtacıları büyüler, hatta bazılarını ağlatır. Yine bir gün, bir kahvehanede duvarda bir saz görür. İlk yaşlı ve kalerler kahveci çalar, sonra Cemil Bey. Büyülenen kahveci 'Ben artık bu sazi çalamam' diyerek sazi ona armağan eder.

Bir başka gün, çok farklı bir ortamda, İstinye'de Mısırlı Prens Yusuf Kemalettin'in yalısındayız. Prens'in yakınlarından biri Türk müziğini küçümseyen sözler eder. Cemil Bey saz arkadaşlarıyla sözleşerek 'öç' almakta gecikmez. Öç, nihavent faslıdır. Olayı yaşayan öğrencisi Fahri Kopuz anlatıyor: "Faslin arasında tanburuyla bir taksim yapmaya başladı.

Fakat üstaddan hiçbir zaman böyle bir taksim dinlemedim dersem, yalan söylememiş olurum. Taksime öyle bir seyir verdi ki... Baştan aşağı akorlar, kromatiklerle, âdetâ konçerto parçasını andırıyordu." Ok,

hedefi vurur, faslin sonunda eleştiriciden Türk müziğine övgüler yağmaya başlar. Kopuz ekliyor: "Üstad Cemil'in hâlen plaklarda dinlediğimiz sanat güzellikleri, hayatında dinlediklerimin yarısı bile değildir."

Tanburî Cemil Bey, 'halk konseri' olgusunu başlatan ilk icracıdır aynı zamanda. Gel gelelim ilk konser girişimi başarısızlıkla sonuçlanır. Çünkü Cemil Bey, konserden az önce 'heyecanını dağıtmak için' meyhaneye gitmiştir. Onun gittiğini görenler, Cemil Beyin, saz takımında bulunan ve gündelik hayatta geçinemedikleri Udi Nevres Bey'e kızarak gittiğini sanırlar. Cemil Bey döndüğünde iptal edilen konserin dağılan izleyicileriyle karşılaşır. Ancak sonraki aylarda halk konserleri başlayacak ve yaygın ilgi görecekler. Aynı yıllarda Cemil Bey, her biri tek tek doldurulan, yani her seferinde yeni bir icra gerektiren ve kullanım süresi kısıtlı 'kovan'lar doldurmayaya başlar. Daha sonra ise taş plak dönemi gelir. Tanburî Cemil Bey'den geriye kalan kayıtlar, kemençe ve tanburla saz eserleri seslendirdiği, bazen de ses sanatçılarına eşlik ettiği yirmi bir plaktaki kırk bir parçadan oluşuyor. Çoğu saz eserlerinden, bir bölümü de şarkılarından oluşan kırk kadar da bestesi bulunuyor.

Kadim dostları melankoli ve içki onu hiç bırakmazlar ve çelimsiz gövdesine bir başka konuk çağırırlar. Öksürükle başlayan hastalığın verem olduğu anlaşılır. İktidardaki İttihat Ve Terakki Partisi'ileri gelenleri onu İsviçre'ye Alp Dağları'na tedavi için göndermek isterler. Doktoruna, "Orada bir-iki içmeye izin verirler mi? Bir konyak da mı içemem?" diye sorar. Doktor, alkolöl olamayacağını söyleyince kestirip atar: "O halde gerek yok. Gittim!"

Cemil Bey, hastalığı boyunca yatakta yatmaz, tüm günlerini koltuğunda geçirir. 29 Temmuz 1916'da, 46 yaşındayken eşinden verdiği sıkıntılar için özü diledikten ve oğlunu ona emanet ettikten sonra sabaha karşı ölür. Ardından ağıt yakanlar arasında Yahya Kemal, Fazıl Ahmet Aykaç, Samih Rifat ve çok genç yaşlardaki Nâzım Hikmet de var.

Tanburî Cemil Bey, hâlâ çalışıyor eski plakta...

Olaylar ve Şekiller

Aslan Özdemir

"AY AYAKTA, ÇOBAN YATAKTA, AY YATAKTA ÇOBAN AYAKTA" ATASÖZÜ

İranlı Kürtler ve Kültürel Kimlik

Türkiye, Irak, Suriye ve diğer ülkelerde yaşayan Kürtler arasında, sanatsal ve kültürel anlamda en üretkeni İran'da yaşayanlar gibi görünüyor. Kendi kültürel kimliklerini sanata ve kültüre yansıtmayı bilen İranlı Kürt sanatçıları son yıllarda başarılarıyla haklı olarak gündeme geliyorlar. Bunun nedeni ise kültürlerini diğer ülkelerdeki halklardan biraz daha özgür yaşıyor olmalarıdır. Özellikle son yirmi yıldır İran devletinin Kürtlere gösterdiği müsamahadan yararlanmayı bilen İranlı Kürt sanatçıları, sinema, edebiyat ve müzikte başarılı eserler ortaya koydular. Diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerin aksine kültürel kimlikleri üzerinde pek fazla baskı hissetmeyen İranlı Kürt sanatçıları bilhassa sinema ve müzik alanında, dünyada kendilerine haklı bir saygınlığa yer edinmişlerdir. Yaptıkları tüm dünyada ilgiyle izleniyor, takdir ediliyor.

Ülkemizde bir kaç yıl önce gösterilen "Sarhoş Atlar zamanı" filmi İran'daki Kürt sinemasına iyi bir örnektir. Tarz ve tema bakımından Yılmaz Güney sinemasından atfta bulunan film Avrupa'da ve diğer ülkelerde birçok festivalde gösterildi ve ödülleri aldı.

Yine bir başka alanda, edebiyatta da İranlı Kürt edebiyatçıları öne çıkmaktadır. Gerçi bu alanda Küzey Iraklı, Suriyeli ve son yıllarda da ülkemizdeki Kürt edebiyatçıları görmezden gelemeyiz. Bu saydığımız ülkelerdeki edebiyatın kökeni binlerce yıl öncesine dayanıyor. Bazı yazarlar uzun yıllar bu uğurda mücadele verdi ve yazılı Kürt edebiyatının günümüze kadar gelmesini sağladı. Yaşanan tüm zorluklara rağmen, yıllarca ölüm kalım mücadelesi veren bu ülkelerdeki Kürt edebiyatı son yirmi yıldır büyük bir aşama kaydetti. Kürt edebiyatı bu aşamayı kurum ve devletlerden değil, tüm engellere karşın inatla sürdürülen kişisel çabalardan dolayı kaydetti. Ülkemizde son dönemde Kürt edebiyatından ürünüleri yayımlanmakta ve bu alanda yayın hayatına giren bir

hareketlilik göze çarpmaktadır.

İranlı Kürt şair Hémîn'i burada anmadan geçmemek gerektiğini düşünüyorum.

Şair şöyle diyor: "Nasıl inlemezsin o hüzünlü yürek!? / Ses çıkarır bir taş dığerine değdiğinde."

Gerçek "Kardeş" Türküleri!

Geçtiğimiz günlerde Metin Aksoy arkadaşımız İranlı Kürtlerden oluşan bir müzik grubunun konserine çağırıldı.

Sahne performanslarıyla, yaptıkları müzikle dünyanın birçok yerinde hayranlıkla izlenen İranlı Kürt müzik grubu Kamkarlar'ın konserine. Sekiz kardeşten oluşan grubun ismi de soyadlarından gelmekte. Kamkar kardeşlerin babaları Hesên Kamkar da İran'da hatırı sayılır müzisyenlerdendir. Kamkarlar grubu, uzun yıllar babalarından aldıkları müzik derslerinin yanı sıra İran'da çeşitli yerlerde akademik müzik eğitimi de almışlar. Babaları öldükten sonra İranlı ünlü müzisyen Mihemed Rıza Lotfi'yle birlikte çalışan Kamkar kardeşler, 1991 yılında kendi aile müzik gruplarını

kurmuşlar. Sahneye çıktıktan sonra, dünya çapında büyük ilgi görmeye başladılar.

Grup elemanlarının aile içerisinde aldıkları enstrüman eğitiminden sonra, akademik müzik eğitimi de almaları, yaptıkları müziği bir üste seviyeye çıkarmış. Başarılarının ardındaki bir diğer gerçek ise: Kürt müziğinin yanı sıra Fars müziğini de çok iyi bilmeleri ve enstrümanlarını virtüözlük derecesinde iyi kullanmalarındır.

Eserlerin melodisine bakıldığında ise; kimi zaman İran müziğinin etkisi, kimi zaman Kürt müziğinin etkisi hemen fark edilir. Bu etki kullandıkları dilde de ortaya çıkıyor. Kamkarlar'ın müziğinde ön plana çıkan şeylerden biri de etkin enstrüman olarak vurmalılar tercih etmeleridir. Bu da coşku ve hareketliliği beraberinde getiriyor. Sekiz kardeşin oluşturduğu Kamkarlar grubunu izlerken/dinlerken, işte dedim gerçek "kardeş" türküleri! Hem bildiğimiz Kürtçe türküleri deforme etmeden, yorumlarını katarak icra ediyorlar hemde kendi müziklerini yapıyorlar. Ülkemizde Kürtçe müzik yapan müzisyenlerin çokça etkilendiği bir grup Kamkarlar. Konserde dikkatimi çeken şey, etnik müzik diye diye dolanan İstanbullu müzikseverlerin bunu kaçırması olmaları. Bir diğer şaşkınlığım konsere Kürtlerin yeterince ilgi göstermemesiydi. Ama TRT halk müziği ve sanat müziği sanatçıları'nın da gelip konseri ilgiyle izlemesi ve Kamkarlar'la tanışmak istemeleri ileriki yıllarda Türk müziğine katkıları olacağı'nın da göstergesiydi.

1 Kasım 1958 TAKVİM

Yahya Kemâl Beyatlı'nın vefâtı.
Üstadı saygıyla anıyoruz.

"Hâfız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle
Gece, bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
İski hâfızın / Fânî'nin / Âşıkân'ın"

AYNI AŞKTA HASTA

Elmadağ'da bir kadın öldü
Şairin cesedi cinayeti anlattı.
İstanbul'un başka bir semtinde bulunan
genç şairin intiharlı cesedi üstlendi cinayeti
Derin bir soruşturma başlattı aşk masası şefi

Elmadağ'da aşktan kadın öldü
Kadının çığlığı geceyi böldü
Şairin cesedi cinayeti gördü
Kasap bıçağından yağmur gibi kan aktı
Aynı parlak yüzü cinayeti gördü

Uzakla Şehir ışıkları gizlenmişti
Dolapdere yolundan köpekler havlıyordu
Gece cinayete ortak göründü
Tenhalıktan gece cinayete kurban gitti
Kasap bıçağından kan geceye yansıdı

Gazetelerin üçüncü sayfası kan fışkırtıyordu
Cinayeti şairin intiharlı cesedi üstlendi
- üstüne almıştı kadının mutsuzluğunu
Yok yok kimseye yaramadı bu ayrılık
Adam küskünlüğünü bir de intiharla süsledi.

FOTOĞRAF ALTI

Güzel bir akşam. Meto (Metin Kaçan) ile
İstiklal Caddesi turundayız. Ben askerim,
Gölcük'ten izne gelmişim. O esna
da Lamiya Karaali arkadaşımızla karşılaşınca
bu tarihi an belgelenmiş oldu.
Takvimler Kasım 1994'ü gösteriyor.
Yaşanmamış ne yazık ki...

HİKAYE İskeletin Işıldayan Yüreği

Allah'ın Doksandokuz ismi üstüne binlerce kere yemin ediyordum ki: Evet sensin! Yeryüzünün tüm canlı ve cansızına buna takırdır ki aşk sensin. Seninle güzel aşk, sensin aşk. Düş sensin, ışık sensin, rüzgâr sensin. Hayat-sın sen!

Radyo, Orta Anadolu'nun en güzel türkülerini mırıldanıyordu. Dışarda kar yeni başlamıştı. Bir akşamüstü daha çökmüştü şehrin üzerine, hava karardıkça yağın kar bembeyaz yapmıştı caddeleri. Yılın ilk karı olması mutlu olma sebeplerinden biriydi. Pencerenin önünden çekilip, iki parmağının arasını ısıtan sigaradan son bir nefes alıp kül tablasına bastırdı. Üstünü giyindi, boynuna kaşkolunu bağladı. Muslukları sıkıp, aygazı bir daha kontrol etti. Son günlerde çoğalan hırsızlık olaylarına önlem olarak evdeki ışıkların birini açık bırakmayı ihmal etmedi. Mor ışık bütün salonu doldurdu. Kapiyi kilitletken bir şeyler unutup unutmadığından şüphe etti. Unuttuğu kendiydi. Kendinin şüpheli kimliği, evde unuttuğu. Bunun farkına varınca rahatladı. Kafasında herhangi bir şüpheye yer vermek istemiyordu. Bütün nevroloji ve dünyevi duygularını hapsedmişti. Kapı kilidi çevrilmiş, anahtar özenle kaybedilmişti. İçinde hiçbir kuşkuyla yer kalmamıştı. Şimdi kafası rahatı. Artık caddedeki karları görünce mutlanmaktan başka isteği yoktu. Şifre zaten belliydi, bir ayakkabı numarası.

-Gördüğü ve bastığı karlar neşeli bir görüntü biraktılar ardında. Rüzgâra sevinen yelkenli gibi kendini sokaklara emanet etti. Açık denizde çıplak gemiye ulaşan küreksiz bir sandal gibi.

Bir süre yol aldı karların örttüğü kaldırımlarda, sokaklar adımlarının altında ezilmeden mağrur duruyordu. Trafik lambaları karlı caddelere renk veriyor, yeşilden sarıya sonra kırmızıya geçiş yapıyordu.

-Nihayet aradığı Otuzaltı numaralı ayakkabı izlerini bulmuştu. Bu izler, açık denizde seyreden yalnız gemiye aitti. Eski bir maceraya sürüklüyordu izler onu. Küskünlüğünü, ardında bıraktığı bunalımlı bir adamla süslemiş olan ve kayıplara karışan kadının ayakkabı izleriydi. Kar kalınlığı arttıkça izler daha da belirginleşiyordu. Sokaklar kimsesizdi, karlarla örtünmüştü bir serseri. Yalnızca gezen iki farklı ayakkabı numarasıydı. Birbirinden habersiz birbirini kovalayan izlerdi bunlar da.

Son anda dümen kırılır. Yelkenler hırçılık yapar bu manevraya. Harbiye'den Elmadağ'a kıvrılan izler, rüzgârın küçük bir busesiyle karşılaşarak takip edilir. Adres doğru, liman aynı. Kar tekrar tipiden dönüş yaptı. İki sıcak el birbirine kenetlenirken yeni öpücük konduruyordu geceye karanlık. Hayalden düşlere, düşlerden sokaklara bağlanıyordu duygular. Umut kenarda bekleyen fakir sözcük, sana yeniden sığınıyorum ve ancak seninle yapabiliyorum. Ayakkabı izlerini takip eden 42 numara 36 numarasına kavuşmuştu. İz yerini başka anlamlara bırakmıştı gerilerde. Duygular kalbin çeşitli renklerine dönüşmüş, mor ışık penceresi aydınlatmıştı. (Pencerenin iskeleti mutlu bir vaziyette gülümsüyordu geceye) Merdivenleri, o havayı bir yükseltip bir alçaltan tahtın kız kardeşini birkaç solukta tırmadılar. Trabzanlar ellerinin temasında bir melodi bırakıyorlardı koridorlarda.

O yüz, aheste bakışlar, dünyaya dağıla belirli ritimler eşliğinde, anenk oluştursa dünyanın dönüşüyle; aşk sensin yine, hayat sensin. İşte seninim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

aslancodemir@leman.com.tr

SEMİNERLER BAŞLIYOR

KAÇAK YAYIN YAZINSAL VE DÜŞÜNSEL GELİŞTİRME SEMİNERLERİ'NE KATILMAYA HAK KAZANANLAR

Erkan Karakaş

Ayşe Görkem Kozanoğlu

Ayşe Yücel

Azize Akın

Bünyamin Kurt

İlke Mırık

İrem Tokun

Kemal Çelikkale

N. Didem Sevim

Murat Mehmet Uğurlu

Nazife Kosukoğlu

Recep Şener

Seher Özbay

Turgut Uçkan

Zinnure Türe

• Sebahat Bağbars

• Sabite Kaya

• Papatya B. Gençay

2004 YILI II.DÖNEM SEMİNERLER İÇİN BAŞVURU SÜRESİ SONA ERMİŞTİR

SEMİNER KAYITLARI 6 KASIM CUMARTESİ GÜNÜ

15.00-16.00 SAATLERİ ARASINDA

İSTİKLAL CADDESİ İMAM ADNAN SK. NO.20 KAT.4 BEYOĞLU

ADRESİNDE YAPILACAKTIR

**BAŞARILI BİR
SEMİNER DÖNEMİ DİLEĞİYLE**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Hasine Şen

Ölümünün 100. yılında **Anton Çehov**

"İçindeki köle ruhunu damla damla dışarıya atan genç bir adam..."

"Hürriyetini satın almış bir kölenin oğlu olan genç bir adamın öyküsünü yazın, bakkallık yapmış, kilise korosunda şarkı söylemiş... rütbeye saygı duyarak, papazların ellerini öperek ve başkalarının fikirlerine saygı göstererek büyümüş, yediği her lokma ekmeğin minnettârlık duymuş, bir çok kez dayak yemiştir... kendi de yumruklarını kullanmış, hayvanlara işkence yapmış, zengin akrabalarla yemek yemekten hoşlanmış, Tanrı ve insanlarla ilişkilerinde ikiyüzlülük etmiş olan genç bir adamın içindeki köle ruhunu damla damla dışarıya nasıl attığını ve güzel bir bahar sabahı, damarlarında akanın artık köle kanı değil, gerçek bir insanın kanı olduğunun farkına vararak uyanışını yazın..." Bu satırlar Çehov'un dostu A.S.Suvorin'e yazdığı bir mektuptan alınmıştır. Anlattığı ise... kendi hayatıdır.

17 Ocak 1860 tarihinde Azak Denizi kıyısında bulunan Taganrog kasabasında doğan Anton Pavloviç Çehov, çocukluğunu sofu bir babanın katı disiplini altında yaşar. Gönüllü de olsa, Anton dini ayinlere gitmek zorundadır, sesi ve kulağı olmadığı halde babasının emri ile kilise korosuna da katılmıştır. Koro da zaten babası düzenlemiştir. Tüm dindarlığına rağmen çalıştırdığı dükkânda tartı hileleri ve para üstü usulsüzlüklerinden de geri kalmayan baba, yazarın belleğine çocukluğunu mahveden bir despot olarak yerleşmiştir. Aldığı din eğitimi ise sahte tebesülleri perdesi altında işlenen gerçek bir cinayete benzetir.

"Tıp benim nikahlı eşimdir, edebiyat ise sevgilim."

Çehov'un yazma serüveni Moskova Üniversitesi'nde tıp öğrenimi görürken Antosa Çehonte adı altında yazdığı mizah eserleri ile baş-

lar. Hem yazarlığı, hem eğitimini aldığı mesleği seven Çehov, bir arkadaşına yazdığı mektupta bu çift aşkı şu satırlarla anlatır: "Tıp benim nikahlı eşimdir, edebiyat ise sevgilim. Birisinden usandığımda geceyi diğeriyle geçiriyorum. Düzensiz bir hayat belki... ama benim sadakatsizliğimden ikisinin de hiçbir kaybı olmuyor." Zarar gören aslında yazarın kendisi oluyor, zaten hassas olan sağlığı zamanla daha da kötüleşiyor. Tıp eğitimi aldığı yıllarda doktorluğu geçim kaynağı olarak görse de, zamanla yoksul köylüleri tedavi etmek insanı bir görev haline alıyor, kendi ve ailesinin geçimini ise yazdıklarıyla karşılamak zorunda kalıyor. Gittikçe yazma tekniği ile birlikte edebiyat bilinci de gelişiyor. "Önceleri benim için yazmak gözleme yemek gibi bir şeydi, şimdi ise kalemi elime aldığımda heyecandan titriyorum," diyor Çehov yazar arkadaşlarına. Büyük bir heyecanla yazdığı ilk oyunu *İvanov* (1887) olumsuz eleştiriler olsa da aynı yıl basılan üçüncü öykü kitabı *Alacakaranlıkta* Rus Bilimler Akademisi'nin verdiği Puşkin Ödülü'ne layık görülüyor. İlk öykü kitabı *Melpomena Masalı* pek ses getirmemiş, ikincisi, *Renkli Hayatlar*, basıldıktan sonra ise en çok okunan yazarlardan olmuştur Çehov. Zamanın en prestijli gazetesi *Novoe Vremya* (Yeni Zaman) için yazması ününü daha da artırmıştır. Yine de Bilimler Akademisi'nin verdiği ödül kendisini çok şaşırtmıştır, çünkü, dostlarına yazdığı sayısız mektuplarda da belirttiği gibi, kendini yazarlığın daha ıraklık aşamasında olduğuna inanmaktadır.

"Sürgün" dönemi

Daha sonraki yaşantısı ve Puşkin Ödülü'nü aldıktan sonra ürettiği yapıtlar bu düşüncesinde ne denli içten olduğunu açıkça gösteriyor. 1890 yılında sürgünlerin yaşadığı Sahalin Adası'na, sağlık sorunlarının hızla artmasına rağmen, altı bin millik bir yolculuğa çıkar Çehov. İnsanların sürgüne gönderildiği bu yazma yeri gönüllü olarak

gitmesinin amacı ise kamuoyunun dikkatini sürgünlerin çetin hayat koşulları üzerine çekmektir.

Başarısızlıkla sonuçlanan bu misyondan sonra yazık Melihovo adlı bir köyde çiftlik satın alıyor, annesi, babası ve kardeşleriyle birlikte buraya yerleşiyor. Sağlığı için her ne kadar da uygun olsa, sürekli hareket ve heyecan arayan ruhu için sıkıcı bir yerdir Melihovo. Yeni izlenimler, yeni deneyimler için farklı yerler görmek isteyen yazar sık sık yaptığı Moskova gezilerinin yanı sıra, Kırım ve Kafkasya'ya gider, daha sonra da Fransa ve İtalya yolculuğu yapar. Bu arada sağlığı iyice kötüleşmiştir. İlk defa muayene olmayı kabul eder (hayatı boyunca bunu ısrarla reddetmiştir) ve verem teşhisi ile hastaneyi kaldırılır. "Köylüler" öyküsünü burada yazar. Doktorların daha yumuşak bir iklim önermesi üzerine bir süre Nice ve Paris'te yaşar, daha sonra da Yalta'ya yerleşir. Çehov, Yalta'yı bir sürgün yeri gibi görür. Burada çok değer verdiği Tolstoy ile görüşme şansına sahip olsa da, sıcak bir Sibirya'dır onun için bu ıssız ada. Yine de Çehov'un en iyi öyküleri (dünya edebiyatının sürgün deneyimi neticesinde oluşan birçok yapıtı gibi) bu adada yazılmıştır: "Kırlıfı Adam," "Sevgili," "Köpekli Kadın" Çehov evliliğini de bu "sürgün" döneminde yapar. 25 Mayıs 1901'de *Martı* oyununun İrina'ya canlandırın Olga Knipper ile evlenir. Oyun yazarlığına *İvanov*'un fiyaskosu ile başlayan Çehov aynı başarısızlığı 1896'da, *Martı* oyununun Petersburg'daki ilk sahnelenmesinden sonra da yaşar. Bir daha asla oyun yazmamaya yemin etse de 1898'de *Vanya Dayı'yı* kaleme alır, aynı yıl yeni kurulan Moskova Sanat Tiyatrosu *Martı* oyununu yeniden sahneye koyar ve elde ettiği başarıdan sonra Çehov'un tüm oyunları, tiyatro repertuarının temel eserleri haline gelir.

Çehov, Olga Knipper ile *Martı*'nın bir provasında tanışır. Üç yıllık bir dostluktan sonra da evlenmeye karar verirler. Suvorin, Çehov'un evliliğiyle evlenmeye teş-

vik etmeye çalışmış, fakat yazar bu konuda bazı şartlarının olduğunu söylemiş: "Her şeyden önce hayatım evlilikten önceki gibi kalmalı, yani o Moskova'da yaşamalı, ben ise - köyümde, onu ziyaret ederim tabii... Mükemmel bir koca olurum ama evleneceğim kadın ay gibi olmalı, yani güneşimi her gün kapatmamalı..." Olga Knipper ile yaptığı evlilik tam hayal ettiği türdendir. Olga Moskova'da yaşamaya devam eder, Çehov ise - Yalta'da. Neredeyse her gün mektuplaşırlar, ara sıra birbirlerini ziyaret ederler. Hayal edilen ayrılık sorunlar yaratmaya başlasa da zamanla her ikisi de onu kader olarak görmeye başlar.

17 Ocak 1904 tarihinde, Çehov'un 44. yaş gününde, son oyunu *Vişne Bahçesi* sahneye koyulur. Sağlığı konusunda ciddi endişeler duyan dostları o geceyi yayın hayatının 25. yılı kutlamasına dönüştürür. Yayın hayatının 24. yılıdır aslında. Bu kutlamadan yedi ay sonra, 2 Temmuz 1904'te, Çehov Güney Almanya'nın bir tatil köyünde hayata veda eder.

Eserleri

Her yazar gibi Çehov'un da ilginç bulduğu her şeyi not etme alışkanlığı varmış. Defterine Daudet'e ait şu satırları da geçirmiş yazar: "Niye şarkıların bu kadar kısa," diye sormuşlar bir kuşa. "Yoksa daha uzununu söylemek için nefesin mi yok?" "Söyleyecek o kadar şarkım var ki," demiş kuş, "üstelik hepsini de söylemek istiyorum, onun için kısa kesmek zorundayım." Bu basit öykü, Çehov'un yazma felsefesinin bir özeti olarak kabul edilebilir. 'Kısalık' 19. yüzyılın temel estetik değerleri arasında yer alır. Örneğin, Edgar Allan Poe, öyküye 'izlenim birliği' kazandırma açısından onun uzunluğuna 'tek oturuşta okunabilirlik' sınırı getirir. Çehov'un öyküleri de Rus halkının "küçük insanların" hayatlarına ve ruhlarına yapılan kısa ve etkili yolculuklardır.

Çehov, yedi yüzün üzerinde öykü yazmıştır. Ülkesinde bu türün en başarılı temsilcilerinden biri haline gelip (diğerleri M. Gorki, İ. Bunin ve V. Koro-lenko'dur) saygın bir yer edinse de, mektuplarından gerçek yeteneğin daha uzun yapıtlarla sergilendiği yönünde düşüncelere sahip olduğunu öğreniyoruz. Hatta bir roman yazmayı bile planlar. Başlığı "Dostlarının Hayatlarından Öyküler" olacaktır. Bir öykü kitabı için daha uygun bir başlık olduğunu kabul ederek, dostlarını, kurguladığı kitabın aslında birbiri ile bağlantılı, bir bütünlük sağlayan öğelerden oluşacağına ikna etmeye çalışır. 1890'lardan sonra Çehov 'roman'ından söz etmez olur. Daudet'in kuşu gibi, gönlünde hapsolmuş binlerce şarkı beslemeye devam eder aslında. Ama hepsini söylemeye nefesi yetmez. İçinde zaptedemediklerinin arasında birkaç oyun da yer alır: "Marti," "Vanya Dayı," "Üç Kızkardeş," "Sahalin Adası".

Kronoloji

ANTON ÇEHOV

1860

17/29 Ocak'ta, Ta-ganrog'da doğar.

1879

Moskova Tıp Fakültesi'ne yazılır. *Strekoza* dergisinde ilk yazısı çıkar.

1884

İlk öykü kitabı *Melpomena Masalları* çıkar.

1886

Novoye Vremya gazetesini için yazmaya başlar. İkinci öykü kitabı *Renkli Öyküler* çıkar. Akciğer rahatsızlığı belirtileri başgösterir.

1887

Üçüncü öykü kitabı *Alacakaranlıkta* çıkar. *Ivanov* oyunu Moskova'da sahnelenir.

1888

Rus Bilimler Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'ne layık görülür.

1890

Sürgün adası Saha-

lin'e yolculuk yapar.

1891

Batı Avrupa yolculuğuna çıkar, Viyana, Venedik, Floransa, Roma ve Paris'i ziyaret eder.

1892

Melihovo köyüne yerleşir.

1894

Sağlığı kötüleşir. Kırım ve Güney Avrupa seyahatine çıkar.

1895

Sahalin Adası gezi notları çıkar. Tols-toy'u Yasna Polyana'da ziyaret eder.

1896

Marti adlı oyunu Petersburg'da sahnelenir. Oyun başarısızlığa uğrar. Verem hastalığı ciddileşir. Bir süre Nice'de yaşar.

1898

Dreyfus davasını takip eder ve Zola'yı destekler. Doktorların tavsiyesi üzerine dok-torluk yapmaya son verir ve Yalta'ya yerleşir. Maksim Gorki ile yazışmaya başlar. *Marti* adlı oyunu Moskova Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenir ve büyük bir başarı elde eder.

1899

Vanya Dayı Moskova Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenir.

1901

Üç Kızkardeş Moskova Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenir. Olga Knipper ile evlenir.

1904

Vişne Bahçesi Moskova Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenir. 2 Temmuz tarihinde Güney Almanya'da vefat eder.

Yazar ile kahrama

nini buluřturduk

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kasparov - Şebnem İşigüzel karşılaşması

Şebnem İşigüzel'in yeni romanı Çöplük

daha piyasaya çıkmadan çok sert ve ilginç bir romanın gelmekte olduğu kulaktan kulağa yayılmıştı. Kitabı yayınlanmadan okuyan şanslı azınlığın hayret ve beğenilerine romanı okuduktan sonra biz de katıldık. Çöplük'ün kahramanlarından birisi olan Kasparov romanın yayımlandığı günlerde Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'na katılmak üzere Türkiye'deydi. Kendisini romanına konu edinen Şebnem İşigüzel ve Kaçak Yayın'la görüşmeyi kabul eden Kasparov, lisanslı oyuncu olmamasına çok şaşırdığı Şebnem İşigüzel ile satrançta oynadı.

Kaçak Yayın: Üstün gelmeniz kaçınılmazdı ama Şebnem İşigüzel de iyi dayanmadı mı? **Kasparov:** Gerçekten lisanslı oyuncu değil misiniz?

Şebnem İşigüzel: Değilim. Romanında adınızı saygıyla anan bir yazar olarak bana jest olsun diye dayanmama fırsat verecek hamleler yaptınız.

Kasparov: Yoo, yoo, bildiğim gibi oynadım. Kimseye yenilmek istemem. Satrançta da kimseye jest yapmam. Bir an sizin çok profesyonel bir oyuncu olduğunuzu düşündüm. Skandal yaratmak için bir kamera ve gazeteyle gelmiş olabilirsiniz diye düşündüm.

İşigüzel: Sizin de hayal gücünüz epey genişmiş.

Kasparov: Bu hayal gücünden çok paranoya. Evet, romanınız Türkçe, (kitabı karıştırıyor) bazı yerlerde adımı gördüm. Benî nasıl anlatıyorsunuz?

İşigüzel: İyi anlatıyorum.

Kasparov: O zaman sorun yok demektir. Yazarlığınız nasıl bilmiyorum ama satranç için lisanslı oyuncu olun. Gerçekten. Seneye resmi olarak karşıma çıkarsınız.

İşigüzel: (Gülüyor) Tesadüfen dayandım, iyi bir kaç hamle yapabildim.

Kasparov: Tesadüfen yapılan hamlelerin bir-

den fazla şansı yoktur. Satranç yazabilmek için mi bıraktınız?

İşigüzel: Ne güzel, Kasparov önce kendisini mat edeceğimden korktu, şimdi de benimle röportaj yapıyor... Satranç ve yazı benzer disiplinler aslında. İkisi içinde hayatınızı adanmak, çok çalışmak gerekiyor.

Kasparov: Doğru.

Siz de satranç üzerine kitaplar yazdınız değil mi?

Kasparov: Evet ama edebi şeyler daha ayrı olmalı. Benim için satranç anlatmak ve yazmak çocuk oyuncağıydı. İşimin bir parçasıydı.

Çöplük'ü merak ediyor musunuz?

Kasparov: Evet, keşke okuma şansım olsaydı.

Çöplük'ün sonunda sizinle yapılmış bir görüşme var.

Kasparov: Yazar, (adını telaffuz edemiyor sonra ısrarla doğru söylemeye çalışıyor,) Şebnem İşigüzel sözett. Benden satranç dışında da övgüyle söz edilmesi gururumu okşuyor.

Çöplük'de hayat hikayesini dinlediğimiz Leyla, babasının diplomat olması dolayısıyla Moskova'da sizinle aynı dönemde Botwin-nik'in satranç antrenmanlarına katılmış.

Türkiye'ye dönüşü ise 1980'e denk geldiğinden babasının ailesi ve buradaki düzen tarafından komünist suçlamasıyla dışlanıyor. Leyla'nın romanda başına gelenler yakın zamanda Bobby Fischer'in Amerika tarafından cezalandırılması ve şu anda Japonya'da bir göçmen kampında tutuluyor olmasıyla benzer şeyler. Fischer için bir şeyler yapacak mısınız? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Kasparov: Bunun siyasi bir sohbet olmasını istemem. Ben bir satranç oyuncusuyum ve işim üzerine konuşmak isterim. Kabul edersiniz ki Fischer büyük bir oyuncudur. Büyükuusta ünvanını aldığı anda 15 yaşındaydı. Bugün başına gelenler talihsizlik.

Fischer, 1992'de Yugoslavya'da eski rakibi Spasski ile karşılaşarak Beyaz Sarayı karşısına almıştı. Yugoslavya'dan dönemeyip Japonya'ya yerleşti. Orada 11 Eylül terör saldırılarını destekler tutumu nedeniyle bir kere daha Amerika'nın gazabına uğradı. Çöplük'te de konu edinilen, sizin Karpov'la aylar süren o efsanevi karşılaşmanızı da göz önüne alarak şunu sorabilir miyiz: Satranç sadece tahta üzerinde oynanmıyor mu, büyük oyuncuların üzerinde aynı zamanda büyük güçlerin parmağı mı var?

Kasparov: Karpov ile yaptığım o müsabakada olanları dünya biliyor. Artık böyle şeyler olmuyor. Hamleleri oyuncular yapıyor. Satrançta kişiliğiniz, psikolojiniz, sağlığınız tekniğiniz kadar önemlidir.

İşigüzel: Politik yanınız...

Kasparov: Bir zamanlar o da önemliydi.

İşigüzel: Siz Kremlin karşıtı olduğunuz için Karpov maçı uzadıkça uzadı.

Kasparov: Ama çoktan bitti. Galibini de tarih yazdı.

İşigüzel: Tarih sizin Amerikan vatandaşlığı olmanızı da yazdı ama...

Kasparov: Bunları tartışmasını yapmamak lazım. Ben satranç için yaşıyorum, profesyonel satranç oyuncusuyum. En büyük mesele bu.

Bilgisayara karşı oynarken ne hissediyorsunuz? Şebnem İşigüzel romanında, sizin onlara karşı insanca hatalar yaparak yenildiğinizi yazıyor.

Kasparov: Galip geldiğim ve beraberlik ilan ettiğimiz de oldu.

Bilgisayarın düşünemediğini hissedip rahatsızlık duyduğunuz da söylemiş miydiniz?

Kasparov: Makinaya karşı oynamak daha farklı bir psikoloji gerektiriyor. Üç boyutlu oynamak daha da başka.

İşigüzel: Antrenmanlarınızı bilgisayarla yapmanız bile konsantrasyon çok önemli olmalı.

Kasparov: Evet. Yazmak için de öyle olmalı. Romanınızı çok merak ettim. Sadece satranç üzerine mi?

İşigüzel: Hayır, hayır. Aksine satranç üzerine değil. Kahramanlarımdan birisinin, sizin arkadaşınız olan Leyla'nın geçmişini aktarı

rırken söz ediyorum, o kadar. Çöplük, soğukkanlı bir iktidar eleştirisi. Temel meselesiyse kendi derinimizden başka hiçbir yerde cennet olmadığını gerçeği, mutlu olma isteği, sevmek ve sevilmek arzusu, hayatlarımızı değerli kılan ya da çöpe gönderen nedenler.

Kasparov: İlgî çekici bir romana benziyor. Kapağı da çok güzel.

İşigüzel: Bence de. Benimle görüşmeyi kabul ettiğiniz için size teşekkür ederim. Sizi mat edebileydim herkes bu görüşmenin yazdığım romandaki gibi olduğunu, oyunun devam ettiğini düşünürdü.

Kasparov: Bu hayal uğruna benzenilmemi istememenize sevindim! (Gülüyor)

Ama biz sizi hile ile kaybettirebiliriz !

Kasparov: Benim karşılıklı satranç oynadığım bilgisayarlarda hile yapma şansı yok. Ama sizin bilgisayarlarınızda bu olabilir. (Gülüyor) Teslim oldum. (Ellerini kaldırıyor) Yazarın ve bilgisayar tekniklerinizin insafına kaldım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu buluşmanın gerçekleşmesini sağlayan Silva Çikrikçı'ya teşekkür ederiz.

ERÇÜMENT EKREM TALU

KODAMAN

ERÇÜMENT EKREM TALU

ERÇÜMENT EKREM TALU

Mehmet Ergün

Suçlama ve saptama

“Kodaman” ve Ahmet Altan¹ başlıklı yazım yankısız kalmadı. Gerek sanal ortamda, gerekse yazılı medya haber / yazı konusu yapıldı. Bu arada elektronik posta aracılığı ile adresime gelen yazı ve iletiler de oldu. Üç kümede toplanabilecek olan bu yazı ve iletilere, kısaca da olsa, değinmek istiyorum.

İlk kümeye giren yazı ve iletiler, Ahmet Altan severlerin imzasını taşıyordu. O yazı ve iletilerde, doğal olarak, Ahmet Altan’a haksızlık yaptığım ileri sürülüyordu. İkinci kümeye giren yazı ve iletiler, Ahmet Altan’ı sevmeyenlerin imzasını taşıyordu. O yazı ve iletilerde, doğal olarak, bana hak veriliyordu.

Üçüncü kümeye giren yazı ve iletiler, yansızlığa özen göstermeye çalışanların imzasını taşıyordu. Hepi – topu iki tane olan o yazılarda ise, “metinlerarasılık”² göndermeyapılarak, “Kodaman” ile “Kılıç Yarısı Gibi” arasında *saptadığımve gösterdiğim* “benzerlikten de öteye geçen ilişki”nin “meşru” sayılması gerektiği belirtiliyordu. Duygusal güdülerle kaleme alınan ilk iki kümedeki yazı ve iletiler için söylenecek bir şey yok. Son kümeye girenleri ise karşılıksız bırakmak istemedim. Ama elektronik posta aracılığı ile yapılacak ve okura kapalı kalmaması kaçınılmaz olan böyle bir yazışma bana pek de işlevsel gelmedi. O nedenle *bl-lerek ve isteyerek* aralık bıraktığım “metinlerarasılık kapısı”ndan okur önünde geçilmesinibekledim. Bekledim oldu. Pıcas’ta Tunca Yaman imzasıyla böyle bir yazı yayımlandı. Bu yazıda dike getirilen itirazları ele almak ve tartışmayı bitirmek istiyorum. Ama daha önce değinmem gereken bir noktavar.

Uçlama mı, saptama mı?

“Kodaman” ve Ahmet Altan’ın haber – yazı konusu yapıldığı gazetelerden biri de Akşam. 8 Eylül 2004 tarihli sayısında yazının genişçe bir özeti veriliyor. Bu arada, Ahmet Altan’a da başvuruluyor. Gazetenin aktarımına göre Ahmet Altan, “yazıcı okuduğunu, kendine yöneltilen suçlamaları kabul etmediğini ancak bu konuda demek veremeyeceğini” belirtiyor.² Bazı durumlarda “sükût”un da bir tür yanıt olduğunun altını çizerek sürdürüldü.

Ahmet Altan, bir “suçlama”dan söz ediyor. Ama ortada “suçlama” değil, “saptama” var. Kodaman’la Kılıç Yarısı Gibi arasında “benzerlikten de öte bir ilişki” olduğu ileri sürülmekle yetinilmiyorçünkü; iki romanın değişik sayfalarından aktarılarak oluşturulan ve arka arkaya sunulan iki metin aracılığıyla gösteriliyor da. Bu bir “suçlama” değil, “saptama”dır. Tartışılacağı düzlem de “haklı – haksız düzlemi” değil, “doğru – yanlış düzlemi”dir. “Suçlama” ile “saptama” arasında önemli bir ayrım var. Ahmet Altan, bunu bilmez de değil. Bilmesine bilir ama, “saptama”yı “suçlama” olarak nitelendirip sunmakta bir sakınca görmüyor yine de. Öyle gözükmesine karşın aslında anlaşılmaz bir yan yok ortada. Böyle davranmaya zorunlu çünkü. Daha önce yaptığım bir açıklama ile beşli de ondan. Ahmet Altan’ın 2004 yılında yazdığı kitap, *Kodaman*’ın

açıklamasında, “Ercüment Ekrem Talu’nun söz konusu romanından (Kodaman’dan – M. E.) habersiz olduğunu” belirtiyordu.³ “Benzerlikten de öte ilişki” kurulan romandan habersiz olduğunda söylenildikten sonra, o romanla kurulan ilişkiyi “saptama” olarak değil de, “suçlama” olarak nitelerek ve sunmak kaçınılmaz. Ama ortada açıklığa kavuşturulması gereken bir durum var.

Evet, Ahmet Altan, “Ercüment Ekrem Talu’nun söz konusu romanından (Kodaman’dan – M. E.) habersiz olduğunu” belirtiyor. Güvensizlik gösterip “öyle mi – değil mi?” diye sormak yanlış olur. Söylediğine inanmak zorundayız. Gerçek onun dediği gibidir: Ahmet Altan, Ercüment Ekrem Talu’nun Kodaman adlı romanından habersizdir. Ama o zaman Kılıç Yarısı Gibi ile Kodaman arasında *saptadığımve gösterdiğim* “benzerlikten de öte ilişki”yi kanıtlayan örtüşmeyi ne ile açıklayacağız?

“İstihare”⁴: “Bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak üzere, abdest alıp, dua edip rüyâ görmek üzere uyku ya yatma”⁴ demektir. “İstihare”ye herkes yatamaz. “İstihare”ye yatanın doğru özlü – doğrusöz, dürüst, temiz yürekli... gibi niteliklerle donanmış olması gerekir. Ancak öyle bir kişi, düşünde, “bir işin hayırlı olup olmayacağını” görebilir. Ortadaki, “İstihare”nin de içinde yer aldığı alanla ilişkili bir durum olmalı. Bu açıklamanın gönül kancırıcı olmadığını ayırmıdayım. Ama Ahmet Altan’ın sözlerinin doğruluğuna sabit veri olarak alınca, üretebildiğim tek çözüm, ne yazık ki, bu oluyor!

Tunca Yaman’ın itirazlarına geçebilirizartık.

“Şakacı” Bir Yazar

Yaman, “şakacı” bir yazar; “espri” yapmayı seviyor. Ama öyle anlaşıyor ki “ironi” ile arası açık. “Kodaman” ve Ahmet Altan’ başlıklı yazım, “*Ahmet Altan’ın, romanının bazı sayfalarının yanı sıra ‘toplumsal fon’unu da kendinin kılacak ölçüde Ercüment Ekrem Talu’yu sevdiğini ve benimsediğini göstermeyi amaçlayan bu yazı*” diye bitiyor. Yaman bunu aktarıyor ve sürdürüyor:

“Ne güzel, edebiyatımızda rastlanmayan bir vefa örneği, kadir kıymetbilirlik. Rahmetli Ercüment Ekrem’in hayatayken bile görmediği sevginin bir büyük romancı tarafından gösterilmesinde ne sakınca var?

Sever sever. Buna herhalde en çok Ahmet Altan’ın hakkı vardır. Çünkü Talu, Mektep – i Sultan’den – Galatasaray Lisesi’nden – yetişme. Ahmet Altan’ın babası Çetin Altan da öyle. Galatasaraylılarda, arada kaç nesil olursa olsun, ‘abilik’ ve ‘abiye saygı, sevgi, bağlılık’ kuralı vardır.

Metinlerarasılığı benimsemesiniz bile, ailesel bağlar nedeniyle zaten var bir ilişki. Şimdi bunu ‘gayri meşru ilişki’, ‘zina’ gibi göstermenin gereği var mı?”⁵

“Ironi” ile arasının açık olduğu anlaşılın Yaman, böyle diyor. Ama söylediklerini ciddiye alıp da tutumuna göre davranmaya kalkışmayın.

Beyaz Kule

Önce Selanik'i anlatmaya karar vermiştim. Selanik ile olan aklı ve kalbi yakınlığımızı. Bu şehirde başlayan ve sonra koca bir imparatorluğu içine alan yenilik ihtisali, ihtilal ateşinin, modernizm tutkusunun bizi hâlâ nasıl sardığını... Biz farkında olmasak da Selanik'in içinde yaşadığımız zamana değen caddelerini, sokaklarını, evlerini... Ama karşıma derin, kalın bir çizgiyle ötelenen tarihimizin öyle büyük bir parçası çıktı ki, bunu anlatmaya çalışmak en esaslı tarihçileri, konunun uzmanlarını dahi yorar... Beni ise hayli hayli aşar...

Aklımda uçuşan sözcüklerle başbaşa kaldım... Selanik; 1600'lerin bilimsel araştırma merkezi, 1700'lerin Osmanlı İmparatorluğu'nda yenilik yanlısı öğelerin yerleştiği, yeni fikirlerin üretildiği kent, 1800'lerde İmparatorluğun son döneminde arzulan değişimlerin bir bir hayata geçirildiği İttihat Ve Terakki'nin başkenti. İttihatçıların "Kabe-i Hüriyet'i", Abdülhamit'in sürgün yeri, Büyük İskender'in şehri, Jön Türkler, Mustafa Kemal, Hareket Ordusu, Ömer Seyfettin, Yahya Kemal, Aka Gündüz... İmparatorluğun beyni, tutucu Dersaadet'in yerine, Osmanlı milliyetçiliğinin oluştuğu, örgütlendiği yer. Yeni bir ülkenin doğuşunun filizlendiği şehir... Ve Selanikliler, dönmeler... Bir de tabii aile mirasından bize kalan tek taşlı pırlanta yüzüğümüz; tarih kitaplarından görmeye alışık olduğumuz Atatürk'ün Selanik'in üst mahallerindeki mütevazı evi...

Vazgeçtim...

Ben size bir kuleyi anlatacağım. Beyaz Kule'yi, nâmi diğer Kanlı Kule'yi... Avrupalı ya da Arap turistlerin tur programlarında da böyle mi yapıyor bilmiyorum ama, Selanik'e gelen Türkler önce bu kuleye götürülüyor. İlk bakışta sıradan ve hatta fazla yüksek de değilmiş dedirten kulenin döner merdivenlerinden çıkınca karşımda Ege'nin en güzel limanlarından biri, Selanik Limanı uzanıyor... ve tüm şehir ayaklarının altında... Belki de şehri önce yüksekten görme alışkanlığı gereği böyle buraya getiriliyoruz ama hiç de fena olmuyor... Selanik sahili yüksekten bakınca İzmir'in kordon boyunu çağrıştırıyor... Beyaz Kule'nin ayaklarının dibinde uzanan sahil şeridi boyunca geniş bir yaya kaldırım var... Yaya kaldırımının arkasında ise denize bakan 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyılın ilk yarısında yapılmış izlenimi veren, çoğu barok tarzı binalar sıralı... Binaların en alt katı, yine İzmir'in kordon boyunda olduğu gibi kafeler, restoranlar dolup taşıyor... Kuleden şehrin içine doğru uzanan caddeler ise tüm büyük şehirlerde olduğu gibi bildik marka-

ların dükkanları ile süslü birer alışveriş merkezi... İşte Beyaz Kule tam 6 yüzyıldır burada durup gözü-nün önünde olan bitenleri seyrediyor... Bu kuleyi anlatmak istememin sebebi de bu tanıklık hikâyelerinden sadece biri...

"1908 kış aylarında Selanik'te Beyaz Kule Bira-hanesi karşısındaki Askeri mahfelde Mustafa Kemal ve bazı arkadaşlarının giriştikleri, memleketle ilgili münazarada Mustafa Kemal'in söylediklerinin bir kaç şöyledir: "İnkılâbı ikmal etmek lazımdır. Ben bunu yapacağım. Bugünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun yüksek sayılan kumandanları benim için yoktur. Ordu kumandanı sicilleri için son limit olarak binbaşılığı kabul ediyorum. Geleceğin büyük kumandanları bunlar olmak gerekir. Sicil defterlerinin binbaşısı kadar onların muhafaza edeceğim. Üst tarafını yaktıracağım. Bundan sonra ne olacağını yapacağımız inkılâp gösterecektir. Evet inkılâp (devrim) yapacağız. Bugüne kadar yapılan inkılâp (devrim) sayılmaz. Memleketi bir bir akılsızın eline bırakamam. Birçok adamların yerine birkaç kafa ile iktifa edebiliriz. Mesela; Kazım Köprülü'yu (Özalp) harbiye nazırı yapacağım. Nuri'yi (Conker) kumandan ve idare şefi yapacağım. Fethi'yi (Okyar) yeni inkılâp Türkiye'nin mümessili olarak Avrupa'ya göndereceğim."

Nuri Conker'in gülmesine Mustafa Kemal; "Niçin gülüyorsun?" diye sorduğunda; "Seni düşünüyorum, onun için, bütün işler içinde sen ne olacaksın?" Mustafa Kemal gülererek; "Ben mi? Ben de sizleri o makamlara getiren olacağım." cevabını verdi." Mustafa Kemal 1900'lerin başında yaptığı bu konuşmayı 1937'de Çankaya'da bir yemekte aynı kişiler karşısında bir kez daha anlatmıştı. Aslında Mustafa Kemal benzer konuşmaları Beyaz Kule Gazinosu'nda da sık sık yapıyordu. Ve o günleri anlatan pek çok eski kitabına bu satırlar not düşülüyordu. Bu kuleyi anlatılmaya değer kılan da işte bu. 20.yy'ın başında Mustafa Kemal ve askeri okuldan pek çok arkadaşı Beyaz Kule'nin yanında bugün hâlâ aynı şekilde duran parkta dolaşır, kafelerde restoranlarda saatlerce oturur, sık sık toplantılar ve memleket meselelerini konuşurlardı... Osmanlı Devleti'nin kaderine hükmeden İttihat Ve Terakki Cemiyeti Selanik'te bu sohbetlerden doğmuştu. Beyaz Kule o günlerin Hüriyet Savaşçılarının Mâbedi idi... Enver Paşa'nın, Talat Paşa'nın, Mithat Şükrü'nün, Yakup Cemil'in Selanik'te en sevdiği yer bu kuleydi. Her gece Beyaz Kule'ye uğrarlardı, sabahlara kadar devam eden vatan ve hüriyet konulu hararetli tartışmaları yaparlardı.

Selanik'teki mason localarına devam ederken

dünyayı, siyaseti öğrenen erken İttihatçı kadroların "Beyaz Kule"de bir araya geldiklerinde neler konuştuklarını, sonra nasıl sokaklardan geçip evlerine döndüklerini hayal etmemi, bugün artık gündelik sıkıntılarında, aleladesorunlarında söz ederek kulede ve etrafındaki kafelerde gezen insanlar dahi engelleyemiyor... Burası bana gizemli bir yer gibi görünüyor... Aslında öncesi de ilginç. Beyaz Kule'nin gerçek adı Kanlı Kule.. Osmanlı İmparatorluğu Selanik'i aldıktan sonra bu kuleyi yenici hapishanesi olarak kullanıyor. Kule işkence-leri ve idamları ile o kadar ünlü ki, Fransa'nın Bastille'i ile kıyaslanır oluyor... Ve Bab-ı Ali öyle demese de, Osmanlı halkı buraya Kanlı Kule adını yaşıyor...

Sonra imparatorluğun gidişatına uygun olarak onun da kaderi değişiyor. Kule 1800'lerin ortalarından itibaren başlayan Osmanlı'daki modernleşme hareketleri ile birlikte yenileniyor. Önce beyaza boyanıyor sonra adı değişiyor... Bir cezaevi olmaktan çıkıyor ve etrafına kurulan kafelerle, tiyatrolarla şehrin sosyal hayatının aktığı alan oluyor... Kule-nin etrafında Sultan Abdülhamit döneminde 1906 yılında açılan Beyaz Kule'nin Bahçesi adlı kafe dönemin Osmanlı subaylarının da buluşma noktası oluyor. Yani Ortaöğretim tarih kitaplarında şöyle bir değinilen İttihat Ve Terakki'nin üst düzey kadrolarının uğrak yeri.

Türkiye'nin yakintarihinedamgasını vuran Mustafa Kemal gibi pek çok ünlü ismin de ilk gençlik yılları bu yüzden onun etrafında geçiyor. Ay başında Olimpos, Kristal, Jünyo gazinolarında, ay sonunda ceplerdeki para azalıncaara sokaklardaki ikinci sınıf yerlerde, en çok da Yorgo'nun meyhanesinde.. Bu yüzden pek çok anı kitabında Beyaz Kule'nin adı itina ile telaffuz ediliyor. II. Abdülhamit döneminde Saray'ın baskısından uzak kaldığından İttihatçılar tarafından "Hürriyetin Kâbesi" olarak adlandırılan bu şehir de Hürriyetin Kut-sal Evi ise bu kule oluyor.

"Mustafa Kemal, olaylardakı karışıklığı bütün çıplaklığıyla görebiliyordu. Yeni idareyi açıkça eleştiriyordu. Hemen her gece. Çocukluğundan be-

ri alışık olduğu Selanik kahvelerinde subay arkadaşlarıyla oturuyor, içip konuşuyordu. İhtilâlden sonra bütün yasaklardan kurtulmuş olan Olimpos ve Kristal gazinoları, kaldırımlara, hattacaddelere doğru taşmış ve masaları tramvay raylarına kadar yaklaşmıştı. Deniz kıyısının öbür ucunda, bütün koyu tepeden gören ve akşam rüzgârını alan yuvarlak Ortaçağ kulesinin dibinde de Beyaz Kule diye yeni bir gazino açılmıştı. Burada konuşma sesleri, sokak satıcılarının yaygarasına ve kalabalık mermer masalardan yükselen domino ve tavla şakırtılarına karışırdı.

Mustafa Kemal'in keskin sesi, bunların arasından yükselerek, çevresine açıklıkla yansırı. Güçlü bir şekilde tartışır, kendine karşı çıkanları mat ederdi. İttihatçıları açıkça ve sözünü sakınmadan yeri yordu. İhtilâl yapılmış ve meşrutiyet ilân edilmiş olduğuna göre, İttihat Ve Terakki Komitesi'ne artık ne gerek vardı? "Neresinden bakarsanız bakın etkileyci. Gerçi resmi tarih açısından bakarsanız bunlar mühim hadiseler değil. Ülkemizi Kurtuluş Savaşı ile başlatırsak ve öncesine dair sadece "Yurdun her köşesi bilfil işgal altında" cümlesini duymak istersek bunlar hakikaten mühim hadiseler değil. Ama İstanbul'a Diyarbakır'dan daha yakın olan bir şehirde, hem de sadece küçük bir kule bana bunları anlatıyorsa, büyük bir şehir Selanik kim bilir bize daha neler anlatır... Ama gördüm ki, Selanik'e birlikte gittiğim

Türkiye'nin dört bir yanından gelen üniversite öğrencilerine bu kule pek bir şey anlatmıyor... Haksızlık da etmek lazım, zira öğretilene sahip çıddiyetlegezdediler, duvarda asılı ders notlarını tek tek incelediler. Ama hepsi bu kadar mı? Şimdi artık Selanik'in simgesi olan, şehirdeki tüm hediyelik eşyaların üstünde resmi bulunan bu Beyaz Kule de hatırlanmayı hak etmiyor mu sizce? Bilmiyorum, belki de daha eski tarihler, anılar tehlikeli bulunduğu için gerçek tarih belleklerimizden uzaklaştırılıyor, yerine olmayan ama olması istenen tarihle yapay bir bellek oluşturuluyor. Ama Atatürk'ün sınıf arkadaşları Ali Fuat Cebesoy'un şu satırlarında sizce bir tehlike var mı hâlâ? Tabii aşırı milliyetçilik damarlarınız varsa onu bilemem...

"AH SELANİK!"

"Kolağası Mustafa Kemal, bu akşam mahzundu. Selanik'te Beyaz Kule bahçesinde başbaşa oturuyordu. Saatlere konuştuk, nerede ise gün ağaracaktı. O gece ay Olimpos dağlarının arkasında kaybolurken, Mustafa Kemal içini çekerek: - Ah Selanik, dedi. Seni bir daha Türk olarak göreceğim mi? Baktım, ağlıyordu. O altın sarı saçlarını okşadım. Teselli etmeye çalıştım. Ben, Mustafa Kemal'in müşterek hayatımız boyunca bu derece duygulandığını görmedim."

KAKAK
YAZAR

İstanbul'da bir Alman Björn Kern

Sonbaharı katlanılır kılmanın beş yolu

Hay aksi. Ramazan'ı tümüyle unutmuşum. Pekî şimdi bunu ne kadar ciddiye almam gerekiyor? Şu boğaz turunu yapmamış olsaydım belki de bunun farkına bile varmayacaktım. İki bira içmiştim ve tuvaletin önünde bay ve bayan arasında karar vermeye çalışıyordum. Acaba benim için hangisi doğruydı? Bay, bayan – seviyor, sevmiyor. Doğal olarak yanlış kapıyı seçtim, başı örtülü bir kadın beni Türkçe küfür bombardımanına tuttu ve dışarı attı.

Tuvaletin parasını öderken sevimli tuvaletçi elime limon kolonyası dökerken elimdeki bira kutusu da bundan nasibini aldı. Havaya kalkan ve sarkaç gibi sallanan işaret parmağına bakılırsa, hayır dostum, hayır, böyle yürümez, gibilerden bir şey söylemeye çalışıyordu adam. Ama bunu ancak, güneşin altına uzanmış, sigarasının tadını çıkaran Avustralyalı kız beni bu konuda uyarınca anladım. Ramazan'da bira içmemem gerekiyormuş. Derhal elimdeki bira kutusunu fırlattım. Avustralyalı kıza Hırvatistan'dan bu yana aklıma takılan bir soruyu sordum: "Neden Doğu Avrupa'da ve Türkiye'de bu kadar çok Avustralyalı var?" Bunu sorarken 'çünkü bira ucuz' cevabını vermemesini umdum, ama vermedi.

Onu kendi haline bırakıp boğaza döndüm. Boğaz beni deli ediyor. O kadar güzel ki. Yolculuğun geri kalan kısmını vapurun arkada bıraktığı izleri, o bembeyaz köpüklerin nasıl yine boğazın koyu mavi suları içinde eriyip gittiğini izleyerek geçirdim. Ve gültimsemekten kendimi alamıyordum. Asya tarafında karaya çıkınca güzliden gizliye yine bira aramaya başladım. Üçüncü dükkânda başardım. Mantık budur: Biri satmazsa diğeri satar. Dükkâna bir Japon çifti girdi, uzun süre bir şeyler aradılar. Can I help you? diye sordu satıcı. Onların kem küm ettiğini görünce bira? diye sordu satıcı tekrar. Şarap? Hayır, hayır, dediye başlarını sağa sola sallayarak. Hayır, onlar sadece meyve suyu istiyorlardı. Japon işte.

Pazar yerinde gençken arkadaşlarımı etkilemek için takındığım "cool" tavrı takındım. Elimdeki Türkiye kitabı da böyle yapmamızı öneriyor zaten. İşe yaradı, yanıma kimse yanaşmadı – hay aksi, aslında şu alım satım oyununu oynamıştım. Yine de, şimdiki işlevi değişik. Kışkırtıcı değil, sakinleştirici. Birkaç dakika sonra ar-

ka sokaklardan birinde, elimde bir çay bardağıyla otuyordum.

Ama kimse bana bir şey satmak istemiyordu. Ayağım bir kedi yavrusuna takıldı ve aşağı doğru baktım. Doğrusunu söylemek gerekirse parçalanmış bir kot pantolon ve yüzünde kesikler olan birine kim niye bir şey satmak istesin ki. Yüzümdeki kesiklerin nedeni Sofya'dan İstanbul'a gelirken sallanan trende olduğum tıraş. Daha sonra pazarın arka tarafındaki bir kafeye gittim. Garsona İngilizce neler yaptığını, nereli olduğunu falan sordum, tek kelime anladığı yok, ama ben konuşmaya devam ettim, İstanbul'dan, Berlin'den söz ettim, biraz sıkıldı, ama dostanetavrinı değiştirmede, ancak ağzımdan 'Leman' sözcüğü çıkınca yüzüne bir aydınlık geldi. "Leman, Leman," diye tekrarladı ve omzuma vurdu. "My friend." Ve Leman'ın yeni sayısını getirip masaya koydu.

Tek başına genç bir delikanlı Beyoğlu'na gitmemeli, diyor elimdeki Türkiye kitabı. Yoksa kendisine yüzlerce kadın teklif edilir. Sonra da şampanyalarla yüklü ağır bir hesap ödetilir. Hesap ödendikten sonra, diye devam ediyor kitap, peşinden kaçınılmaz olarak nakavt gelir. Kendisine ağır bir uyuşturucu içirilir ve insan üç gün sonra uyandığında cüzdânının yerinde yeller estiğini görür. Hiç fena değil, diye düşündüm, en azından uyuşturucu kısmı. Hava kararır kararır Beyoğlu'na doğru yola çıktım. İstiklâl Caddesi Almanya'daki alışveriş caddelerine benziyor, renkli ve huzurlu. Yine de bir fark var: Burada çoğunlukla genç insan ve gülen yüzler var. İnsanlar daha mutlu. Almanya'da sadece mutsuz ve yaşlı insanları görürsün sokaklarda. Taksim meydanında bu kadar mutlu mesut genci bir arada görürce depresyona girdim. Ve ilginç kadınları. Bizde ise sadece kot pantolon ve tişört giyerler. Türk kadınları konusunda dikkatli olun, diye okuyorum elimdeki kitapta, loş ışıklı bir döner büfesinde otururken. Bir abisi olabilir. Artık yeter! Elimdeki kitabı ilk gördüğüm çöp kutusuna atıyorum.

Türkiye'nin doğusu. Sadece kitap değil, tanıdığım bir çok Türk de orada bambaşka bir dünya olduğunu söylüyor. Yarı hayranlık, yarı küçümseme seziyorum burada. Mutlaka oraya gitmeliyim, diyorlar. İstanbul'da bu kadar aşık olma-

saydım. İstiklâl Caddesi'nde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım. Daha ilk turda yanıma biri yaklaştı. Benim yaşlarımda bir oğlan, 'nice girls and cheap beer', diyordu. Evet, her şey plana uygun seyreliyordu. Uyuşturucu nakavtına yaklaştığını düşünerek sevindim ve yeni arkadaşımın peşinden yürümeye başladım. Good friend, diyor du sürekli, good friend. Hemen yan sokaktaki bir bara girdik. Yeni arkadaşım rakı üstüne rakı ısmarlıyordu bana. Artık geç olmuştu. Ama çok eğlenmiştik. Beni soyamadı ve üç gün sonra bir yerde uyanmadım. Şimdi adres defterimde yeni bir arkadaşın telefon numarası vardı.

Tünelin orada Alman gazeteleri gördüm. Almanya'nın tutucu partisinin lideri Angela Merkel'in Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir imza kampanyası başlattığını yazıyordu. Nedeni: Kültürel farklılıklar. Ya da politik. Ya da din. Yazı bu konuda pek emin değil. Ama Bayan Merkel'in Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olduğu kesin. Her nedense. Bravo. Masa'nın başında oturmak yerine, kalkıp bir bakmak belki yararlı olabilir Bayan Merkel, ne dersiniz? Ama tabii, gerçeklerle oy kazan mak zor.

Sabahın dördünde Taksim meydanından Sultanahmet'e en karan-

lık sokaklardan geçerek giderken bile korkuduymuyorum. Aslında biraz korksam iyi olurdu. En azından evimden uzakta olduğumu hissedirdim. En azından Galata Köprüsü'nün altındaki bekçi beni durdurdu. Çünkü soğuktan ellerimle montumun önünü tutmuştum ve büzülerek yürüyordum. Bekçi de montumun altında ne sakladığımı bilmek istiyordu. En azından ben öyle sanıyordum. Söylediklerinden tek bir sözcük anlamadığım için, 'sorry' dedim, o zaman gülümsedi, turist, eliyle geç işareti yaptı. Galata Köprüsü'nün tepesinden örümcek ağları gibi balık olmaları sarkıyordu.

Kaldığım hotelin kapısında sırtlarında çantaları olan birkaç kişi görevliyle birkaç kuruş için tartışıyor du. Yanlarında kendi uykulu tulumları olduğunu, bu yüzden battaniyeye ihtiyaçları olmadığını, dolayısıyla ücrette biraz indirip yapıp yapamayacağını soruyorlardı. İngilizce tabii. Ama aksanlarından onların da Alman olduğunu anladım. Başka ne olacak? On beş dakikalık pazarlıktan sonra, aslında başka bir hotelde yer ayırtıklarını hatırladılar ve kuru bir 'thank you'dan sonra oradan ayrıldılar. Hotel görevlisi adına üzül düm. En azından başını sallara falan diye düşündüm, ama onu bile yapmadı. Herhalde daha berbatla-

rını da görmüştü.

Onlar gittikten sonra Boğaz turunda karşılaştığım Avustralyalının Hotelin önünde durduğunu fark ettim. 15 milyonluk bir metropolde tesadüfen vapurda karşılaşıyoruz, ardından gecelediğimiz yerde. Nedeni onda da aynı Türkiye kitabı olması herhalde.

Gözlerimi kapatıyorum ve Haliç'in o harika sularını, balıkları, akşamları Sultanahmet'in üzerinde oluşan o muhteşem silueti görüyorum, sokaklardaki canlılığı, şehrin üzerindeki güneşi görüyorum, yayaaların yüzündeki gülümsemeleri ve pazar yerlerindeki o renkleri görüyorum, insanın burada ne kadar hızlı arkadaş bulabildiğini, nasıl evinde hissettiği ve asla yalnız kalmadığını düşünüyorum. İmza kampanyasına katılan taşralı Almanların ne kadar çok şey kaçırdıklarını düşünüyorum. Benim burada daha ilk günümde gördüklerimi anımsadıkça.

Gelirken Saraybosna'da Hollandalı bir kızla tanışmıştım. Belgrad'a kadar beraber yolculuk yaptık. Sürekli dünyanın en güzel şehri diyor du Belgrad için, ama o zaman şunu henüz bilmiyordum: Dünyanın en güzel şehri İstanbul'dur.

Nâzım Hikmet

Yıllarca edebiyatçıların, aydınların Türk sinemasını küçümsediği, sinemadan uzak durduğu söylendi, tartışıldı. Edebiyatçıların sinemaya destek vermediği için eleştirildi. Sinemaya mesafeli durmayan, ilişkilerini her dönem sıcak tutan, edebiyatçıları da vardı. Yazdıkları sinemaya aktarılan edebiyatçıların dışında senaryolarıyla ya da yönettiği filmlerle sinemanın da içinde olanlara Nâzım Hikmet'ten Kemal Tahir'e, Orhan Kemal'den Yaşar Kemal'e, Atilla İlhan'dan Vedat Türkali'ye, Selim İleri'den Orhan Pamuk'a kadar bir çok edebiyatçıyı örnek gösterebiliriz.

Herkesin en çok şiirleriyle tanıdığı Nâzım Hikmet'in sinemayla ilişkisi yakın zamana kadar pek bilinmiyordu. Bu konudaki en kapsamlı çalışma ise Prof. Dr. Oğuz Makal'ın "Beyazperde ve Sahnede Nâzım Hikmet" (1) adlı kitabıydı.

19 yaşında gittiği Sovyetler Birliği'nde, Moskova Meydanı'nda izlediği "Açlık... Açlık... Açlık..." adlı belgesel Nâzım Hikmet'i hem sinema ile tanıştırdı, hem de şiir anlayışının değişmesinde önemli rol oynadı. Mayakovski'nin şiirinden de etkilenen Nâzım, şiirinde görsel vurgunun belirginleştiği sinemasal bir anlatımı seçer.

Ülkesine Türkiye Komünist Partisi'nin bir sıra neferi olarak dönen Nâzım Hikmet, politik mücadelesinin yanında edebiyat çalışmalarını da aralıksız sürdürür. "1923-24 yılları arasında Süreyya Paşa sinemasının müdürlüğünü yapan babası Hikmet Bey, Osmanlıca-Fransızca olan 'Le Courrier du Cinema/Sinema Postası' adında bir dergi çıkararak film tanıtımına, sinema haberlerine ve eleştiri yazılarına yer vermeyi kararlaştırmıştır. Nâzım'ın bu dergide kendisine yardım etmesini, ya-

nında çalışmasını ister. Nâzım, uzun sürmese de ikinci kez sinema ile bu dergide buluşur." (2)

Bir gün Muhsin Ertuğrul ziyaretine gelir ve "Hâzır piyesin var mı?" diye sorar. Bu ziyaret ve talep Nâzım Hikmet'in önce tekrarıyatroyla, ardından da sinemayla bağıını yeniden kurar. "Kafatası" ve "Bir Ölü Evi" piyeslerini yazar. Muhsin Ertuğrul'un İpek Film için çektiği "Bir Millet Uyanıyor" filminde de Nâzım Hikmet, hem rejisi asistanı, hem de seslendirme yönetmeni olarak

önemli bir rol oynar. Muhsin Ertuğrul, Nâzım Hikmet'le işbirliğini sürdürür ve "Karım Beni Aldatırsa" filminin senaryosunu yazdırır. Nâzım Hikmet daha sonra da birçok filmde kullanacağı Mümtaz Osman imzasıyla senarist olarak yer alır filmde. 1933 yılında çekilen yedi filmin beşi ("Cici Berber", "Fena Yol", "Karım Beni Aldatırsa", "Naşit Dolandırıcı", "Söz Bir Allah Bir") bu ikilinin imzasını taşır; yönetmen Muhsin Ertuğrul, senaryo Mümtaz Osman. Aynı yıl çekilen "Düğün Gecesi/Kanlı Nigar" filminin ise hem yönetmeni hem de senaristidir Nâzım Hikmet. 1934 yılında

da Muhsin Ertuğrul'un yönettiği "Aysel Bataklı Damın Kızı", "Leblebici Horhor Ağa" ve "Milyon Avcıları"nın senaryoları da Mümtaz Osman takma adıyla Nâzım Hikmet'e aittir. Nâzım Hikmet 1937 yılında "Güneşe Doğru" filmiyle bir kez daha senaryosunu da yazdığı filmde yönetmenlik yapar. Bütün bu çalışmaları sürerken hakkında da yeni yenedavalar açılır. 1938 yılında tutuklanır Nâzım Hikmet. Uzun mahkûmiyet yılları başlamıştır. Buna rağmen İpekçiler ve Muhsin Ertuğrul, Nâzım Hikmet'le ilişkilerini kesmez, senaryo yazdırmayı sürdürürler. 1939 yılında "Tosun Paşa", 1940'da "Şehvet Kurbanı", 1941 yılında "Kahveci Güzel" ve 1942'de de "Kıskanç" filmleri çekilir Mümtaz Osman imzalı senaryolarla.

Nâzım Hikmet 1946 yılında Muhsin Ertuğrul içinERCÜMENT ER imzasıyla özgün bir senaryo yazar: "Kızılırmak Karakoyun." 1951 yılında yine İpek Film hesabına "Barbaros Hayrettin Paşa" ve "Lale Devri" filmlerinin senaryolarını yazar. Senaryosunu o sıralarda yazdığı "Balıkçı Güzel" filmi ise 1953 yılında Baha Gelenbevi tarafından filme çekilir. Bu üç senaryosunda da İhsan Koza imzası vardır.

1- Beyazperde ve sahnede Nâzım Hikmet. Prof. Dr. oğuz Makal, YGS Yayınları. İstanbul, 2003

2- a.g.e. sf. 40

"sevmek seni" filminden*

Kız- Aşk öyle ulu bir şey ki her şeyin yoluna gireceğine inanıyorum, mutluluğa inanıyorum yeniden.

Oğlan- Artık bana da her şey güzel görünmeğe başladı.

Kız- Aramıza giren o korkunç anlaşmazlığı açıklayamıyorum bir türlü.

Oğlan- O bizim dışımızdan bir uyuşmazlıktı...

Bizim dışımızdaki her şeyden bir çatışmaydı o. Ayakkabıdan, elbiseden, evlerden, sokaklardan, bizi kuşatan çevreden, eşyadan gelme bir aykırılık.

Kız- Ne güzel anlatıyorsun Oğlan- Yeni yeni buluyorum bu gerçeği. Aşk bizim için değil çevremizden kopamadıkça aşkı mutluluğa götüremeyiz. Dışımız-

da kalan her şeyden arınıncaya dek aşk başlıyor aramızda.

Kız- Dünyayı sevmiyorum. Senden başka hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmiyorum.

Kız- *Çarşafıyiceörter üstlerine* Kız- Bunun altından hiç çıkmayalım. Korkuyorum.

Oğlan- Mümkün olsaydı...

Kız- Ben sen olmak istiyorum. Sen de ben olasan istiyorum. Tek bir insan gibi...

Oğlan kalkar, doğrulur, öylece durur sonra

Kız- Sustun. Kalkıyor musun?

Oğlan- Evet

Kız- Geleceksin benimle değil mi?

Oğlan başını sallar.

Kız- Hemen mi, hiç uzatmadan ha?

Oğlan gene başını sallar.

* **Sevmek Seni** 1965 Yazan - Yöneten Cengiz Tuncer
Kız- Selma Güneri Oğlan- Beklan Algan

Yeşilçam Hatırası

Paydos filminde - 1968

Gülistan Güzey, Serpil Gül ve Mualla Sürer | Yönetmen: Ölkü Erakalın.

Modern Hollanda Edebiyatı

Hollanda'da son ayların en çok satan ve en çok okunan kitap listerine göz atarlar diyet kitaplarını ve çoğunluğu diğer dillerden çeviri olup edebi değeri bulunmayan kitapları üst sıralarda görür Hollanda edebiyatı'nın varlığını ve sınırlarını sorgulayabilirler. Haritada Avrupa'nın geniş ülkelerinin yanında minicik bir yer kaplayan, bir kısmı deniz seviyesinin altında yer alan topraklardan hiç mi iyi yazar çıkmamıştır? Edebiyat meclisinin kanadı bu topraklara hiç mi dokunmamıştır?

Yabancı ülkelerinin eserlerini hiç yadırgamadan kendi dillerine çeviren, Türkiye'den bilhassa Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Sadık Yemni gibi isimleri bilen Hollandalılar, kendi eserlerinin dünya çapında okunurluğu hakkında spekülasyon yapmayı severler. Genel çoğunluk, Hollanda edebiyatı denince aklagelen birkaç ismin dünya edebiyatına katkısı olduğunu iddia eder.

Bu isimler arasında ilk akla gelenlerden olan Harry Mulisch'in şu ana kadar sadece iki eseri Türkçe'ye çevrildi. Bu eserlerden biri olan Suikast, Mulisch'in ve 20. yüzyıl Hollanda yazarlarının en çok kullandığı konuyu işler: Savaş. İkinci Dünya Savaşı Hollanda'da tüm acıları ile yaşanmıştır ve bu acıların tortusu hâlâ toplumda hissedilir. Kendisi de yetmiş yaşını devirmiş bir yazar olarak Mulisch savaş konusunu Suikast'te ustaca işlemiştir. Bir ihbarcının öldürülmesi ve cesedin komşular tarafından bir evin önüne taşınması sonucu Naziler o evde oturan tüm aileyi -evin küçük oğlu hariç- katleder. Yıllar geçer, çocuk olayı unutmaya çalışır fakat içinde bir yerlerde de 'neden' sorusunu sorarak büyür, ve yaşlılık döneminde bu olayı aydınlatacak bilgilere ulaşır. Hikâyenin sonu şaşırtıcı olmasının yanında savaşın gerçeğini tüm çıplaklığıyla okuyucuya aktarır.

Mulisch'in istisnasız baş yapıtı olarak bilinen 'De Ontdekking van de Hemel' (Cennetin Keşfi) ise savaşa uzaktan dokunan felsefi, psikolojik, simbolist ve kabalist bir eserdir. İnsanın başına gelebilecek korkunç felaketleri bile bir nedene bağlayan bu eser son yıllarda dünyayı saran İncil ve Yahudi mitolojisinin yanında Ortaçağ efsaneleri gibi malzemelerden de faydalanır. Romanın baş kişisi Tanrı tarafından, tabiri caizse özenerek yaratılmış, müstesna bir görevleyeryüzüne indirilmiş bir melektir, fakat gerçek babasının kim olduğunu bilmez, annesi doğumundan önce komaya girmiştir, bir şatoda oyuncular yerine kilitletler oynayarak büyür. Mulisch akıcı anlatımı ile okuyanı sıkamaz, mesela aynı kategoride yazan Umberto Eco'ya göre daha anlaşılır ve günlük kelimeler kullanarak gizimini okuyucuyu kasmadan yaratır.

"Au Pair"

Mulisch'den birkaç yaş daha genç olan ama adından en az Mulisch kadar sık bahsedilen Cees Notenboom ise Hollandalı olmasına rağmen romanlarında Almanya, İspanya ve Portekiz gibi yabancı ülkelerin anlatmayı tercih eder, Hollanda

dişında daha çok beğenildiğini iddia eder, seyahat tutkusu sayesinde gezdiği yerlerin kokusunu, konunun içine her yazara nasib olmayan bir doğallıkla serpiştirir, öyle ki 'Saudade' duygusunu Portekizliler'den bile daha iyi anlattığı söylenir. Bu yönüyle tipik bir Hollandalı'dır Notenboom, çünkü bunu ancak bir Hollandalı yapabilir. Cees Notenboom Hollanda'da bulamadığı ihtirası, yoğun duygularla süslenmiş hüznü ve güzel havayı başka coğrafyalarda solumaktadır.

Hollandalılar'ın en belirgin özelliğini Willem Frede-

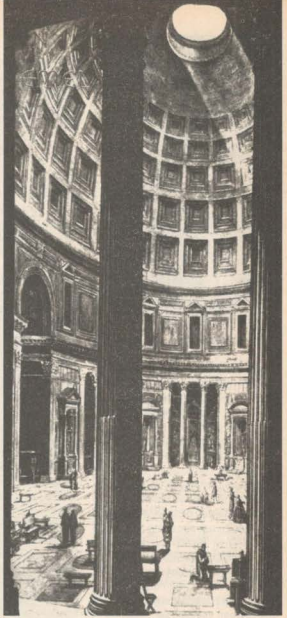
var mı?

rik Hermans 'Au Pair' isimli eserinde açık seçik anlatmıştır: 'Hollanda'da bir şey bulunmuyorsa Hollandalılar dünyanın her yerinde onu arar ve bulurlar.' der yazar kitabının giriş kısmında. Kitabında Hollanda'da Fransız dilini iyi öğrenemeyeceğini gören 20 yaşında bir genç kızın Fransa'ya sanat tarihi okumak için gitmesini, burada cep harçlığını kazanmak için bakıcılık yapmak uğruna yaşadığı maceraları gizemli bir dille anlatır. Bu kitabın bence en büyük gizemi yazarken yaşlı bir adam olan W F Hermans'ın dünyayı yirmilik bir genç kızın ağzından nasıl bu kadar gerçekçi tasvir edebildiğidir. Kitap İkinci Dünya Savaşı'yla uzaktan bağlantı kurar, zaten yirminci yüzyılın ikinci yarısında hemen hemen tüm eserlerde ikinci dünya savaşından az ya da çok esintiler bulunur. Egzantrik yan karakterleri, adı sanı duyulmamış ressamalar ve besteciler üzerine söylenmiş deneme tarzı paragraflarla 'Au Pair' ilginç bir romandır.

90'lık bir genç kız...

Hollanda'da bulunmayan bir şeyi dünyanın başka yerlerinde aramak ve bulunca mümkünse Hollanda'ya getirmek bu kültürün en belirgin olgusudur. Dünyanın diğer köşelerinde insanların nasıl yaşadığını, medeniyetlerin ne durumda olduğunu delicesine merak eden Hollandalılar bu sayede Avustralya'yı, Amerika'nın New York kıyılarını (New York'un ilk adı New Amsterdam'dır ve bugünkü Surinam karşılığında İngilizler'e bırakılmıştır) ve bir kısmını bugün de elinde tuttukları bir sürü adayı sömürgeleştirmişler, başta baharat olmak üzere bu toprakların zenginliklerini Hollanda'ya taşımışlardır. Bu yerler arasında Endonezya'nın yeri bambaşkadır Hollandalılar için. Birkaç kuşak Endonezya topraklarında büyüyen Hollandalılar'ın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Endonezya'nın bağımsızlığını kazanmasıyla geri dönmek zorunda kalmaları büyük yaralar açmıştır bu insanların kalbinde. Endonezya deyince akla Hella Haasse gelir.

Hollanda edebiyatının esas kadını olan Hella Haasse 90'lık bir genç kızdır: 1928 Jakarta (O

zamanki adıyla Batavia) doğumlu yazar, Endonezya'yı kadınısı titizliğini de kullanarak muhteşem tasvir etmiştir. Romanlarında Endonezya'ya ve gençliğe özlem bir noktada düğünlerin fakat bir ihtiyarın yakınlıklarıyla karşılaştırılmaz cümleleri, okuyanı ciddi olarak etkiler. Endonezya'nın Hollanda'dan ayrılmasının iki taraf için de kanlı ve acılı geçmişi şahit olan yazar bu yönüyle yaşayan tarih gibidir. Benim favorim olan Sleuteloog (Anahtar gözü) olmak üzere Endonezya'yı konu alan romanlar ve biyografiler yazmıştır Hella Haasse.

Sleuteloog'da bir hayli ihtiyarlarımış, gençliği Endonezya'da geçmiş olan kahramanın sonradan insan hakları aktivisti olan çocukluk arkadaşının aracılığıyla geçmişine ışık tutması ve arkadaşıyla zihninde hesaplaşması anlatılır. Hikâyenin arka planını dolduran Jakarta egzotik çiçekleri ve şirin evleriyle yeryüzü cennetidir adeta. İslâm kültürünün bir parçası olan

yatırlara, hac ziyaretine ve müslüman Endonezyalıları'a saygıyla yer verir.

Hollanda dilinin içinde cömertçe Endonezya dilinden kelimeler kullanan yazarın kitaplarının sonunda bu yüzden minik bir sözlük bulunur. Koloni geçmişinin anıları Haasse'nin eserlerinde unutulmak istemeyen bir tanık gibi geleceğe kalacaktır.

Hollanda edebiyatının önde gelen diğer bir kadın yazarı olan 1946 doğumlu Tessa de Loo savaşın sonra doğmuş olmasına rağmen İkinci Dünya Savaşı'nın kadınlar üzerindeki etkisini en güzel anlatan yazardır. Önceki eserlerinde klişelere fazla yer verdiğinden dolayı otoritelerce edebi değeri tartışılmasına rağmen yazarın 'De Tweeling' (İkizler) isimli eseri Hollanda'da bütün zamanların en beğenilen ve okunan kitabıdır, beyaz perdeye yansıtılmasıyla popülarlığı daha da artan roman, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce birbirlerinden ayrılan ikizlerin hikâyesidir. Lotte Hollanda'da zengin akrabalarının, Anna ise Nazi Almanyası'nda çiftçilik yapan akrabalarının yanına düşer, yıllar sonra birbirlerini bulurlar. Farklı ortamlarda büyüyen ikizlerin ikiz olmaları yanında ortak yanı kalmamıştır: Lotte'nin nişanlısı bir Yahudi'yken, Anna bir SS askerine âşiktir. Savaşın sonunda sevdikleri gençler ölür, ikizler acı ve hesaplaşma ile geçen

yıllar yaşar ve ihtiyarlıklarında Belçika'nın Spa şehrinde bir kaplıcada tesadüfen karşılaşırlar, savaşı ve geçmişini kabuk tutmuş yaraları yeniden kanatırçasında değeri.

Öteki Hollandalılar

Günümüzde tabii ki daha genç yazarlar Hollanda dilini geleceğe taşıyor, edebiyata savaş dışında konular taşıyan yazarlardan birisi olan Tim Krabbé'nin tipik özelliği, insanların takıntılarını konu edinmesidir. Takıntı herkeste bulunur, kimi kahramanların takıntısı bisiklet sporudur, kimininki futbol. Hatta 'De Grot' (Mağara) isimli eserde kahramanların ortak yönü Jeoloji bilimine vazgeçilmez sevgileridir. Krabbé kahramanlarını takıntılarıyla özdeşleştirir, bir noktada kahramanlar isteklerine hâkim olamaz, çizgiyi aşarlar, başlarına olmayacak işler gelir ve bir düğüm oluşur. Hollanda hüneri bu düğümü beklenmedik bir anda ve beklenmedik bir şekilde çözmeyidir.

Kendisi de bisiklet sporu ile ilgilenen yazar 'De Renner' isimli romanında bir sporunun psikolojisini ve kazanma isteğinin insan üzerine etkisini göstermeyi amaçlamıştır. Tim Krabbé'nin konu çeşitliliği pek az yazara nasip olmuştur.

Adından mutlaka bahsedilmesi gereken, roman ve biyografilerinden çok kısa hikâyeleriyle anılan diğer bir genç yazar da Maarten 't Hart' tır. Maassluis isimli küçük, kapalı ve Kalvanist bir topluluktan gelen yazarın gençliği sosyal kontrol içinde geçmiştir. Kitaplarında İncil'i, kapalı toplulukları esprili bir dille ele alır. Teknolojik gelişmelerde önde giden, modern, açık ve toleranslı olarak bilinen Hollanda'da bugün hâlâ karşılaşılan, Pazar günleri araba kullanmanın bile mümkün olmadığı, akşam yemekleri sırasında konuşmayan, kız çocukların kapalı giyindiği, her gün İncil okuyan toplulukları, kasabaları ve köyleri -ya da öteki Hollanda'yı okuyanlara aktarır.

Bilhassa, otobüsle mutaassip

bir köye evlilik törenine gitmeden önce casus gönderip, kilisede İncil'den hangi ilahilerin okunacağını öğrenen ve otobüste bu bölümleri ezberlemeye çalışan oğlan tarafından hikâyesi bağnazlığın, dini gösteriş için kullanmanın ve kız ve oğlan tarafı ayrımının evrensel olduğunu 'Het dal van Hinnom' (Hinnom Vadisi) hikâyesinde esprili bir dille anlatıyor tüm dünyaya. Ya da Kalvanist bir ailede yetişmiş bir oğlan çocuğu ile modern ve dinden uzak bir ailede yetişmiş kız çocuğunun evlere şenlik diyaloglarından yola çıkan 'Het brandende braambos' (Yanan Böğürtlen Ormanı) çocuk gözüyle değişen Hollanda toplumunun ilişkilerini sorgular.

Modern Hollanda edebiyatı konusunu maalesef Boudewijn Büch ismini ele almadan geçmeyiz. Manik-depresif bir kişilik sergileyen yazar 2002 yılında vefat etmiş ve geride savaş sonrası Hollanda'nın sosyal-ekonomik durumunu kendi çocukluğu vasıtasıyla anlattığı 'Het geheim van Eberwein' (Eberwein'in Sırrı), 10 yaşlarında anne babası tarafından Katoliklere ait bir gençlik psikoloji merkezine yollanan, oradan atıldıkları sonra seks, uyuşturucu, alkol ve ondokuzuncu yüzyıl edebiyatı ile dolu bir hayata bakan gencin hikâyesini anlatan 'Het blauwe salon' (Mavi Salon) ve yine savaş sonrası jenerasyonunun çelişkilerini anlattığı 'Een kleine blonde dood' (Küçük Sarışın bir Ölüm) gibi eserler bırakmıştır. Boudewijn Büch Goethe, seyahat, pop müzik ve bilhassa Mick Jagger hayranıdır. Hayata bakış açısında boşanan anne-babasının, kendi çocuğunun çok erken yaşta ölmesinin etkisi vardır belki de.

Aynı kategoriye Karel Glastra van Loon'u da koyabiliriz, savaş dışı konulara eğilmiş 'De Passievucht' isimli romanında büyük başarılar elde etmiş bir edebiyatçıdır bu kişi. Klişe denebilecek bir konudan, kısır olduğuna kız arkadaşı öldükten sonra öğrenen bir adamın çocuğunun babasını aramasından yola çıkarak hayatı ve geçmişini sor-

gulamasına ve bu sayede birçok konuda fikir yürütmesine uzanan bir roman çıkarır: Hayata, doğaya ve insanlara dair bir beyin fırtınasıdır bu kitap.

Maarten 't Hart, Boudewijn Büch, Karel Glastra van Loon ve Tim Krabbé gibi isimler 20. yüzyılın savas edebiyatı adı verilebilecek konularından 21. yüzyıl toplumunun bireysel değerleri yüzelten savas dışı konuları da ele alan ve politik olmayan edebiyatına geçiş yapmışlardır.

Fakat yeni Hollanda edebiyatının son yıllarda çıkarttığı en genç yetenek, kalıcılığını ve edebi değerini ancak zamanın tam olarak belirleyebileceği, ancak şimdiden bazı eleştirmenlerce Mulisch'i aştığı söylenen Arnon Grunberg Hollandalı bir Yahudidir. Tanrı'nın okuyabileceğinden bile hızlı yazdığı edebiyat çevrelerinde söylenir, tam olarak kaç eseri olduğunu ben de bilmiyorum. Kitaplarından Figuranten'de (Figuranlar) dünya gençliğinin paylaştığı değerleri kısaca özetlemiştir: 'Mutluluk satılıktır. Eğer bir şey satılıksa yolun kenarında oturup onu beklemeyeceksin. Onu alacaksın. Cüzdanınla. Eğer cüzdanın yoksa kredi kartınla. Eğer kredi kartın yoksa başkasının cüzdanıyla.'

Arjantinli güzel Elvira Lopez ve kendine Brokoli denmesini isteyen egzantrik bir tipte arkadaşlık eden Ewald Krieg film kariyeri yapmak ister. Üçlünün arkadaşlığının başlayan hikâye ilginç figüranlarla süslenmiştir ve her yazara kismet olmayan kara mizah yeteneğini kullanan Grunberg okuyucuyu, romanın daha başından belli olan sona kadar hikâyeye bağlar.

Grunberg'in en güçlü yanı mizah yeteneğidir. Kitaplarında kendisiyle, kahramanlarıyla, topluma, Yahudi toplumuyla ve hatta okuyucularıyla bile dalga geçen yazar başka bir isim altında da kitaplar yazmış, iki yıl boyunca Marek van der Jagt'ın kim olduğu hakkında yorum yapan eleştirmenleri bıyık altından gülmek izleyerek zannediyorum bir

hayli eğlenmiştir. Aklından geçenleri kimin ne diyeceğini umursamamaya yazması da diğer bir güçlü yanındır Grunberg'in, bu sayede herkesin düşündüğü, gizlice yaptığı ya da yapmak istediği şeyleri rahat yazması da onu doğal kılar.

Kısa bir süre önce piyasaya çıkan son romanı 'De Joodse Messiah' yani 'Yahudi Mesih' bir SS subayının Yahudi kültürüne ilgi duyan oğlunu konu alıyor. Savas edebiyatında yapılabilecek her şeyin yapıldığını, söylenecek sözlerin tükendiğini simgeliyor bence bu kitap. Bilhassa Grunberg'in kara mizahının birçok muhafazakârı rahatsız ettiğini, romanın şimdiden en olmadık yerlerden tepki gördüğünü göz önüne alırsak, Grunberg'in nasıl fütursuzca aklına geleni sayıp döktüğünü tahmin edebiliriz.

Bu yazıda bahsedilen tüm eserler kendi zamanlarında kesinlikle en çok satılan kitaplar listesinde ilk ona girmişlerdir. Bu yazı yazılırken 'De Joodse Messiah' listelerde hızla yükseliyor.

Hollanda'da edebiyatı besleyen iki can damarı vardır. Bunlardan bir tanesi kütüphanelerdir. Sadece şehirlerde değil kasabalar hatta köylerde bile bulunan Belediye Kütüphaneleri birhayli zengindir, ulaşmak isteyen istediği kitaba bir yıllık

üyelik karşılığı olan az bir para ödeyerek ulaşır. Bundan başka orta, ilise üniversite ve diğer öğretim kurumlarının kütüphanelerini de sayarsak Hollanda bir kütüphane cennetidir.

İkinci can damarı ise Kültür Bakanlığı'nın ayırdığı bütçe dahilinde 'subsidie' adı verilen yardımlardır. Son yıllarda Hollanda'da ekonominin pek iyi gitmemesi sonucu bu yardımlar geçen yıllara oranla biraz daha azalsa da tamamen durması mümkün değildir.

Kendisi de bir sanat ve edebiyatsever olan Kraliçe Beatrix zaman zaman yazar, çizer ve filozoflara yemekler verir ya da başka bahaneler bularak onlarla görüşür. Hatta bir yerde kendisinin Orhan Pamuk hayranı olduğunu dahi duymuştum. Durum böyle olunca iktidarda kim olursa olsun kültür ve sanata sırt çeviremiyor, tüm vekiller ve bakanlar kendilerine entelektüel bir şekil yapıyorlar eninde sonunda. Yani Hollanda'yı yöneten kadro maddi ve manevi olarak edebiyat sanat ve kültürü, dolaylı olarak yazarları ve çizerleri destekliyor, onlara saygı duyuyor.

Ayrıca halk genel anlamda edebiyata düşkündür ve korsan kitap kavramı yoktur Hollanda'da. Her yaz başında yaz kitapları vitrinlerde yerini alır, her sonbaharda da kış kitapları soğuk hava nedeniyle evlerine kapanan insanları aydınlatır. Doğum günlerinde yetişkinler istedikleri hediyeler listesine hep bir iki kitap hediye ederler (Hollanda'da doğum günleri sadece çocuklar için değil yetişkinler ve hatta yaşlılar için de önemlidir bilhassa ellinci ve atmışıncı yaşgünleri coşkuyla kutlanır). Sevgililer, çok yakın arkadaşlar birbirlerine kitap hediye edip bu şekilde gizli mesajlar verirler. Noeller ve sevgiler günü kitap satışlarının arttığı zamanlardır.

Sonuç olarak bir Hollanda edebiyatının varlığından söz etmek ve geleceğinin ülkedeki genel kültürel iklim itibarıyla parlak olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Jaap Schaap

Çoğunlukla onu önü kasalı bisikletini eğri bir halde evimizin önüne bıraktığında görürdüm. Eğer durum böyle değilse, hintkeneviri torbasıyla donanmış, sokağımızdaki ilk evin önüne yürüyüp posta aralığını açıp ağzını arasından geçirmeye çalıştığını duyardım. Hemen arkasından çok yüksek sesle değil ama etkileyici bir şekilde bağırırdı, tüm sokakta yankılanırdı: 'Çaura, Çaura.'

Herkes 'çaura, çaura' duyulunca sandalyesinde doğrulurdu, eğer Jaap Schaap her sokakta tek bir posta aralığına seslenseydi yeterli olurdu fakat o tüm evleri dolaşırdı. Hiçbir şey aralıkta durup ayak seslerinin yaklaştığını duymak kadar heyecanlı değildi. Komşularda 'çaura, çaura' diye bağırınca, elimle sıkıca posta aralığını tutar ve seslenmek için açmasını engellemeye çalışırdım. Bir defa 'çaura' diye bağdıktan sonra son derece hızlı bir şekilde geriye bağırıp, ağzımın kapağın gerisinde kaybolduğunu görmek için daha çok cesaret gerekiyordu. Benim cesaret edemediğim fakat komşunun oğlunun yaptığı ilk 'çaura'dan sonra açık ağzına bir kapı sabun tıkmak ya da dudağına bir mandal sıkıştırmaktı. Bu durumlarda ikinci 'çaura' kalırdı, eğer yeterince hızlıysan iki 'çaura' de savsaklanırdı fakat çok şaşırmış ya da şoka girmiş olamazdın, çünkü sonra posta aralığında hiçbirşey olmamış gibi seslendiğini duyardın. Mandalı haklı kazanılmış ganimet olarak alıkyordı. Maalesef bizim bu tahriklerimize nasıl tepki gösterdiğini göremezdik; görüldüğü zaman sokağa çıkmaya ya da kapıyı açmaya cesaret edemezdik. Düşünsene geçen sefer dudağına mandal asıldığını hatırlar ve bunun seninle bağlantısını bir kurarsan!

'Çaura, çaura' sesini yazılı dile çevirmek şaşırtıcı bir şekilde zor fakat daha garibi, yıllarca bu seslenmeye ne ifade ettiğini anlamadım fakat bu sesle ne istediğini biliyordum. Paçavra, çaput ve eski kağıtları almaya hazır olduğunu duyuruyordu ve bunda bir hayli başarılıydı. Bizim sokak ve diğer sokaklardaki turunu sabahın sonunda tamamlayınca biliyordun ki bisikletinin kasası paçavrayla dolu olarak Riobemaling'deki setin orada olurdu. Çoğunlukla biz de onu bekliyor olurduk zaten, küçükten çok küçüğe her yaştan erkek çocuk, hep beraber kasalı bisiklete doğru koşardı Jaap Schaap'ı ortamıza almaya kadar, ve 'Aferin, evet, yardım edin bakalım, itin' derdi. Çoğu kez o kadar fazlaydık ki kasalı bisiklerin yan tekerleklerinin arkasında, yük yerinde ya da en arka tekerleklerde yeterince yer bile olmazdı, o zaman çekmek için ön tarafa giderdin bazen ne kadar elinden geleni yapsan da kasalı bisiklette bir yer bulamaz ve yanında yürürdün, yokmuş yukarı, anaokulu sınıfıyla birlikte. Tabii ki hep beraber iterdik, mümkün olduğunca, fakat kullanılabildiği gücün organizasyon ve koordinasyonu

eksikti, böyle ki, Jaap Schaap köstek olan çocuklarla birlikte yokuşu yarımsız daha çabuk çıkardı. Bu onu etkilemezdi, herkese izin verirdi, kendisi dirsekleri yamalı siyah ceketinin içinde uflaya pufıyla ve terleyerek. Bazen kareli kepini çıkartırdı ve bu çoğunlukla bir mola için işaretirdi, yokuşun yarısında, bisiklet el frenine bağlanırdı. Bir defalık bisiklet geriye gitti, çocuklar çekerken ve paçavraları yokuşa bırakarak, bisikleti zamanında bırakmamışsan hafifçe düşmüştün. Fakat bisiklet yukarı çıkarken de çocuklar yarı yolda düşerdi, dizlerini yalayarak, bazen derince. Bu çocuklar ağlayarak yokuş aşağı inerdi ve benim izlenime göre daha büyük çocuklar bilinçli itilirdi.

Sonunda yukarı çıktığımızda Jaap Schaap kasalı bisikleti el frenine bağlar daha sonra yukarı çıkmadan önce paçavralarının arasına koyduğunu deri para çantasını alırdı. Dikkatlice sapını omuzuna getirerek, düzgün olacak şekilde asardı, ve sonsuz yaşıllıktaki parmaklarıyla para çantasını açardı. Sesizce fakat itişerek etrafında dururduk, çoğu zaman bizi geriye iterdi, 'Yoldan çekilin, yoldan çekilin' diyerek. Para çantası açılırdı, sol el aşağı iner ve geriye bir avuç dolusu bozuk para ile gelirdi, sağ el kuruşları ayırırdı. Bu da bitince dağıtım başlardı. Büyük bir güle avucuna bir kuruş basar ve şöyle derdi: 'İşte, itmen için bir kuruş, dikkatli harca.'

Tekrar tekrar bunu söylerdi, yirmi çocuk olsa da. Hepimiz birer kuruş alırdık, birer birer, kasalı bisiklette yer edinemediğinden dolayı itemeyenler de alırdı. Daha sonra çocuklar yokuşu böyle acele ve şevkle geri inerdi ki dizleri hiç de seyrekle olmayarak yarananırdı ama en sonunda çoğunluğu Bayan Kap'ın setin alt tarafındaki şeker dükkânının önünde dururlardı, bir kuruşları karşılığında bir şeker almak için. Ben bayılarak Bayan Kap'ın dükkânına girsem de bir kuruşumu elimde tutardım. Cumartesi akşamları Damplein meydanına giderken yanımda olurdu. Saat sekizde aralarında Jaap Schaap'ın da bulunduğu Kerkulze Askerleri görünürdü. Gidip bakardım, bakır trompetin cazırdayan sesinin altında şarkı söylerlerdi ve ben çoğu kez Jaap Schaap'a bakardım, çünkü fikrime göre hem şarkıyı tutturuyor hem 'çaura, çaura'dan başka bir şey katmıyordu müziğe. O nasılsa asla bir konuşma yapmıyordu, grubun erkek üyelerine nazar. Kadınların konuşmasına izin verilerdi, kadınlar ürktütücü koyu renk naylonlar içinde, dine dönmeye çağırarak için heyecanlı çağırırlardı. Konuşmadan sonra hep para toplarırdı, Jaap Schaap da para toplardı. Jaap Schaap para toplama kutusunu insanlara doğru tuttuğunda ön sırada olmaya dikkat ederdim. Kutuya her seferinde kuruşumu bırakır, bu şekilde her seferinde dudaklarını dayayarak posta aralığımızdan 'çaura' diye bağırıldığını hissettığım suçluluk

duygusunu satın alırdım.

Yine de Jaap Schaap'ın söz almaması garipti. En azından bir cenazede konuşma yapma olasılığını tehlikeye atmadan en azından biraz deneme yapmalıydı. Çünkü bu, babamdan anladığım kadariyla hayat amacıydı. Her cenazede bulunurdu, insan hafızasının hatırladığı kadarıyla, hatta babam mezar yapıcı olmadan çok önce bile. Cenazelerde "Kurtuluş Ordusu" üniforması giyerdi ve cenazenin başlamasından on beş dakika önce mezarlığın kapısına gelirse önde tabutun üzerine konduğu tahterevanı babamın işaretleriyle hareket ettiren üzüntülü cenaze alayının arkasına takılırdı. Babam daha yeni mezar yapıcılığa başladığı zamanlarda kendisinden başka üniformalı birinin cenazede bulunmasından rahatsız olurdu. Babam cenazelerde büyük kepli bir üniforma giymekten çocukça bir gurur duyardı, başka birisinin de benzer bir kepi ile mevcudiyeti gerçeği onun zevkini kısmen misillerdi. Fakat Jaap Schaap her cenazede bulunurdu, hatta fırtınada ve yağmur yağdığında bile, hatta dondan buzlar çatırdadığında bile. Birçok emekli de cenazelere katılırdı fakat hava kötü olduğunda gelemeyeceklerini bildirirlerdi. Muhtemelen gelmelerinin nedeni başkasının mezarı kaybolmasının insana başarı hissi vermesidir; başkasının ölümü senin yaşadığının teyidi gibidir. Fakat bu da Jaap'ın kesinkesher cenazeye gelme nedeni değildi. Babam, kep muhalefetinden yorgun bir defa sormuştu: "Neden burnunu her cenazede gösteriyorsun?" Ve Jaap Schaap yanıt verdi: "Bana bak, sen din adamı ya da konuşma yapacak başka birinin olmadığı bir duruma tesadüf edip etmeyeceğini asla bilemezsin. Eğer böyle bir durum bir kere olursa ben, tabii geride kalanlar da ihtiyaç duyuyorsa, konuşma yapmak için bulunuyorum." "Ve bu yüzden mi her cenazede o aptal üniformanla bulunuyorsun?"

"Evet." "Olmayacak şeyleri düşünüyorsun! Apaçık hiçkimse senin birkaç kelime söylemene ihtiyaç duymaz."

"Asla bilemezsin. Diyelim ki bir meftaylece, ardından sonsuz hayatı hakkında tek kelime söylemeden, mezar da kayboldu. Büyük Patron daha sonra bana seslenecek: "Neredeydin, Jaap Schaap, zavallı adam öldüğünde ve orada hiç kimse bir şey söylemediğinde." "Hayır, buna izin veremem. 'Bu yüzden Jaap Schaap ben buna inanasam da her cenazede mevcuttu. Defalarca babama onun bir cenazede bulunup bulunmadığını sordurdum.' Jaap Schaap orada mıydı?" "Evet" diye değişmeyen yanıt gelirdi. Babam Jaap Schaap'ı engellemek için önlemler aldı ama hiçbir şey işe yaramadı. Ona kaba davrandı, onu üniformasıyla olmasına rağmen kışta gizdice bu amaçla saklanmış bir el arabasıyla sürdü, fakat Jaap Schaap'ın kılı kıpırdamadı. O böyleyle ailesi alınsı; duvardaki mandal her zaman kışının altındaki el arabasından daha kötüdür. O zaman babam taktik değiştirdi. Jaap Schaap'a iyi davrandı ve o kadar ileri gitti ki, bir öğleden sonra başlangıcında bana "Jaap Schaap'a koşuver, bu öğleden sonra bir cenaze var, kesin haberi yok" dedi.

"Bilmem ki, bu ne demek, sen onun bulunmasını hiç istemezsin ki?" "Ah, iyi adam, gelmesine izin ver, eğer bir cenazeyi kaçırıldığını farkederse sarsılabilir."

Piet Heinstraat'a gittim. Sokağın arkasında Jaap Schaap'ın evi ve deposu vardı. Evinin orada normal bir kapı

bulamadım; depoya yürüdüm ve kapıyı açtım. Bir süre sonra içinde balyalar halinde gazete ve paçavralar gördüğüm tozlu karanlık baktım. Fakat Jaap Schaap'ı görmedim ve 'Ahalî, ahalî' diye seslenmekten daha iyi bir şey düşünmedim. Deponun içine yürüdüm, cesaretimi toplayıp 'çaura, çaura' diye bağırdım.

Hiçbir kıpırtı olmadı. Sadece tozlu bir öksürük duyduğum, 'çaura'nın başarısız bir yansıması.

'çaura' seslendim tekrar 'çaura'.

"Bu ne?" Bir ses geldi. Jaap Schaap depoda sendeleyerek ilerledi, bana, boş ellerime baktı.

"Paçavralar nerede peki?" O anda birden anladım ki 'çaura' 'paçavra' kelimesinin yazışmasından başka bir şey değildi ve kekeledim: 'Paçavram yok ama babam bu öğleden sonra bir cenaze olduğunu size söylememi istedi.' "Bu öğleden sonra cenaze yok ki?" "Gerçekten, babam söyledi." "Kim senin baban, evet, anlıyorum, mezar yapıcı." "Evet, dedi ki." "Hiç bir şey anlamıyorum, De Schakel gazetesinde hiçbir şey okudum. Nasıl olur? Ayrıca belediye sekreteryanında da gördüm, her gün bakarım." "Babam söylüyor." "Bak şimdi, orada olacağım. Cenaze saat kaçta?" "İki buçukta." Bu yüzden Jaap Schaap bir saat boşuna cenaze bekledi. Babam akşam sofrada gülmekten katılarak Jaap Schaap'ın nasıl harika olaya girdiğini anlattı ve ben utanarak başımı tabağımın üzerine eğdim, çünkü ben babamın yalan söylediğini bilmeden işbirliği yapmışım. Bunu Cumartesi akşamı Damp-lein'da bir kuruşa satın alamazdım artık.

Fakat bu büyük ölçüde telafi edilmiş oldu, çünkü bir sonraki cenazede Jaap Schaap'ın yirmi senedir beklediği gerçekleşti. Öğleden sonra şiddetli bir yağmur yağıyordu, emekçiler bile gelemeyeceklerini bildirirdiler ve aile de yoktu çünkü yaşlı ve tamamen yalnız bir adam sosyal işleryardımla gömülecekti. Sadece hizmetçi ve taşıyıcılar mevcuttu. Babam cenaze alayına doğru ilerledi ve tahterevanın arkasındaki tek kişi Jaap Schaap'tı.

"Ne yaptı? diye sordu kızkardeşim, babam akşam anlattığına." "Evet, bir tür hitap yaptı, dedi babam. 'Ne dedi?' diye sordum. 'Yukarıdaki büyüklük Paçavracının bir çocuğu eve aldığı söylenerek başladı. "Her şey fanidir," dedi, "Benim mesleğimde bilhassa görüldüğü gibi, her gün yan yana evlere girip paçavra ve eski gazete toplayınca bir gün kendin bir paçavra oluyorsun, bir paçavra ve seni bir tabuta koyuyorlar. Günümüzde eski paçavralara iyi para veriyorlar, fakat öldüğün zaman Büyük Ali-cı'dan başka kimse hiç bir şey vermiyor çünkü onun oğlu da bir paçavra gibi çarınha gerildi. Umurum O bu ruh için bir şeyler yapabilirce çöplüğe atmaz."

"Hepsi bu mu?" diye sordum.

"Paçavralar ve pas hakkında bir sürü şey söyledim fakat ne olduğunun tam olarak hatırlamıyorum. Biraz da dua etti ve İncil'den bir bölüm okudu. Fakat tabii ki bununla başlaması gerekiyordu. Yine de kötü değildi ve orada bulunmasına sevindim. Adami tek laf etmeden toprağa vermemiz kötü olurdu."

2001 Verzemelde verhalen'den alıntıdır.

1 KurtuluşAskerleri: Heilsoldaten. Lege der Heils (Kurtuluş Ordusu) üyelerine verilen isim. Bu kuruluş Hollanda'da fakirler ve evsizlere yardım eden bir Hristiyan organizasyondur.

KANAT ALISTIRANLAR

Adnan Özer
Atölyesi

“ Yaşam bilincimizi derinleştirmek için... yazıyoruz...

Yaşamı iki kez tatmak için yazıyoruz: o an ve geriye bakarken... Yaşamımızı aşkınlıştırmak için yazıyoruz, onun ötesine geçebilmek için... diğerleriyle konuşmayı kendi kendimize öğrenmek için, labirente yapılan yolculuğu kaybetmek için... dünyamızı genişletmek için, boğulduğumuzu, kendimizi sıkışmış ve yalnız hissettiğimizde... Yazmazsam dünyanın büzüldüğünü hissediyorum, kendimi bir hapisanede hissediyorum.

Ateşimi ve renklerimi kaybettiğimi duyumsuyorum.

” Anals Nln.
Günlükler / 1947-1955

Herkes için kolay, anlaşılır edebiyat eğitimi

1) Edebiyat nedir?

Sevgili Kanat alıştırıcılar, kanat alıştırırmaya gelenler bu sayı ile yeni bir sohbete başlıyoruz. Hep birlikte yazınsal yeteneğimizi keşfedip, geliştirmeye çalışacağız. Bunun için işe en temelden başlıyoruz.

Edebiyat yazı ile yapılan diğer faaliyetlerden temel olarak kişinin tasavvuruna dayalı olmasıyla ayrılır.

Tasavvur; zihinde şekillendirme, kurma; zihne, hayale getirme; istek dilek (Osmanlıca-Türkçe Sözlük, M.Nihat Özön) anlamında.

İngilizce'de "fiction", roman ve hikâye edebiyatı, kurgusal edebiyat anlamında kullanılmaktadır. (Batı ülkelerinde çok satan kitaplar listeleri ikiye ayrılır; *fiction*, *non-fiction*) Edebi olan, edebi olmayan yazılı eser ayrımı böylece yapılır.

Resmi yazılar/yazışmalar, hukuk metinleri, bilimsel-akademik metinler, raporlar, gazete haber yazıları vb; bunlar edebiyat değildir. Peki edebiyat nedir? Buna sade, çok kolay anlaşılır yanıt bulunabilir mi?

Böyle bir yanıt, edebiyatın ne olduğuna ilişkin böyle bir tanımlama var mıdır? Neden olmasın, insan ile edebiyat, halk ile edebiyat birbirine uzak kavramlar mıdır ki... Çanakçömlek yapan, kilim dokuyan insan ile edebiyat yapan insan arasında aşılmaz dağlar yoktur.

Biz yanıtımızı verelim, daha doğrusu tanımlamamızı yapalım:

i) Her insan, yaşayıp, ömür sürmekle bir yaşam öyküsü oluşturduğunu bilmektedir.

ii) Her insanın bir "içsesi" vardır.

iii) Her insan mekanik dil yetisine sahiptir (konuşur, konuşulana anlar; yazı yazabilir).

Şimdi, öykü taşıyan insan, iç sesi ile bunu zaman zaman yansılar, bu yansılaişlar, dil yetisine sahip insanda, gün gelir bir dil çatlağı bulur ve oradan edebiyat başlar. (Halktan kişilerin bazen 'hayatım roman' demeleri bu yüzdendir.)

Halk, yaşamı dolayısıyla edebiyatın konusudur. Başka bir söyleyişle halkın yaşamı sürekli edebiyatın doğacağını müjdelere.

Niye yazıyoruz; niçin edebiyat sorularına yanıt verdik. Gelecek sayı "kendi yazma yeteneğimizi nasıl keşfederiz?" bunun üzerinde duracağız-

Ödev: Yazarların ilk romanlarındaki biyografik özelliklerden; a) bir yaşam öyküsü taşıma bilinçlerini keşfetmeye çalışalım, b) içseslerin dinleyelim c) mekanik dil yetilerini nasıl edebi yazma yeteneğine dönüştürdüklerini anlamaya çalışalım

Çocuklarını göndermezlerdi evlerimize, bizim gitmemiz ise içimizde "mucize" olarak karşılanırdı. Oturamazdık koltuklarına, kirlenmeseydi, dokunamazdık hiçbir şeye. Ya oyuncakları? Oynamak içindi onlar. Çocuk eli değmeyen bir oyuncakın ne anlamı vardı? Ama uzaktan bakmakla yetindik çoğuna. Çocukça düşlerimizin rüyâ evlerini, bizim eski, kirli yüzölçü apartmanlarımızın yavaş yavaş aralardına kaybolmuş burjuva evleri... Diz boyunda pantolonlarımız, çirilti ayakbakılarımız, bilmezdi böyle yeşil parkalı adam laflarını. Horoz şekerine bulanmış ağzı-

mızdan çıkan en güzel, en kıymetli kelime "balooo" oldu tüm çocukluğumuz yaşıyarak. Söğüt dalından atımız, gazoz şişeleriyle maclarımız kibrit kutularından trenlerimiz vardı. Ama çocukluk işte, hayrandaki elektrikli lokomotiflerine, uzun saçlı bebeklerine, el süremeyen uzaktan izlediğimiz bisikletlerine. Alacaklı büyüydük hayat-tan işte. Bizim babalarımızı evden alırdı düdüklü amcalar. Annem "büyükler böyle oyun oynuyor" derdi. "Geline kızacağım" derdim babama, beni gö-

türmüyör diye. Ne vardı işte hep birlikte oynayacakmış söğüt dallarıyla. Bilmiyordum bu oyunun bu kadar uzun süreceğini, babamı beyazlara sarıp getireceklerini, o renkte bile bu kadar asil duracağını, bilmiyordum bir oyuna birden bire bu kadar büyüyeceğimi... Kimi çocuklara acımadam öğretiyordu hayat büyümei... Sıcak, anne şefkatiyle oyunlardan uyandırıyordu böyle. Köşe başlarına bırakıp zaferler bekliyordu susarak. Bilmiyordum ki alacaklı olan tüm çocuklar söğüt dallarıyla şimdi karşısında duracak

Burcu Erman

ÖYKÜ **Ergül İtler** O HABERDEN SONRA

Lavanta koku beyaz çarşaflar... Eve geldiğimizde ilk aklıma gelen bunlardı. Yatak odasındaydım. Öylece kapıda durup içeriye bakıyordum, ama sanki orada değildim. Sanki uzaktaydım da bunu hayal ediyordum. Şifonyerin çekmecelerini kulplarından yavaşça öne doğru çektim. Beyaz kar gibi çarşaflar göründü, aynı anda hafif bir lavanta kokusunu duydum. Çarşaflara okşar gibi hafifçe dokundum, ellerimi katlı aralara soktum, minik dantel lavanta torbası elime geldi. Toz pembe renkteydi. Lavantalar dökülmesin diye en saten kurdeleyle ağzı büzüldüydü. Yastıklıklarını çekmeden çıkardım. Sağ köşelerine kocamın ve benim isimlerimizin baş harflerini belirten aksam işlenmişti. Onları tekrar katlayıp çekmeyeceydim. Lavanta torbasını kollarımda sevgiyle, çarşafların arasına soktum. Gözlerim yaş içindeydi. Üzüntü içinde yatagının ucuna oturdum. Kocam, az önce benim durduğum yerde oturmuş, kapiya yaslanmış baka bakıyordu. Birbirimize inanamaz gözlerdeki kederle baktık. Yavaşça gelip yanıma oturdu, sanki benden çok onun teselliye ihtiyacı vardı, birbirimize sarılıp ağladık. Check-up yaptırmak için gittiğimiz hastanede doktorun karşı koltuğuna oturmuş tahlil sonuçlarını okumasını bekliyorduk. Masanın üstü onlarca dosya ve rapor doluydu. Sonunda sıra benim ra-

poruma geldi. Doktoryeni baştantekekar tahlil sonuçlarına bakıp inceleyip yine raporumu okudu. Benden gözlerini kaçırtarak bana değil de kocam, bir şeyler anlatıyordu. Çünkü ben doktorun söylediği cümleden sonra oturdum yerden fırlamış, ellerimle yüzümü kapatmış üç adımık yerde bir aşığı bir yu-karı gidip geliyordum. Allahım... Allaha-hım diye inliyordum. Doktor duvardaki şemadan tedavi şeklini anlatıyordu, daha sonrası için gidebileceğimiz yabancı bir ülkenin adını söylüyordu... ama kula-klarımızda sadece doktorun bir cümlesi vardı. Beynimde yankı yapıyordu. - Kanda hücre çoğalması... Kanda hücre çoğalması... Eve gelirken yolda çok ağladım. Trafik çok yoğundu, yollar hiç bitmeyecekti sanki. Kocamın yüzüne baktım, sanırım hastalık kendisi için denile bu kadar üzülmüzdü. Dışarıda yağmur şişeleri camlara vuruyordu. Silecek bir o yana bir bu yana görevini yapıyordu. İnsanlar hep bir yerlere koşup sağa sola gidiyor-lardı. Başımı arkaya yaslayıp düşünüyordum. Biz otuz senedir evliydik, sevgiliyidik, arkadaştık her şeydik... Elli ya-şındaydım, meğer ölüm için genç sayıl-mazmışım. O kadar da üzülmiyeyim di-ye düşündüm. Onun direksiyondaki eli-ni tuttuk, çok kasılmıştı, robot gibiydi. leriye, gözünü hiç kırpma-da bakıyordu. Ben elini tutunca yüzüme baktı, bakışla-

rında hep o kollarıcı, o koruyucu büyük sevgi vardı. Arabayı kenara çekti, konta-ğın kapatıp motoru durdurdu, bana sarıl-dığında içinin titrediğini duydum. Kalbi kalbimde atıyordu sanki. Sanki tek bir kalp olmuştuk, o kadar çaresizdik ki iki-mizde ağlıyorduk. Yatağın üzerinde oturmuş düşünüyorduk. Şimdi çocukla-rımıza nasıl söyleyecektik; annelerimiz-e, kardeşlerimize, yakınlarımıza ne di-yecektik? Sanki bizim ailede gelenek gi-biydi koruyuculuk, birbirimizi üzme-mek, birbirimizin üzerine titirmek... on-la-re ne diyecektik? Telefonla herkesi ça-ğırıp aynı anda söylesek iyi olur diye dü-şündüm. Yok yok en iyisi yarına kalsındı bu iş. Bu gece de rahat uyunuslar. Hem yarına yine hastanede olacağız, aç kar-nına onlara tahlil, daha ince daha de-taylı, üstünden yorgun düşmüştük. Kocam banyoda yüzünü yıkıyor, suyla en-sesini alınıyor serinletiyordu. Yatağı aç-tım, nevresimleri çıkarmaya başladım, buz mavisini çarşafları değiştirmek için. Çekmecedeki lavanta kokulu beyazçarşaf-ları çıkardım. İçim yanıyordu. Beyaz çarşaflara uzandım yattım, gözlerimi ka-ptıttım. Sanki uzaktalardan, dağlardan, bir esinti geldi, beni serinletti. Sanki dağların eteklerindeki çiçeklere uzanmış lavantalara gömülmüştüm. Öyle güzel kokuyorlardı ki, sanki ruhum serinledi.

ÖYKÜ Volkan Yahşi .../...

Tarlabaşında bir küçük daire, eskiden kilise malıymış. Fakir, fukaraya bunun gibi çok katli evlerde küçükdaireler verilirmiş. Şimdiyse burada iki insan hayatta kalmaya çalışıyor. Ama öyle düşündüğünüz gibi sıradan kişiler değil bunlar, çektikleri acı değil, soru işaretleri. Soru işaretleri her zaman acı vermez ve bazen bizi birbirimize yakınlaştıran onlardır. Bocaladıkçabirbirimize kenetleniriz.

Ayça, belki de bir çoğumuz gibi hiç doğmamış olmayı istiyordu ama onun nedenleri farklıydı. Öz babasınındaha çocukyaşlarındanbaşlayarak ona yaptıkları, abisinin bir eşcinsel oluşu, annesinin onu korumaktan çok jigololarla sürmesi onu her şeyden soğutmuştu. Hayatındaki bir çok çarpıklıko doğmadan önce başlamıştı. Zatendogmanedeni babasının hamile bir kadınlayapmakistediği fantezilerden ibaretti, daha sonra bu iğrençliklerekarşı koymayacak olan Ayça, misafir olmuştu. O zamanlar daha altı yaşında bir çocuktu bir çok şeyi anlamıyordu, şimdi ise hiç anlamamış olmayı istiyordu. Ailesinin iğrençliklerine ancak on altı yaşınakadarkatlanabilirdi. Sonu olmayan bir kaçışabaşladı daha sonra. Daha evinden kaçtığı gün erkekcinsine karşı bir savasçamıştı. Şimdi ise bu viranevede gecelerini öldürüyordu. Yirmi iki yaşındaydı ve yaşadıklarını yüzüdüne hiç kimseye anlatmamıştı. Tanrıya inanmıyordu ve insanları,satın alınabilecekve satılabilecek nesnelerolarak görüyordu. Bir iki arkadaşındageçirdiği ilk yılını ve bir tekstilfirmasında ortacı olarakbaşladığı işinde şu anda halkla ilişkiler müdürüydü. Yaşadıklarını unutamıyordu ve bu bocalama günlerinde hemcinslerinde buldu anne şefkatini, o artık bir lezbiyendi.

Sinan, ki köyünde ona Senan derlerdi, şimdiyse ona kendisive diğerleriKezban diye hitapediyordu, nerelolduğünü unutmuştu,yaşadıklarıyla beraber yüreğine defnetmişti yurdunu. Hiçbirzaman onu bir insanogılesememişti. Annesi o doğarken ölmüş, babasını ise hep görmüş ama hiç tanıyamamıştı, on iki kardeşi ve iki üveyannesivardı. Öz abisi onu annelerinin ölümünden sorumlu tutardı hep. Henüz dokuz yaşındayken intihar etmeyi denemiş, yuttuğu hapları yarım saat sonrakuzmuş, kendi deyişimle "ölmeği dahi becerememişti". On yaştan kimse tarafından ve kendisinin bile bilmediği doğum gününde evinden kaçmış, kaçak olarakbindiği kamyonunun şöförü onu İstanbul'a atmıştı. Aklagelebilecek her işe girip çıkmıştı. Yirmi yaşında gittiği Karaköy'ün ıslak kaldırımlı yollarında güc bela bulduğu genelevde fahişelerden tiksiniyordu. Çirkindi ve yalnızdı, pek konuşmazdı, arkadaşları yok denebilecek kadar azdı. Bir gün Beyoğlu'nunarka sokaklarındatorbacılık yaparken tanıştığı bir travesti ile ilişkiye girdi. Travestinin aldığı zevkten etkilenerek, ertesi gün bir müşterisi ile yattı. Eşcinselliği keşfetmesinin iki hafta sonrasıartık o da bir travestiydi. Yirmi dört yaşında ve bu virane evde sabahları hiç görmeden yaşıyordu.

Ayça ve Sinan en fazla iki kere karşılaşmışlar, yalnızca birinde konuşmuşlardı. Zaten gerekli olan bu kadardı, birbirlerini görmemek için geceyi ve gündüzyı paylaşılmışlardı. Altı ay süren bu anlaşmayı bozmak zorunda kalan Sinan olmuştu. Hastaydı, aşırı ateşive kusması durmuyordu. İştenevegelenAyaçoğnu görünce şaşırıldı, durumunun ciddiyetini görünce onayardımetmekararverdi.

Mahmut Celaloğlu

Bir kedinin kalp krizi

Babam severdi
Ayaküstü hayatderslerini
Korkacak ne var oysa
Altı üstü çöp tenekesi

Karanlığı yırtamazsın
Hepsi şarkı onların
Şarkılara insanların
Babam da bir nevi
İnsan kedi değil mi

İçtim o gece
Çok içtim
Kendimi kaybetmişim
Açtıgımdagözümü
Kediler hastanesindeydim

Babama şükretmeliyim

1981 Sivas doğumluyum. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladım. Erciyes Üniversitesi Biyoloji bölümünden 2004 yılında mezun oldum. İlk şiiri Şubat-2004 Kaçak Yayın dergisinde yayımlandı.

ÜRÜN GÖNDERENLER

Burcu Erman/ Mahmut Celaloğlu (Sivas) / Ergül İler / Turgut Uçkan / Murat Kılıç (Malatya) Murat Adsan (Adana) / Habib Becker Şen (İzmir) / Simge Yazıcı (Eskişehir) / Tuba / Volkan Yahşi / İnan Kızılkaya / Mert Yüksel (İzmir) / Hakan Alev / Recep Şener / Kadir Yankı (Balıkesir) / Cahit Şahin (Hakkari) / Burak Dedehayır / Erinc Tepedelen (Bursa) / M. Gökçay Yılmaz (Ezine) / Hülya Gürel (Bursa) / Cenker Çalık (Kırklareli) / Nadiye Sönmez (Sarıyer) / Bahadır Özyay / Ali Şahan / Kıvanç Tunç (Tekirdağ) / Ertuğrul Asım Öztürk (İstanbul) / Cemal Öztürk (İstanbul) / Dayanç Işık (Muğla) / Sedat Kaygusuz (Denizli) / Mustafa Çakıroğlu (Antalya) / Teoman Kut (Hatay) Kani Bryik (Tekirdağ) / Hüseyin Yaka (İzmir)

Turgut Uçkan

Yazmak eylemi 'içsesi' elementer güdüyle yaprak yaparak yapılmalı. Trakya'da bir halk sözünde olduğu gibi, böyle, "Malkara Keşan, Hoppala paşam" olmaz. Şimdilik 'kesinleme' tarzı cümlelerden uzak durun. Mesaj, gönderme eksik kalsın şimdilik. Usul usul, betimleyişler yazın. Şiir işi de nafiye. Şiire okur olarak hizmet etmek en iyisi. 'Gerçek şiir okuru', ne yüce makam, hele bu devirde.

Murat Kılıç / Malatya

Ekmeği 40.11'e sesleniyor. Biz aracı olalım dedik. Dostluk bitmesin. (Düğün yazmalı önce, okunaklı. Futbol mecazı da iyi, hoş kaçmıyor. Zarif dilleklere zarif mecazlar bulmalı.)

Murat Adsan / Adana

Divan şiiri geleceğimize öykünlenlere öykünmekle olacak gibi değil. Gerçek anlamda 'dizgecilik' yapmak için de Hilmi Yavuz olmak gerek. Bu işin üstüdü o. Siz başka biryol arayın. "Düş" adlı şiiriniz daha sizden. Orda da şu gerçek zamanlı dizi gibi yazmışsınız, an be an, şu oldu bu oldu... Oldu mu?!

Habib Bekir Şen / İzmir

"Hüzün Mensubu" acı içinde ironiyi taşıyan tarza yakın bir şiir başlığı. "Yağmur damlasını neme cama yazdığı o kibar ünlem" dizesindeki -son iki dizedir. "kibar" ve "ünlem" yerine başka sözcükler bulunuz.

Tuba

Medeni cesaret denilen şey buyusa, evhaya. Daha sevimli olabilme kapasiten varken,

DEĞERLENDİRME:

bir de öyle dene.

Simge Yazıcı / Eskişehir

Lou Read, başta Kafka olmak üzere bütün Orta-Avrupa modern edebiyatını, Polonya humorunu ve daha pek çok akımı, eseri, Paul Celan'ın, örneğin, okuya okuya Lou Read olmuştur. İçten mektubun gibi ol, içten gayret göster. Okumalı önce.

Volkan Yahşi

Daha sakin olmalısın, öfkeni yeteneğini yanlış yere sürükleyip köreltebilirsin. 'Öfke'nden vazgeç demiyoruz, tasarımı yapmanı engellemesin. Söyleyeceğinin aslını, saldırımlarla, satışmalarla, iç dökmelerle karartma. İçimizi karart, söyleyeceğini karartma. Unutma ki billur bir sanat eseri öfkeyi de sonsuza dek taşır.

Teoman Koc / Hatay

Şiirin dili konuşma dilidir, bu doğru. Lakin derin empati içeren bir dil'dir bu. Okuyanı yerinden alrı, başka bir boyutta dinletir ona sohbetini. 'Söyle oldu, böyle oldu' yayer yoktur şiirde. Kişisellikten kaçın.

Hüseyin Yaka / İzmir

Yazılarınızı beylik duygusal laflardan arındırıp, bir de düğün boyut katarsanız, onları yazılamamakta biz de zevk alırsın. Lütfen Kazancak'ın "El Greco'ya Mektuplar" adlı eserini alıp okuyun, okumadınızsa. Ayrıca deneme kitapları okuyun. Nermi Uygur'un kitapları sözlügelimi.

Mustafa Çakıroğlu / Antalya

Duygusalık duyarlık katına ulaştırılmadığında şiiri gizli bir hırs basar, işte o zaman imge denemeleri, hem dene-

me olarak kalırlar hem de absürd olurlar. Ayrıca mistikliği sofuluktan ayırınız.

Sedat Kaygusuz / Denizli
Edebiyat, insanda varolan hikâye anlatma dürtüsünün yine insanın içsesi ile terbiye edilerek icrâ edilmesidir. Bu çok basit tanımdan sonra "terbiye" üzerinde durun. Terbiye, öyle olmalı ki yapılan edebiyat olsun, dedikodu, söyleme değil.

Sevda Darıcıoğlu

Babanızı sevip, değer verdiğiniz belli. Dileriz her şey düzleşmiştir. Şiirle gelince, lütfen bir antoloji alın ve kıyaslayın, böyle mi yazmışlar, böyle mi tasarlamışlar. Evet, tasarımı, önce bir tasarımı evresi yaşamalı, o zaman daha zarif ifadeleri ortaya çıkaracaktır.

Ertuğrul Asım Öztürk / İstanbul

Çalışkanlık, sabır yazarlığın gereği. Bu sizde var. Masa başında zaman geçirebiliyorsunuz, biz de bunun için dergi çıkartıyoruz, ama henüz o düzeyde değilsiniz. Fakat yol çok uzun değil. Şahsi konulardan ya vazgeçin ya da onları evrensel tarajede işleyin.

Kıvanç Tunç / Tekirdağ

Şiirleriniz yayımlansın istiyorsunuz, biz de bunun için dergi çıkartıyoruz, ama henüz o düzeyde değilsiniz. Fakat yol çok uzun değil. Şahsi konulardan ya vazgeçin ya da onları evrensel tarajede işleyin.

Nadiye Sönmöz

Öykü türünü denemenizi tavsiye ederiz şiiri öykü gibi yazıyorsunuz çünkü. İfadeletir düğün. Öyküde kolay gelsin.

Çenker Çalık / Kırklareli

Size o mekânda sabır dileriz. Gönül çökünüzün açık olması ne güzel.

Burak Dedehayır

Önce klasiklerden başlayın. Kitap okumadan olmaz. Yazma cesaretiniz için kutlarız. Ama, her şeyi yazarmısın, işte o cürete giriyorsun. Erskine Caldwell'in "Tütün Yolu" size iyi gelir. alın, okuyun.

Kadir Yanık / Balıkesir

Sinema bizim anlamızı değil bay Kadir Yanık. Yine de bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Recep Şener

Nietzsche "Çöllere büyüyor, çöllere büyüyor" vay haline içinde çöllere taşıyın" demiş ya, onu anımsatmak isterim size. Burdaki imgeyi düşünün. Çok şiir okumanız gerek, çok. Tabii sürdürmeye niyetiniz varsa. Gençliktesevilmek için yazılır ya şiir... Şimdilerde alay konusu olmak isten bile değil. Ciddiye alın, başta kendinizi.

Hakan Alev

Konu seçerek, oluşturarak yazın. Çok az fireleyezmayız öğrenmişsiniz. Temiz yazıyorsunuz. Çeşitleme, kültürel açılımlar vaktidir.

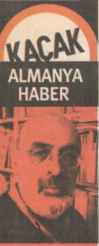
Mert Yüksel / İzmir

Sevgiliye sesleniş teması milyonlarca defa işlendi, şiirin belki de en evrensel temasıdır. Yeni olan ne? Bunlar bir mektupla gizli - iki insan arasında - kalabilir. Ortaya çıkartılsa bir şey, o sanat olmalı. Sanat için de önce derin tasavvur - tasarımı, dönüştürme gereklidir.

İnan Kızılkaya

Bize kullandığınız şu sözcüklerin anlamını yazın: "berilmek", "memezezer", "goğellenmek", "erigen", "hüla". Türkçe'nin Çeçen-İngüz dili ile karşılaşmasından mı üretiyorsunuz bunları? Şimdi, tarama sözlüklerine bakıp anlamlarını bildireceksiniz, sayın yapmayın, biz ne böyle yazıyoruz, ne de böyle konuşuyoruz. Durulun biraz.

Düzeltil: Eylül sayımızda Bahadır Özyay'ın Yolculuk adlı şiiri M. Fatih Şafak adı altında yayımlanmıştır. Düzeltilir ötür dileriz. Eylül sayımızda Mahmut Celaloğlu'nun Kaos adlı şiiri Murat Seçkin adı altında yayımlanmıştır. Düzeltilir ötür dileriz.

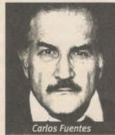
Carlos Fuentes, E.U. röportaj ödülü ve aylar

Cenevre'de hukuk eğitimi gördü: Aynı kentteki Uluslararası Çalışma Bürosu'nda diplomat olarak görev aldı. Basın sekreteri olarak çalıştı. Meksika Dışişleri Bakanlığı Kültürel İlişkiler Bölümü'nde yönetici olarak görev aldı. 1974 yılında Meksika'nın Fransa büyükelçisi oldu. Ülkemizde de romanlarıyla çok tanınan ve sevilen bir yazardan söz ediyorum: Geçtiğimiz günlerde Hür Berlin Üniversitesi tarafından "Fahri Doktor" unvanı verilen Latin Amerika'nın ve Meksika'nın en büyük yazarlarından Carlos Fuentes'den başkası olabilir mi bunca özelliği taşıyan kişi? Şu sıralar Berlin'de yaşayan ve yazan yazarın son yayımladığı kitabı *Neye İnaniyorum-Yaşamın Bir ACB'si* adını taşıyor. Fuentes, kendisiyle yapılan bir söyleşide gününü nasıl değerlendirdiğini şöyle anlatıyor: Altıda kalkıyor. Yedide çalışma masasına oturuyor ve on ikiye kadar yazıyor. Yapayalnız bir çalışmanın ardından kimi zaman yazdıklarını -beğenmeyip- gözünü kırpmadan çöp tenekesine atıyor. Sonra uzun bir yürüyüş yapıyor. Eşiyle yediği öğle yemeğinin ardından saat üçle altı arasında okuyor. Akşamını tiyatroya ya da operaya giderek değerlendiriyor. Yatmadan önce de okumayı ihmal etmiyor büyük yazar. Bu çalışma temposu Londra'da böyle; çünkü bu kentin kapalı havası onu çalışmaya itiyor ve onu Meksika'daki gibi sürekli meşgul eden telefonlar, faksler, gazeteciler, olağanüstü yemekler, davetler ve dostları yok. Yılın yarısını Londra'da, yarısını da Meksika'da geçiren Carlos Fuentes, böylece yaşamını ve yazmasını dengeliyor. Berlin'i ise çok güzel, düzenli, rahat, huzurlu, insanın yazma isteği uyandıran bir kent olarak değerlendiriyor ve bir zamanlar Kafka'nın da bulunduğu burada olmaktan hoşnut olduğunu da sözlerine eklemeyi ihmal etmiyor Meksikalı yazar. Varoluşçu bir anlayışı sergileyen *Maskeli Günler*'deki (1954) öyküleriyle yazı ya-

şamına atılan Fuentes'den Meksika halkının kişiliği, kimliği sorununa değindiği *Saydam Bir Görünüm* (1958), burjuvalara karşı direnişi ele alan *Vicdanlı İnsanlar* (1959), Meksika devriminin eleştirisini ele aldığı *Artemio Cruz'un Ölümü* (1962), insanın çözümlemeyen kişiliğini işlediği *Deri Değiştirmek* (1967)... gibi önemli romanlarıyla da iyice ünlendi. Bir ara siyasal arenada da boy gösterme yarışına girişti. Meksika devlet başkanlığı yarışını kazanamamasına karşın, yaptılarında hoş görüyü korumayı başarmış ender bir yazardır da Fuentes.

Akademie der Künste'de açılan *E.U. POSİTİVE* sergisinde Türk sanatçıların yapıtları yoktu elbette. Çünkü Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin sanatçıların ürünlerine yer verilmişti bu anlamlı sergide. Bu ülkelerdeki gelişen ve Avrupa ile boy ölçüşmeye hazırlanan sanatçıların yaptıklarına dikkat çekmeyi amaçlayan *E.U.* sergisinde Avrupa Birliği ülkeleri sanatçılarını ve vatandaşlarını şaşırtan pek fazla yenilik olmasına karşın yapıtlar ilgi çekti, çekiyor. Kablolarla döşeli patateslerden oluşan iki insan figürü Akademie'nin aylık program duyurusuna kapak da oldu. Aışverişten dönen bir çifti simgeleyen bu ilginç heykel, bir değişimi, yani milenyum imliyor. Bu sergiyle Avrupa'nın nerede olduğu ve Birliğe alışmaya çalışan ülkelerin sanatının nereye doğru gittiği gözler önüne seriliyor. Çek, Slovak, Letonyalı, Macar, Litvanyalı, Estonyalı ve Polonyalı sanatçılarla birlikte iki de Alman Berlinli sanatseverlerin karşısına çıktılar

bu anlamlı sergiyle. Avrupa Birliği'ne yeni üye olan ülkelerin tarihi, gelenek ve göreneklere, geçirdikleri kültürel, siyasal, ekonomik sarıntıları yapıtlara yansıyor elbette. AB yolunda yürüyen ülkeler ellerinde avuçlarında ne varsa gösterme ve kendilerini olumlu yönde kanıtlama çabasındalar, bu seçilimi Akademie der Künste salonlarını dolduran yapıtlarda. Litvanyalı fo-

Carlos Fuentes

toğraf sanatçısı Antanas Sutkus'un siyah-beyaz fotoğrafları ülkesinin kültürüne, tarihine, insan manzaralarıyla ayna tutuyor: 1959-1997 yılları arasında kapsayan çalışmalarda sokaklar, inşaat alanları, kolhozdan görüntüler, istasyonlarda bekleyenler, yurtlar, üniversiteliler, kör çocuklar, göçenler, aileler, çalışanlar, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, gençler, eğlenceler, törenler... bir bir gözler önüne seriliyor. Bu fotoğraflardaki hüznü, sıkıntıyı, çekilen acıları görmemek ne mümkün! Eski arabaların alışveriş torbasına, bir arabanın arkasında balon gibi uçan gözleri bağlı gelinden günlük yaşamdan çeşitli görüntülere, çeşitli televizyon kanallarından çekilmiş yüzlerce küçük fotoğrafın oluşturduğu mozaik gibi bir duvar panoramasına "The End" yazısını bozulup yeniden okunur biçimde görüntülenmesine uzanan video gösterisine, doğa görüntülerinden insan manzaralarına, dans eden, piyano çalan, kahvaltı yapan iki kadına... uzanan çok geniş bir alanı kucaklayan E.U. sergisi avangart özellikleri de içeriyor. Geçmiş ve kimi eski değer yargılarına karşı duruşu da sergiliyor bu yapıtlar; sanki olumlu, hoşgörü raporu da veriyorlar AB'ye.

Berlin'de 4. Uluslararası Edebiyat Festivali

Eylül sonu Ekim başında 4. Uluslararası Edebiyat Festivali'ne de sahne oldu Berlin. Hiçbir Türk yazarının yer almadığı festivalde dünyanın çeşitli ülkelerinden tanınmış ve adı hiç duyulmamış 130 yazar Berlin'e geldi ve okullarda, hapishanelerde, yaya geçitlerinde, kütüphanelerde, kafelerde, mezarlıklarda (evet, mezarlıklarda!) kitapseverlerle buluştular. 32 etkinlikte taçlanan Edebiyat Festivali, bana göre, tam bir panayır havasında geçti. Kimin ne olduğunu, neyin nerede olacağını, hangi yazarların festival için geldiğini anlamadan bitiverdi bu kapsamlı etkinlik. Evet, şiirden romana, öyküden denemeye uzanıldı kitaplarla, okumalarla, söyleşilerle; ama alacağını al-

dı, veren vereceğini verdi ve festival sessiz sedasız bitiverdi hayatımızda fazla yer etmeden, etkilemeden.

Ama dünyanın en büyük kitap fuarı olan Frankfurt Kitap Fuarı' günlerdir basındaki gündemini koruyor. Bu yılın ana konusu "Arap Edebiyatı" olması nedeniyle, tüm gözler Arap yazarlara ve Ortadoğu'ya çevrildi. 22 Arap ülkesinden 17'sini kattığı Fuar'da pek çok etkinlik, okuma, söyleşi gerçekleştirilirken, Arap yazarlar Avrupalı yayınevlerince keşfedilmenin keyfini de yaşadılar. Evet, 111 ülkeden 6700 yayınevi, 350 bin yepyeni kitap ve 300 binin üstünde ziyaretçi, işte 56. Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı'nın bilançosu ve hoşgörü tablosu. Berlin'de yayımlanan *Berliner Zeitung* bir sayısında Arap yazarlar için Frankfurt'un önemine değinirken, 2005 modası için podyuma çıkan yılın yeni modelini Beyrut'ta sergileyen cürekâr bir mankenin sırtının fotoğrafına da yer verdi: Kadının kalçalarına dek açık sırtındaki yazıda ne yazdığını çok merak ettim: Gelenekle modernlik arasında sıkışan Ortadoğu'nun, Arap ülkelerinin halini çok iyi yansıttırıyor bu fotoğraf: Değişme yolunda çabalayan Ortadoğu haritası için de çok anlamlı bir görünüm, karşı duruş!

Söz edebiyattan açılmışken devam edelim: Lettre International dergisinin geçen yıl vermeye başladığı röportaj ödülünün ikincisi -*Lettre Ulysses Award*- 2 Ekim günü görkemli bir program ve akşam yemeğiyle gerçekleştirildi. Röportaj dalının Nobel'i sayılabilecek bu önemli girişimin çeşitli ülkelerin yazarlarından, gazetecilerinden oluşan jürisinin sıkı bir tarama, arama çalışmasından sonra belirlediği kitaplar arasından birine elli bin Euro'luk büyük ödülü veriyor. Röportajın bir sanat olarak, hem de çok önemli bir sanat dalı olarak kabulü için başlatılan bu önemli girişimin, başta *Goethe Enstitüsü* olmak üzere pek çok destekçisi var. Bu yıl ki büyük ödülü Çinli kadın yazar, felsefeci, üniversite profesörü Zhao Xinshan kazandı. Afrika'dan şair, gazeteci, denemeci,

Çehov

novelist **Abdurrahman A. Waber**, Portekiz'den yazar ve gazeteci **Pedro Rosa Mendes**'i ve Ürdünlü gazeteci, yazar **Ahmad Nasser**'i de jüri ödüle değer bulmuş. Bu önemli ödülün jürisinde de Ukraynalı, Alman, İngiliz, Japon, Arjantinli, Amerikalı ve Hintli gazeteci yazarlar yer alıyor. Şimdiden dünyanın röportaj dalındaki tek ve saygın ödülü unvanını hak etti bile, hoşgörünün de.

Bunu Berlin'in simgesi aylardan hiç ummazdım demeyeceğim, çünkü aylar böyle olacağını ne bilsinler? 20 Kasım'dan 2005'in ilk haftasına dek sürecek bir dizi etkinliklerle birlikte Birleşmiş Milletler'e üye 120 ülkeyi temsil eden ve her biri bu ülkelerin bir ressamınca boyanan 120 ayı heykeli Beyoğlu Tepebaşı'ndaki TRT binası ile Pera Palas Oteli arasındaki Pera Meydanı'ndan dünyaya anlayış, tolerans ve tepeden tırnağa hoşgörü çağrısı yapacak. 17 Aralık öncesinde "United Buddy Bears"ler Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasında kıran kırana sürecek Avrupa Birliği görüşmeleri sırasında Türkiye'nin yanında yer alacaklar ve dünyaya "hoşgörü" çağrısını yineleyecekler. Berlin'de yaşayan ressam **Mustafa Üçbilek**'in heykelinin de yer aldığı bu 120 ayı heykelinin açılışını başbakan **Recep Tayyip Erdoğan** yapacakmış. Berlin'in sembolü ayıdan söz edilir de **Haldun Taner**'in *Şeytan Tüyü* öyküsü anımsanmaz mı hiç? Kaçak işçimizin ayı postuyla sokaklarda dolaşıp para kazanmasının öyküsünü, bir hemşerisine yazdığı mektuptan öğreniyoruz.

Çehov'un Toplu Eserleri

Çehov'un öykülerini okuyanlar bilirler ne denli "hoşgörü"lü, insancıl bir temayı işlediklerini. Döneminin dünyasını yansıtır gibi gözükse de, bu canalcı öyküler, günümüzdeki insan ilişkilerine de damgasını vuruyor yapayın bir biçimde. 15 Temmuz onun ölümünün 100. yılıydı ve Almanya'nın itibarlı yayınevi **Dlogenes** bu büyük yazarın tüm yapıtlarını -neyi var neyi yoksa, ne yazmışsa yani- kusursuz bir biçimde, 24 cilt olarak okurlara ulaştırıyor yıllardır. Yayınevinin hazırladığı Çehov kitapçığındaki pek çok resim Türkiye'de bilinmiyor. Dünya Yayınları, onun ölümünün 100. yılını unutmadığı gibi, bizde de çok sevilen bu büyük yazarın mektuplarını, biyografisini ve öykülerinden bir seçmeyi sundu okurlarına.

Çehov da gelmiş Berlin'e, ama Berlin öyküleri yok. **Carlos Fuentes**'den Berlin'e ilişkin bir şey çıkacak mı? Bekleyelim ve görelim. Ama **Nabakov**'un henüz dilimize çevrilmeyen Berlin öyküleri var ki, okumaya değer. Berlin'in simgesi rengârenk aylar İstanbul'a gitmeyi bekleyedursunlar, 6 Ekim'de AB için Türkiye'ye yakılan sarı ışıltı ve Başbakan'ın Berlin'de aldığı yirmi beş bin Euro'luk ödül töreninde Afganistan Devlet Başkanı'yla Çeklerin önemli politikacısı, sendika lideri **Lech Walesa**'nın da bulunması bir edebiyat buluşması için değildi elbette, ama Avrupa'da esen ılımlı, belki de "hoşgörü" havasının bir yansımasıydı gibi geldi bana.

Carlos Fuentes, **Kafka**'yı, özellikle *Dava*'yı, hâlâ okumayan var mı? diye soruyor.

Ne diyeyim?

Savaş Ünlü

ANADOLUNUN AYDINLIK YÜZÜ BARTIN KİTAP FUARI 8. YAŞINDA

Bartın Kitap Fuarı 8. kez okuyuculara "Merhaba" dedi. Belediye Başkanı Rıza Yalçınkaya "Bartingibi Anadolu'nun güzel ilinde kitap fuarımızisekiz yıl sürdüremek mutluluklarınn en güzeli. Bu yönüyle Bartın Anadolu'nu nuyandınık yüzü olmalıyız sürdürecektir. Ekonomik şartların zorladığı günlerde bilekentinisizolarak fuarısürdüremek bizleregurunveriyor" diyor.

Bartın'asabahuykusunda yakalandık. Kentegirdiğimizde ince bir sis tabakası altında munis bir çocuk uykusunda yadırtın.

Belediye Halkla İlişkiler Bölümünden Sevgi Salcı her yıl olduğu gibi bu yıl da her şeyi en ince ayrıntısına göre planlamış ve uygulamışlardı. Aylar öncesinden başlayan koşturmaca Kitap Fuarı'nı en iyi şekilde yapmaktıydı.

Fuarın açılışı Hasan Bayr Şiir Yarışması ödüllülerinin dağıtılmasıyla başladı. Şiir yarışmasında Atilla Er birinciliği, Mesur Sabahoğlu ikinciliği, Kemal Gündüzalp üçüncülüğü kazandı. Mahmut Kuru ise mansiyonalayık görülmüştü. Kemal Gündüzalp'in kitapsız bir yazar olmasına şaşırımd. Onlarca dergide, gazetedeyazan birinin kitabı olmasına bir anlam veremedim.

Kitap Fuarının açılışına Bartın Valisi Ali Güngör, Belediye Başkanı Rıza Yalçınkaya, Emniyet Müdürü Mesut Çevik, İl Kültür ve Turizm Müdürü Bülent Göçmen, öğrenciler ve Bartın halkı katıldı. Beş güne sığdırılan Kitap Fuarı dolu geçti. Aydın Ilgaz-Utku Erişik'in söyleşi "Hababam Sınıfının Efsanesi" ilçe kikiydi. Salih Aydemir-Özgün Enver Bulut "Şiir ve şair dergiciliği" nitartıştırlar. Işık Kansu, Hasan Ali Toptaş'ın Çocukluğa Yolculuk söyleşisidinlemeyederdi. Bu söyleşinin ardından Hasan Ali Toptaş "Dilde Yabancılaşma" konulubir söyleşi yaptı.

Prof. Dr. Hasan Onat'ın "Türkiye'de Din Anlayışında Değişim Süreci" konulu söyleşisini zevkle dinledik. İsterdimki

tüm insanlarımız bu söyleşiyi dinlesin. Çoğu kişi "Ülkemizde böyle din adamlarında varmıs" demekten kendini alamadı. Masum Türker "Türkiye'nin Ekonomik Yapı Problemleri" konulu söyleşisinde İMF'den Susurluk'a dek pek çok konuya değindi. Cihan Demirci ile birlikte katıldığımız "Hayat Mizahı Kaç Geçiyor" konulu söyleşiyi öğrencilerin ilgisi büyüktü. Katılan izleyicileri hem güldürdük, hem düşündürdük. İzleyicilerinde katılmıylazevkli bir söyleşi çıktı ortaya.

"78'den biz katanlar" söyleşisinde Nazmi Gökçeli, Cetalettin Can, Yılmaz Yeşil da vardı. O günlerden anılar, cezaevalılarıyla birleşti. Katılımcıların çoğu o yılların canları tanıklardı. Özgün Seçkin, Alaaddin Topçu, Selma Ağabeyoğlu, Hayri K. Yetik "Günümüzde Savaş Karşı Şiir" konusunu ilginç bir duruma getirdiler.

KAÇAK YAYIN VE LEMAN FUARDAYDI

Kaçak Yayın tarafından düzenlenen "Edebiyat ve Yaşam" konulu söyleşiyi Mehmet Ergün, Aslan Özdemir, Kürşad Oğuz, Nafer Ermiş katıldılar. Edebiyatın toplum ve yaşamımızdaki yerine değinen yazarlarımız, izleyicilerin de katılması zevkli birduruma geldi. Söyleşiyi Bartın Emniyet Müdürü Mesut Çevik, Belediye Başkanı Rıza Yalçınkaya da izledi.

Yalçınkaya, "Fuarımız katılan yazar, şair, sanatçı ve gazetecilere minnettarım. Bizi yalnız bırakmayıp, sahip çıkıyorlar fuarımıza. Aydınlağa açılan bu yolda önemli mesajlar sunuyorlar. Kitap fuarımızın uzun ömürlü olmasını arlınişiyilemümkün..." diye konuştu. Fuarın gerçekleşmesinde en büyük paykuskus Sevgi Salcı, Aykan Sağ ve Emel Balta'nındı. Sanatçıönümleri Bartınlıların katkıda bulunduğugözen kaçmadı. Noyan Erözçelik, Altan İşik, Selçuk Bölük, Şevket Salcı, Çetin Asma, Taşkın Balta' dagönüllü olarak bu kültürel etkinliğin koşuşturup durdular.

SANAT KÜLTÜRLE İÇİ İÇE

Bartın Emniyet Müdürlüğü Müdürü Mesut Çevik yönetiminde çeşitli konularda halka dönük konferans ve söyleşiler düzenleniyor. Doğan Cüceloğlu, Ahmet Şerif İzgören, Prof. Feridun Yenisey'in konferansları ilgiyle izlenmiş. 2005 yılında kurulan Emniyet Müdürlüğü kütüphanesinde 3 bin civarındaki

tap bulunuyor. Hertürlü kitap bağışını kabul ediyorlar. Kütüphaneden Bartın halkı yararlanıyor.

BARTIN'DA BİR KOLLEKSİYONCU

Bartın'ın sevilen sınımlarından Çetin Asma, Bartın'la ilgilili birik bir arşive sahip. Zamanında eline ne geçtiyse topladı. Yaşadığı ev de bu özelliğini yansıtır. Aşpaş, iki katlı eski bir Bartın Evi. Evinde zamanın atanış binlerce kitap, dergi, kartpostal, eskiz, zamanşeyalan. Fotoğraf koleksiyonu Cumhuriyet yıllarının öncesindekide uzanıyor. Bartın üzerine bir kitap yazmış, "Bartın Şiir Tarihiçesi ve Çeşmeleri". Kitabı belediye tarafından bastırılmış. Onunla konuşurken canlı bir tarihle birlikte toplumun mutluluğunu yaşıyorsunuz. Yine belediye tarafından bastırılan "Siyah Beyazlı Yıllardan Bartın Renkleri" adlı fotoğraf albümüne yüzlerce fotoğrafla katkıda bulunmuş. Yolunuz Bartın'a düşerse bir "Merhaba" deyin çayını için.

KAÇAK YAYIN DOSTU MUZAFFER KALAY

1939 Bartın doğumlu. İstanbul Tatbiki Güzel Sanatları 1967 yılında bitirmiş. Devlet ve özel sektörde grafiklerilik yapmış. 1975 yılında Ankara'da Vecihi Tı-

muroğlu'nun yönetimindeki Evrim Dergisi'ni alıttı ay çıkarmışlar. Tam bir kitap kurdu olan Muzaffer Kalay bin kitabını İstiklâl İlköğretim Okulu'nabağıladı. Ankara'da Remzi nanc'ın kitapevinde pek çok sanatçıyla tanışma olanağı yakalamış. Aziz Nesin, Tahsin Saraç, Mehmet Kemal, Hasan Hüseyin bunlardan bazıları.

Kaçak Yayın' ı çıktığı gün denberizliyoruz. "Dergi çok beğeniyor. Bu güzellere giyinsanlar mizat anıttınmı yollarınaramalıyız" diyor. Muzaffer Kalay, Bartın'ingüzeli insanların dıbirisi. "Sanatsız, kültürsüz insan, insan mıdır?" diyor.

Festivaller sonbahara yakışır

Dergiler

Söke'den 'Sarı Zeybek', Mersin'den 'Maki' geldi. 'Sarı Zeybek' 3 yaşında. Emeği geçen dostları kutluyorum. Estetiğe ve ütopyamızın sürecine millî-metrik katkı yapanlar kutlanmalı. Ve yerellikten evrensellığe varlançığızda globalleşme es geçilmeli. Yalın hayatlar ve tutkular adına tüm felsefeler tek tipten ötede kendi rengine bürünmeli.

Sarı Zeybek: 0256.5124384

Mak: a.guneyli@ttnet.net.tr

'Kanat' geldikçe görüyorum, Bilkent

*Sarı Zeybek
3 Yaşında*

Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi'ndeki dostlar Talat Sait Halman ve Süha Öğuzertem öncülüğünde güzel etkinlikler düzenliyorlar... Yazarak yaşıyor, yaşayarak yazıyorlar...
suha@bilkent.edu.tr

'Ada'yı Kesmeşeker Kafe'den bir genç kız verdi. Samsun'da çıkıyor, yeni bir dergi. 'Sevdamız... Göz erimine sığmayan bir aşkın dönüşsüz yolculuğundan sonra ADA'ya çıkmak... Ve sonra gemileri yakmak...' demiş Nurettin Taşçı. Kapak çok güzel. İç estetikte öyle. Umarım uzun ömürlü olur, tüm adalar güzelliğinden.
adadergisi@hotmail.com
'TAY' müthiş. Enver Malkoç'un çizimleri de.
PK10-7B100Karabük

Şiiri Özlüyorum - İmlasız Çatışması

Fuat Çiftçi 'Şiiri Özlüyorum' dergisiyle birlikte Atilla Aygün'ün 'Son Dönem Yazınımda Anlatım Bozuklukları' adlı kitabını gönderdi. Sevindim. Hayatın bozukyanlarını her biçimiyle düzeltme çabasına girenlerigörünce sevinirorum.

ABCYayincılık
atilla_aygun@hotmail.com

Bu arada 'Şiiri Özlüyorum' Dergisi'nin estetik anlamda kendini yenilemesi hoş bir sürpriz oldu. Fuat Çiftçi'nin 'İmlasız' asert çıkışı ise ayrı bir sürpriz. İmlasızca yaşamak bir seçim. Atilla Aygün gibi düzeltmek. Ancak savaşlardan ve Afrika'dan ıraklaşıp hayata karşı nötr bir tavır koymak yazınıma adına yanlış bir yol. Lobi edebiyatının insanı yok sayan eğilimi ya da şiiri sisteminkullanılabilir bir ögesi yapma çabası ancak 'anarşist' bir tavrıyla yerlebir edilebilir. Bu böyle.

Şiiri Özlüyorum: fuatciftci@ttn.net
İmlasız:
imlasizyazisma@hotmail.com

Zom'bahar Festivali

İL Uluslararası Yerel Kalkınma Şenliği, benim daha çok sevdiğim adıyla Sonbahar Festivali yağmura karşı başladı ve gün sürdü. Üşüdük, dalıp kaldığımız noktalar ıslandı, yağmurun arılığı yüreklerimizi yıkadı. Müzisyen Mustafa Uysal "yağmur yağınca biz gideriz" dese de gitmedi, gitarıyla sancılı ve tuhaf bir tonda ayrılığı ritmini esmerleştirdi. Daha önce

Kurtuluş Congar

yazdığım herkes şenlikteydi. Özhan Abat Kırk Yama sergisiyle bir kez daha anımsattı siyah beyaz yılların yalın güzelliğini. Fotoğraf sanatçısı Lütfü Şimşek acıları ve sevinçleriyle bir kentin dünden bugüne sarı hüznünü karelemiştir. Kurtuluş Amca yakma tablolarının içindeydi ve 'Küskün Zeytin Ağacı'nı bitirmişti. "Her şeyi unutuyorum bunları yaparken, böyle mutlu oluyorum" dedi. Sıcak gülümsemesiyle bizi mutlu etti. Halk oyunları ve mehter takımı izlendi. Lokma tatlısı yendi ve içine sonbahar katılıp çay içildi. Ve Lara tüm estetiğiyle ve dişiliğiyle, muhteşem bir havai fişek gösterisinin ışıltısında ayazı delip dans etti. Bir kenti delirtti, güzelliği çirkinliğe üstün geldi.

Sibel-Meral Sanatevi açıldı

Eğitim-Bir-sen'in katkılarıyla kurulan "Sibel-Meral Sanatevi"nin bir market salonundaki açılışının çağrılışydı. Güzeli yaratma çabasının ışıltısı ortama yansımıştı. Açılış Düzce'nin yenivalisi Halil Nimetoğlu yaptı. Sanata değer verenleri övdü. Sanatevinin öncüleri Sibel Özen ve Meral Önder'i Çanakale'de aldıkları seramik eğitimini 'sanatın büyüğü' anlamında ve ahşap-seramik boyama boyutunda hayatı çirkinliklerden arıtma yönünde kullandıkları için kutluyorum. Bu estetik vurgulama herkesi mutlu etti.

Böyle olursa, bazı insanlar hayata anlam katarsa, sanata yaklaşırsa ve sanat tavrı koyarsa çirkinliklere, kentliler ve düşlerimizi darmadağın eden sanal felsefeler biter. Bu anlaşılmalı. Açılıştan sonra Eğitim-Bir-Sen il sekreteri Ömer Sivrikaya KÇK yazarlarıyla bir söyleşiyapma isteğini belirtti. Bir sanat dergisi çıkarma projesinden sözetti. Üyelerin KÇK'a yakın ilgisini anlattı. Sendika başkanı Abdülvahap Özen de KÇK'a karşı aynı derecede ilgiliydi. Buna sevindim. Düzce'de güzel şeyler olabileceğine ilişkin umutlarımız arttı.

TERSTEN OKUMA

YASALAR KİME UYGULANIR?

Geçen ayki "Devletin Yayıncılık Sevgisi" başlıklı yazımızda Kültür Ve Turizm Bakanlığı'nın iki yıl aradan sonra kitap yayına yeniden başladığından söz etmiştik. Bakan Erkan Mumcu'nun Kültür Ve Turizm Bakanlığı'nın ve hatta devlet yayıncılık yapmayacağını söylemesinerağmen akademisyenlerin ve yazarların baskısına dayanılmayıp tekrarıyın faaliyetine başladığını yazmıştık. Kütüphaneler Ve Yayınlar Genel Müdürü Aytekin Yılmaz beyin "Yayıncıların basamayacağı kalitede, nitelikte eserler basacağız" dediğinden de söz etmiş ve yayıncıların "bizim basamayaçağımız kalitede eserler ne ola ki!" diye merakla beklemeye başladığını da eklemiştik. Eylül ayının sonuna doğru bakanlık, 9 yeni eseri kitapseverlerle buluşturmuştu.

Devlet bir işe bulaşacak da hakkında konuşulmayacak! Böyle bir şey mümkün olmadığı için kitapların yayının ardından hemen dedikodular da başlamış. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Hürriyet Keşif ekindeki sayfasında yazdığı yazıda belirttiğine göre bakanlığın "Kültür" logosu ile yayınladığı kitapların kapak düzeni Bilgi Üniversitesi Yayınları'nın kapaklarının neredeyse tıpa tıpa aynıymış. Kapaklar arasında çok küçük bir fark varmış ve kitapları ancak baskı kalitesine bakarak ayırdedebiliyormuşsunuz. Tabii ki kaliteli olan "Yayıncıların basamayacağı kalitede, nitelikte eserler basacağız" diyen bakanlığın kitapları değil Bilgi Üniversitesi'ninkilermiş. Üstelik nitelik farkı sırf kapaklarda değil kitapların iç düzenlerinde de açıkça görülyormuş. Bakanlığın kitaplarının iç düzenlerinde herhangi bir yayımevi taklit edilmediğinden olsa gerek "zevk yoksunluğu" varmış. Örnek vermek gerekirse, antolojilerinde böyle bir sayfa düzeni varmış ki eserleri birbirinden ayırmak mümkün değilmiş.

Bu iddialar bana anlatıldığında aklıma şu veciz söz geldi; "Zevkler ve renkleri tartışılmaz" Arkadaşım benim bu sözümün altında kalacak değil ya! "O zaman üzerinde hiç tartışılmayacak bir şey hakkında konuşalım" dedi ve bakanlığın yeni yayınladığı kitapların üçünü gösterdi; Prof. Dr. Yıldız Ersoy Canpolat'ın "Latin Amerika Edebiyatı Öykü Seçkisi", Prof. Dr. Rahmi Er'in "Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi" ve Doç. Dr. Neşe Taluy Yüce'nin "Genç Polonya Dönemi Edebiyatı". Ardından da soruyuyapıştırdı; "Kültür Ve Turizm Bakanı Erkan Mumcu'nun hazırladığı ve meclisten oy birliği ile geçirdiği yasasının adı nedir?" Böyle laf cambazlıklarına alışkın olmadığım için tabii ki dilim tutuldu, bir şey diyemedim. Arkadaşım kendi sorusuna kendi cevap verdi; "Fikir Ve Sanat Eserleri Yasası". Bu yasanın yazarların, şairlerin haklarını korumak için çıkarıldığını ben cahil kulumuz bile biliyordum. Arkadaşımın lafı dönüp dolaştırarak sorduğu soru, "Kültür Ve Turizm Bakanlığı, kendi çıkarttığı yasa'yı kendisi niye uygulamıyor?" şeklinde anlaşılm

malıydı herhalde.

Ben arkadaşşıma bunun bir dedikodu olduğunu ve bakanlığın bu konularda çok titiz olduğunu inandığımı söyleyerek karşılık verdim. Gerçekten de bakanlık kendi yaptığı yasayı niye kendi uygulamasını ki! Ama arkadaşşıma inatçı biri olduğu için Prof. Dr. Yıldız Ersoy Canpolat'ın "Latin Amerika Edebiyatı Öykü Seçkisi"ni önüne koydu ve "Söyle bakalım bu antolojideki öykülerin yayın hakları kimlerden alınmış?" dedi. Antolojide Borges, Marquez, Jose Marti, Asturias, Ruben Dario gibi Latin Amerika edebiyatının tüm önemli yazarlarının öyküleri yer alıyordu ama bu öykülerin nereden alındığına dair hiçbir bilgi olmadığı gibi yayın haklarına dair de herhangi bir ibare yoktu.

İddiaya göre bu üç antolojide yer alan eserlerin sahiplerinden izin alınmış ve onlarla telif hakları anlaşması yapılmamıştı. Yani Kültür Ve Turizm Bakanlığı, üstelik bakanı Erkan Mumcu'nun önsözü ile sunduğu bu antolojilerde kendi yasasını uygulamak gereği duymamıştı. "Ne de olsa yasalar halk için yapılıyor, bakanlıklar için değil" diyemeyiz ki! Çünkü cezası çok ağır olan bir suçtan söz ediyoruz. Bir yayıncı eser sahibinden izin almadan bir kitap basarsa "korsan" olur, mahkemede yargılanır, hapis cezası bile yer, kişisel ve ticari itibarı yerle bir olur, hatta mesleği terk etmek zorunda bile kalır. Ama bakanlık böyle bir şey yaparsa işin adı ne olur? "Kültür hizmeti" mi?

Arkadaşım gemi azağına almış, ard arda sayıp dökmeye başlayınca çaresiz sesimi yükseltip "Hop hop, çizmeyi astın!" diye onu durdurmak zorunda kaldım. Ne de olsa hakkında sayıp döktüğü sonuçta bizim Kültür Bakanlığımızda ve sevdiğimiz bir bakan olan Erkan Mumcu'ydü. Her iyi işin ardında bir çapanoğlu aramak da bizim entellerimizin klasik yaklaşımıydı. Evet, "Hop hop!" dedim ve ekledim "Her şeyin olduğu gibi bu iddiaların da makul bir cevabı vardır. Nasılsa, Erkan bey bir cevap yollar ve işin aslını astarını öğreniriz!" diye son noktayı koydum. Bakalım o cevap gelecek mi! Umutla bekleyeceğiz.

"YAZDIK TELİF TELİF DİYE"

Murathan Mungan, telif hakları konusunda çoktizmiz. Özellikle kendisinin izinsiz antoloji eserlerinin alınmasına çok kızıyor. Çünkü sözünü ettiğimiz gibi Telif Hakları Yasası'na göre şairlerden, yazarlardan izin almadan eserlerini antolojiye almak suçmuş. Dava konusu olduğu takdirde şair yüklü bir tazminat alabiliyor. Murathan Mungan da kendisinden izin almadan şairlerini antolojilerde yayınlayanlar hakkında davalar açmış. Bu davalardan ikisini de geçtiğimiz günlerde kazanmış (Hürriyet Kelebek Eki 14.10.2004). İki antoloji hazırlayıcısı ve onların yayıncıları tazminat ödemeye mahkum olmuşlar.

Murathan Mungan'ın bu örnek davranışı tabii ki

diğeryazarları ve şairleri etkilemiş. Antolojiler incelemeye alınmış. Bu araştırma inceleme çalışmaları sırasında da Murathan Mungan'ın hazırladığı antolojilerle karşılaşmışlar. 'Murathan Mungan'ın Seçtikleriyle' adlı bu antolojilerde de Gabriel Garcia Marquez, Roald Dahl, Flannery O'Connor, Tama Janowitz gibidünyanın en ünlü yazarlarından seçilmişöyküleri alınıyor. Beşantolojilik bu diziden çıkan 'Kadın-
lığın 21 Hikayesi' adlı antolojiyi inceledikçe kafaları iyice karışmış. Dünya yazarlarından derlemeler yapmanın telif hakları açısından çok güç bir iş olduğu biliniyormuş. Hepsini birbirinden ünlü yazarların tek tek ajansları bulunması, hepsinden ayrı ayrı izinler alınması insanın ömrünü tüketirmiş. Zira, bu yazarların ajansları bu tür antolojilere peksıkak bakmaz bu nedenle de işi yokuşasürer, çok yüksek telif ücretleri ister, kendi yazarlarını yanında yer alacak yazarları tektek inceler, beğenmedikleri yazarlar olursa telif ücretinde anlaşmış olsalar bile gerekli izini veremeyebilirlermiş.

Murathan Beyin telif haklarında tizizliği bilindiği için hemen kitapların künye sayfası denilen 2. sayfalarını açpı hangisi ünlü yazarın telifinin nereden alındığını gösteren bilgileri incelemek istemişler. Niyetleri cümle alemek zor denilen bu için nasıl başarılı olduğunu göstermekmiş. Ama bu 2. sayfalarda öykülerin telif haklarının alındığına dair hemen hiçbir ibare yer almıyormuş. Mungan'ın antolojileri de diğer antolojiler gibi telifsiz mi basılıyor diye bir kuşku doğmuş içlerinde. Yoksa Murathan Mungan "ele verir talkını kendi yutuyor salkını" atasözüne uygun mu davranıyormuş?

ÖYKÜCÜ DEYİNCE AKLA GELEN

New York'taki Türk vatandaşlarımız yıllardır çeşitli edebiyat faaliyetleri yapıyor, Türkiye'den yazarları davet ederek, baştaoradaki Türk toplumu olmak üzere Amerikalılara Türk edebiyatını tanıttırmış. Nereden baksanız güzel bir çaba. Vatandaşlarımız geçen Ekim ayında da "Öykülü Geceler" adı altında bir etkinlik yapmaya karar vermişler. New York'taki Türk Evi'nde yapılan etkinlikle konuk olarak kimi seçmişler tahmin edin! Öykücü olarak akıllarına gelecekte Can Dündar gelmiş. Anlaşılan araştırmacı gazeteciliğiyle ünlü Can

Dündar'ın köşeyazarları yurttaşlarımızıza "hikâye" geliyormuş. Vatandaşın takidir!.. Esas ilginç "Öykülü Geceler"e davet alan Can Dündar'ın "Ben öykücü değilim! Ne isim var öykülü gecelerde?" demeden daveti kabul etmesi idi. Can Bey, ABD dönüşü anılarını kaleme almış ve gazetedeyayınlatmış. Ne diyelim, alan razı veren razı, bize de, öykücülere de diyecek laf düşmez!...

YAZARLARI LİSTEDEN KİM ÇIKARDI?

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, İstanbul'da gerçekleştirdiği etkinlikler yetmiyormuş gibi Türk kültür ve edebiyatını yurtdışındada tanıtmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunuyormuş. Bunlardan biri de Kazakistan başkenti Almatı'da gerçekleştirdikleri "İstanbul-Almatı Günleri" imiş. Bir hafta süren "İstanbul Günleri"nin kapsamında "Türk-İslam sanatı karma sergisi", "İSMEK el sanatları sergisi", "Posta kartı ve fotoğraflarla İstanbul görüntüleri" sergilerinin yanı sıra İstanbul Belediyesi sanatçılar ve Kültür Bakanlığı MehterGrubu tarafından bir konser, konserin ardından da Türk-Kazak ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunan 5 devlet adamı, 10 sanatçı ve 10 işadamina ödülleri verilmiş.

Bu güzel etkinliğe aslında yazarları ve şairlerin de katılması planlanıyormuş. Ama tam hazırlıklar tamamlanıp yola çıkılacakken kim olduğu bilinmeyen birileri listedeki şairlerin ve yazarların adlarını üzerine çizivermiş. Projeninyürütülmesindeetkilive yetkili iki isim varmış. Biri İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Kadir Topbaş, diğeri İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanı İskender Pala. İskender beyin edebiyatçı yönü bilindiği için kimeona böyle bir hareketi yakıştırmamış. Gözler Kadir beye dikilmiş ve mutlaka bir izahı vardıydı düşünülmüş. Yapılan aratırmalar neticesinde yazarların ve şairlerin isminin çizilmesini nedeni anlaşılmış; бүтцене tasarruf yapılması gerekiyormuş. Eh tabii Türk kültürünü çok daha iyi temsil eden Mehtergrubundan vazgeçilemeyeceğine göre, mehter gruplarını aratmayacak şekilde iki ileri bir geri gitmesiyle ünlü edebiyatımızın temsilcilerinden fedakarlık edilmiş. Herhalde edebiyatsız bir Türk kültürü tanıtımı bir

şey kaybetmez ama Mehter olmadan kültür olmazdiye düşünülmüş.

YAZARLARIN KİTAPÇISI KORSAN ÇIKTI

Hürriyet Gazetesi Cuma ekinde hemen her hafta "En İyi 10" başlığı altında çeşitli yerlerin tanıtımı yapılır ve o yerlerinTürkiye'nin en iyi 10 mekânı olduğu iddia edilirilmiş. Şimdiye dek lokanta, büfe, işkembeci, kebapçı, çiçekçi, bargibi çok çeşitli yerler bu listelerde yer aldıktan sonra geçtiğimiz günlerde de (8 Ekim 2004) sıra kitapçılara gelmiş.

Hürriyet yöneticileri, kitap kurtları, eleştirmenlerveyazarlardan oluşan bir jüriye Türkiye'nin en iyi 10 kitabevini sormuş. Seçim kistası olarak da "Mağazanın atmosferi, hizmetin kalitesi, satış elemanlarını bilgisi, nadir bulunan kitaplar konusunda müşteriye yardımcı edilip edilmediği" gibi ölçütleri vermiş. Jüride Doğan Hızlan, Selim İleri, Yaşar Aksoy, Akif Kurtuluş, Mete Tunçay, Tuğrul Eryılmaz, İhsan OktayAnar, Metin Celâl, Kanat Akkaya ve Celâl Üster yer alıyormuş. Jürinin seçtiği ilk on pek eleştiri almamış, ne de olsa "Simurg, Dost, Pandora..." gibi çok bilinen kitabevleri yer alıyormuşlistede. Gerçi, daha açılalı bir kaç gün olan ve kitap çeşitlinin azlığı ile hemen dikkati çeken DR Beyoğlu gibi kitapçıların bu listeye patron kontenjandan girdiği gibi dedikodular yapılmışsa da Hürriyet'in bu listeye pek müdahale etmediğine de inanılıyormuş.

Ama asıl ilgiyi "Jüri üyelerinin tavsiye ettiği diğer kitapçevleri" başlığı altında yer alan kitapçılar çekmiş. Listede İzmir'den korsan yayın satmakla ünlü bir kitapçının ismi yer alıyormuş. Süylenenlerde doğru ise çeşitli yayınevlerinin avukatları defalarca korsan yayın satıyor iddiası ile bu kitapçıya baskın yapmışlar ve bu kitabevinde binlerce korsan yayını ele geçirmişler. Kitabevinin sahibi hakkında "korsan yayını" satmaktan onlarca dava varmış. Listede yer alamayan İzmir'in ünlü kitapçıları şimdi bu kitabevinin adını Hürriyet'e kimin verdiği araştırıyormuş. Kendi kitabevlerine itibar etmeyip en iyi kitapçı olarak "korsan yayını" satmaktan sanık birini öneren yazara karşı tavırlacaklarmış. Jürideyeralan iki İzmirli iki yazar töhmet altındaymış.

Keşke sen de olsaydın

Cüneyt Özdemir

onyedibinsekizyüzelliüç adım atmış olmalıyım.
en azı bu...
mutedil parçaları bulutları, keskin bir güneşin şan-
gırtılı ışınları pastel sarısına buluyordu
mahvetti beni bu yıl, sonbaharın içine yürüdüm.
dallarından düşen sarı yapraklar
kelebeklere benzedi.
biriktirdiğim ne varsa kattım içine
kafamın içi çocukluktan fırlama
cen hennem kazanları.
döşemesi salçası mevsimini kaçırdım,
neden ben ateşe hep kendimi attım
düşündüm düşündüm düşündüm,
sonra yürüdüm yürüdüm yürüdüm
çıkma yolları dökülen yapraklar
çöçülerin sonbahar meydan muhaberesi
her şairin gönlünde
'sonbaharı süpürümeziniz' dizesi gizli
Güneş önce sol
dönüşte sağ yanağıma öpücükler kondururken
ağır makinallarla kendimi çapraz ateşe aldım.
mayınlardan sakınsam da
yenilmekten kurtulamadım
Kendimden kaçtım bugün
hızlı ve kararlı adımlarla boğazı adımladım.
yandım yandım yandım
zamana meydan okudum.
yaprak döktü kalbim.
tek tek yakalayamasam da süpürdüm
'Körolası bir çöçüydüm' anlayacağımız.
sonbahar hüznüleri ile yarış tuttum
ben önde onları peşimde.
Ben kazandım ama peşir söyleyeyim.
'efrasiyab'dan hikayeler' eşliğinde
her mevsim sonbahar gibi bende bu sonbahar
o yüzden kucaklarken pastırma yazı telaşı ile
gözlerimi kırpmaıyıp, gözyaşları gözükmecek
şekilde kısıyordum
belki bu yüzden ağlarken
yere bakarak yürüyordum
Ayşe'ye diyemedim -ki-
sen anlamazsan kim nasıl anlayacak peki beni
Oltacıları yorgundu,
sonbahar çapkin bakışlı
utangaç bir güneşe teslim.
kirli kovalarında balıklar üst üste
Kaderleri mangalın kederliatesinde gizli.
Yürüdüm rüzgarların yönünde sessizce
mezarlıkların eşliğinde,
grostonluk tankerlerrefakatinde
biradım gerimde yine ben,
her seferinde bakıyorum arkamdan teredditle
kendime şu karnburun kararsızlığı ürktüyor ba-
zen beni peki farzumahal sıkıldım diyelim ken-
dimden sıktım diyelim başkalarını haddinden
fazla hem de
elbette elbette.

peki ne yapacağım bu çıkmazın içindeyken
toplamar, çıkartmalar, çarpmalar, bölmeler
çoktan ölmüş olmamı gösteriyor kerat cetvelleri
hangi haneye ne yüzle yazacağız artı değerleri
karlardan zarar beğenebiliriz belki
sonbahar geldi hüznüleri peşinde
siz yaprakların altında kalsanız da,
benim kendime umudum
bana mı kızmalı, beni mi sevmeli
bazen yanaklarımdan dudaklarıma ordan da
doğru kalbime indiğinde daha çok seviyorum
öpüşmeyi
sonbahar güneşiyle şehvet de gizlidir
bir yerlerde belki
Yürüdüm bugün
bacaklarım ağladı ben yürüdüm.
onlar otur diye yalvardı ben duymadım.
batıl bir kalbim var köprülerin altından
geçtiğimde olmayacak dilekler tuttum
sessizlikler refakatinde
söyleyemem
ne de olsa sonbahar bu büyüsi bozulur
itsipasını gözden geçirdim.
masaya yatırdım elimde neşter bıçağı
ustura keskinliğiyle kimi kesmem gerek
bulamadım bulamadım bulamadım
Yanımdan geçen bir köpek ile selamlaştık
Son nefesini veren kovadaki balıktan gözümü
kaçırdım.
cebimde rüzgar gülleri satan amcanın fotoğrafı
var artık
çifte ile denizdeki balonları vurmaya kıyamadım
bunlar olup biterkensessizce
trafikte sıkışan her aracın içinde
bir yağmur bulutu birikti gizli gizli
gerçi ben yere bakıyordum belki ama sonbahar
içinden geçti.
yürüdüm yürüdüm yürüdüm.

kimse görmedi beni
ben de kimseyi görmedim

Merhaba Kaçak Yayın,

Derginizin ilk sayısa hariç hepsini okudum. Böyle güzel bir dergi hazırladığınız için teşekkür ederim bir okur olarak...

Yalnız şu eleştirilerimi de ileteyim: 2) Derginizde ilk sayılarda daha çok veriyordunuz. Son sayılarda öykülerinizi yerini haberler, söyleşiler aldı. Ayrıca şiiri de ihmal ediyordunuz. Edebiyatın bel kemiği olan şiir ve öykünün bu kadar ihmal edilmesilüzücü.

3) Derginizde İzmir İmbati, Karadeniz Haber, Düzce-Biga Notları gibi yerel haberler yazılan köşeler var. Ben bunu yanlış buluyorum. Ben Hakkarı'deyim. İzmir'de şiir dinletisi oluyor, Zonguldak'ta piknik vb. bunlar beni ilgilendirmez ki. Yazının evrenselliği yok bir kerelOnun yerinebirkaç öyküdhama makkbuleğmez mi?

4) Derginizde hep aynı yazarlara yer veriyorsunuz. (Reklam bazında) Nihat Genç, Nafer Ermiş iki de bir bunların reklamları var. Bir de Yavuz Ekinici... Benince biraz açılmalıdır fayda var. Ben genç nesilim (18 yaşındayım). Yeni yazarlar, şairler tanımak istiyorum.

5) Söyleşilerde bir kitabın tanıtımı yapılmış genelde, o söyleşinin ömrü kitabın piyasada kalmasına kadar sürer.Oysa söyleşilerinde yazarın edebi görüşü, toplumsal bakışı, güncel yorumunun yer alması hem okuru aydınlatmak açısından, hem de yazarıtanım açısından daha verimli olmaz mı?

6) Derginizin ismi Kaçak Yayın ve insanlar bunu yanlış alıyor. Altına Kültür Edebiyat yazabilir misiniz?

7) Ben bir öykü yazmak istiyorum. Ama kendimi yeterli bulmuyorum. Bunun yanımda bir şeyler yazmak, düşüncelerimi dökmek istiyorum. Öykü veya şiir yazayım mı, yazmayayım mı? Edebiyatta ürün verilebilir için bir insan da neler olabilir. Bu çok kapsamlı oldu. Yazarlığın ölçütüdür.

Ayrıca semineriniz bitti, yenimezunuz verdiniz. Sizi tebrik eder, arkadaşlarabaşarılar dilerim.

Cevabınız bekliyorum.

Mustafa Çallı

Zihinsel Engelliler Der.HakkarıŞub.
Belediye 5. Hanı. Kat. 3 Hakkarı / Merkez

Merhaba Kaçak Yayın,

Ben Eylül'ten M. Murat Köprülü. Bu size ikinci mektubum.İlki elinizleulaştı mı biliyorum.

Şu anda Nâzım Hikmet'in "YeniŞiirlerini"(YapıKrediY.)okuyorum.Elimin altında "Hasretlinden Prangalar Eski-tim" Ahmet Arif ve "Aşka Dar Nesirler"İleÜmit YaşarOğuzcanvar. İlk mektubumda bahsettiğiniz üzere romanla aramçık iyi sayılmaz. Ayrıca şiirin,beni cezbeden biryanı var.

Kaçak Yayın'ı takip ettiğinden beri edebiyatta olan değişim oldukça arttı. Biriktirdiğim paralarıla koşuyor bir kitap satın alıyorum. Okuduğça kendimle,

dünyaıyla yüzleşiyorum. Bütün alışkanlıklarım değişiyor. Kelime bilgimin ne kadar sığ olduğunu da anlamış oluyorum. Bu nedenlebirTürkçesözölükbul-dum. Okuduğum kitabın hemenyanın-da duruyor.

Bütün alışkanlıklarım değişiyor... Duymakayleminanlamayayeterliolmadığını görüyorum. Artık "dinliyo-rup" ve dinlediklerimisüzgeçteğençeri-p, hissetmeye başlıyorum.Sonra "da-ha iyi birinsan" olmak için bir adım at-tığımi görüyorum.

Sizeiyine yazdığım yazılardanbirka-cını gönderiyorum. Ve safinıza girmek istiyorum. Ayrıca edebiyat kültürümü ve edebiyat estetiğimi geliştirmek için sizin önerdiğiniz kitap ya da kitapları banaönermenizi istiyorum.

Muhammed Murat Köprülü

SEN

Kalp çalan gözlerle bakıp da bana Akılbabışından sen almadın mı? Su gibi aktın da gönül odama Orada bir ömrü sakladın mı? Akardığın ölüme,yatağın derinler Bir kızınakardın, bazende serin Aras gibi hırçındeli gibiydin Durgunken beni kandırdın mı? Saplandın kalbime bir tek hamleye Kaşattingözattın sözlerinle Anımdafırladın kalbimden beynime Kan aktı yüreğinden, sen vurdun mı? İndin süreyiyamaşelâlegibi

Bir zaman suladın gönül vadimi Canverdingülüştümlüm çiçeklere Sonra umut verip goncaeyken kuruttu-dun mı?

Bahçenizdegezerdindellerin koynunda Cilhevapar,gözlüzerdin salıncağlarda Elindekiçakıyılaağaçlarınkabuğuna Kalp içinde adımı sen yazmadın mı? Severdim ağacı, kuşu bir de gülleri. Ben koldakından geçsemüzülürlerdi Kıskandırdı da hırsındandeliler gibi Bahçedeki gülleri koparmadın mı? De illikalametin akıl, senin nerende Perden hiç kapanmadı ben eve geldi-gimde Benimle konuşmak için gecenin bir vakitte

Pencereme çakıl taşlarını sen atmadın mı? Bir gün seni terk ederimdiye korktun da Aramızı yapsınlar diye çöp çatanlar koydun da Adakverdin dua ettin falbaktırdında Geceler boyunca yalvırmadın mı?

Not:İnsanların gözlerinin rengi farklı olsada gözyaşları hep aynı olur. Gözyaşları olmayan bir dünya düşünileye.

Dostçakalın Kaçakçılar.

Ramazan Kaynar

Erdek Kapalı Cezaevi
Erdek/Balıkesir

Ben Elazığ'a okumaya bu sene gel-dim ama LeMan ve Kaçak Yayın satan

biryer bulamadım. Muhteşemsinizko-laygelsin ama sitede Kaçak yayını' bi-razayrıntılı yaparsanız iyi olur, görüş-mek üzere.

Emre Görgülü

Merhaba Kaçak Yayın.BenÇanakkale'den Ramazan Erbek. Derginiziğec-tiğimiz mayıs ayında tanıştım. O glin-den berihiçbir sayımızıkaçırmadanta-kip ediyorum. Derginizi oldukça güzel ve herkeşe hitap eder buluyorum. Özellikle "Kanat Alistıranlar" kısmını yakından takip ediyorum. Birkaçaydır ben de bir şeylergöndermeyi ve okur-larımızla paylaşmayı istiyordum. Nihayet bu isteğimi gerçekleştiriyorum ve (sizin tabirinizle)ürünlerimi gönderiyo-rum.

örümcek oluptaşlarırbir ölüyü açuvarında kuru bir karanfil kokusu.

Ramazan ERBEK

Dergideçalıştığım emekçileremer-habal Benim bir sorunum var dile geti-rmek istediğim. Ben şiir yazıyorum ve bunu gençliğin vermiş olduğu coşkun-lukla değil, gerçek ve ciddi anlamda liyeriyedönük bir şekildeyapmayaçalı-şıyorum. Benim sorunum şiirlerimin bulunduğy konumu bilememem. Ne konumalar! Kısır bir döngülindeyine yer almamaları için kendi çapımdaça-balıyorum. Yazdığım şiirlerinasıl geli-ştirilebilir. Bu konuda bana neler öne-rirsiniz. Çok okuman gerek demeyin sakın bu cevabı daha önce birileri za-rın söyledi ve beni açığıca çok fazla tatmin etmedi. Okumam gerek, biliyo-rum. Okuyorum da. Daha başka neler yapılabilir. Gönümüzdehanga yazıyave şairlere dikkat etmem gerek? Hayata nasıl bir bakış açısıyla bakmam gerek. Sizlere son dönemde yazmış olduğum bir kaç şiirimi gönderiyorum. Yorumla-rınıza bana yürüdüğüm yolda ışık tutarsanız sevinirim. Buraya kadar yaz-mış olduğum bu cümlelerin samimiyet-en uzak, seçilmiş cümleler olduğunu biliyorum. :) Kendinize iyi bakın...

Zamanakarşı yarışmadan Vesınav korkusuzmadan Öğrenmek ve bilmek adına sadece Çalıştımsana. Sorsalar şimdi Biliyoursenim... "cagırlı"

Uzun yıllardır şiir ve hikâyeler üz-e-rinde çalışıyorum. derginizi de yıllardır usanmadan okuyorum.. komik olduğı kadar insan gerçeğine ve sanata düş-kün bir anlayışınız olduğuyı gözümze gerçek..istiyorum ki şiirlerimi paylaşa-yışın insanlarla.. birkaç örnekvar ekte.. umarım beğenirdirsiniz....bu şiirlerle ilgili hiç bir telif, para vs. gibi talebim olmadığınbelirtmek isterim..

GÜRHAN DAL

Arka Sokak

Şairden Korkmalı mı?

Bartın Kitap Fuarı sırasında bir vakit bulup Amasra'yı gezdik. Amasra'nın güzelliklerini anlatmaktan çok, başka bir şey anlatmak istiyorum: Çarşıda dolaşırken üzerinde ilkokul önlüklü, on, on iki yaşlarında bir gurup kızın bize doğru geldiklerini fark ettim. Beni o uzun saçlar, sivri bir sakal ve muhtemelen sert bakışlarla karşılarında görünce birden durdular. Onlara doğru bir adım atınca da serçe sürüsü gibi kaçıştılar. Akşamüstü Bartın'a döndük, söyleşi yapacağımız salonun önünde Kaçak Yayın ekibiyle çay içerken yine ilkokul önlüklü, ama bu kez erkeklerden oluşan bir çocuk gurubu kendi aralarında telaşlı telaşlı konuşuyor, arada bir de bize bakıyorlardı. Çocuklardan birinin şöyle dediğini duyduk: "Korkmayın lan, şair o." Ama yine de tam emin olmadılar ve cesaretlerini toplayıp yanıma geldiler, "Abi sen şair misin? Arkadaş soruyor da." Benden "evet öyleyim," cevabını alınca biraz rahatladılar, birkaç soru daha sorup gittiler. On yaşlarındaki çocuklarda bulunan bu 'şairse korkulmaz' düşüncesi çok hoşuma gitti. Zaman ne kadar değişiyor. Şairlerden değil çocuklar, büyükler bile korkardı. Ama belki de şairin gerçekten korkutucu olması gerekir. Yeri gelmişken, orada bizimle olağanüstü ilgilenen başta Belediye Başkanı ve Emniyet Müdürü olmak üzere tüm Bartın halkına teşekkürler.

Bu arada, bizden kaynaklanan bir hata sonucu, gönderilen yazılar hep 'Arka Bahçe için' ibaresiyle geliyor. Oysa 'Arka Bahçe' Arka Sokak'ın çocuklar için ayrılmış olan sayfası, bize ve size ait olan asıl bölüm Arka Sokak'ın tamamıdır. Bu nedenle sadece, diyelim 15 yaşından küçüklerin yazıları için 'Arka Bahçe' ibaresine ihtiyaç var. Bunun dışındakilerin, 'Arka Sokak' ibaresi ile gelmesi daha uygun olacaktır. Çocuklarla ilgili bir şey daha söylemek istiyorum: Öğretmenlerden ve çevrelerinde yazan bir çocuk olduğunu fark eden tüm yetişkinlerden onlarla ilgilenmelerini ve yazıları bize ulaştırmalarını bekliyorum. Yahoo'da bir arka-sokak gurubu oluşturduk, imkânı olanları vakit buldukça oraya bekliyoruz, tartışmak, sohbet etmek ve fikir alışverişinde bulunmak için.

Grup adresi: <http://groups.yahoo.com/group/arka-sokak>
nafer@leman.com.tr

Bütün sokaklara sevgiler...

Nafer Ermiş

İçindekiler

1 Sunu	5 Şiir / Paul Celan
2 Eleştiri / Çiğdem Koç	6 Röportaj
3 Öykü / Mağara ve Ahtapot	7 Röportaj / Hasan Ali Toptaş
4 Fanzin / İnternet	8 Arka Bahçe

Duyarlı (!) erkekler, ben ve o kadın...

Birtakım erkeklerin "Ben kadınları anlıyorum, evet Tanırım çok iyi anlıyorum" tavrı kabak tadı vermeye başladı artık. Biz kadınlar, önce beyaz dizi karakteri gibi davranıp kendisine âşık eden, yatağa attıktan az sonra da bağlanma korkusu nedeniyle bir kalasa dönüşüp terk eden erkek çeşidine alışmıştık. (y.n: Bu bağlanma korkusu erkek cinsinin almak istediğini aldıkdan sonra ortaya çıkan ve aniden kudurmuş danalar gibi karşısındaki kadının duygu dünyasını talan edip olay mahallini terk etmesi şeklinde görülen bir hastalık şeklindedir. Tıp ve psikoloji bilimi bu konuda çaresizdir.) İşin doğası budur herhalde deyip, hayatımıza devam ediyorduk. Ama bu kadınları anladığını sanan erkek cinsi şahsen benim tansiyonumu fena halde yükseltmekte. Buna alışık değil ki benim bünyem. Ben ahmak, bencil ve korkak erkeğe erkek derim kardeşim. Benim erkeğim benimle her şeyi yapacak, sonra da "ben seni hiç sevmedim ki" ya da "biz ne yaşadık ki" diyerek tornistan yapıp, limandan uzaklaşacak. Hele bir de bu kadını anlayan erkek çeşidinin "kadını anlarım, üstüne bir de yazarak anlatırım" modeli var ki, o daha da akıllara zarar. Daha kötüsü adam buna gerçekten de inanıyor, yani adam anlıyor kadınları. Hadi anlıyorsun, bari sus değil mi? Yok, anlayacak, yazarak da anlatacak. Bunu kim başlatmıştı hatırlayan var mı? Bu arada, kadınlar sütten çıkmış ak kaşık mı? Tabii ki değil. Bu romantik, kadın duyarlılığını yemiş yutmuş adam cinsinin ayaklarının dibine kendini atıveren kaç kadın var, bilseniz dudaklarınız uçuklar. Yani diyorum ki; yeni ürünümüz hayırlı olsun ey cemaat! Buyurun alın: Kadından anlayan duyarlı erkek yazar, her eve lazım...

İyi de, şimdi her makul zekâda ve basiretli kadının aklına gelmez mi; Ey erkekler, madem bizi bu kadar iyi anlıyordunuz da şu saate kadar aklınız neredeydi? Bizi adam yerine koymazken, sokakta yürümemize bile izin vermezken, işyerinde, evde, ormanda, kapımızın önünden, arabamızın içinden kaçırarak fırsat buldukça tecavüz ederken, işyerinde çifte standart uygularken, durup durup döverken anlayışınız tuvalete mi kaçmıştı? Bir kadının yeteneklerini bacaklarının arasında arayıp, hiçbir konuda başarılı olmasına izin vermediğiniz zaman peki? Sizin dünyanızda at koşturmaya çalışan kadınları, tacizle, dedikoduyla, çamur atarak, ve her nasılsa o attan düşürüp bir de keyifle üstüne bastığınızda duyarlı tarafınız bitkisel hayatta mıydı? Hadi zaten öküzlü gelmiş öküzlü gideceklerle lafımız yok, ama benim entelektüel, kadınları anlayan ve üstelik yazarak anlatan erkeğim de yapmıyor mu bunları? Karısını döven nice sanatçı, çocuğu yaşındaki kızları taciz eden nice şöhretli entelektüeller duymadık mı? Bunları söyleyince, ilk siz kaltak medediniz mi bize? Göşümümüzü bacağımıza biraz açtık diye yüzümüze gülüp, istediğinizi vermeyince de arkamızdan olmadık şeyler söyleyen siz değil misiniz? Ne oldu şimdi? Aaaa, yeni trend bu adam değil mi? Bu satıyor şimdilerde. Niye? Çünkü bu ülkede asıl okuyan kadın. Sinemaya giden, televizy-

on seyreden de kadın. Ona beğendireceksin ki kendini, satabilesin yaptığını. Kadınları tavladın mı hem şöhret olur para kazanırsın, hem nâmin yürür, hem de seni adam zanneden zavallı birkaç civcivi düşürüp keyfine bakarsın. Daha ne olsun? Bir taşla kuş katliamı. Ama ben asıl erkekler için çok endişeleniyorum. Hani bir mucize olur da gerçekten kadınları anlamaya başlarsa, erkeklerin utancından, sünnetçiler köşeyi döner, söylemedi demeyin.

İşin aslı, biz kadınlar bu kadar yüksek sesle konuşamazdık eskiden. Bilirdik, ters giden bir şeyler vardı, ama neydi, nasıl söylenirdi işte onu bilemezdik. On beş yaşına balyoz gibi inmişti bir kitap ve bir kadın. Bir şekilde bildiğimiz ama sessiz çığlıklarla kendi kendimizi yediğimiz bir zamandı. KADININ ADI YOK'tu ve en azından bir gün kendi adımı koymaya yemin etmişim sayesinde. Bu yazı aslında bir teşekkür yazısıdır. Bu yazı bana bugün kendimi bu kadar güzel, bu kadar güçlü ve bu kadar doğru hissettiren bir kadına minnetimi duyurma çabasıdır. Kadınligımı ortaya koyma, kadınligımdan gurur duyma ve yediğim her tokada rağmen hâlâ bir erkeği sevebilme gücünü nereden aldığımı haykırmaya sancısıdır bu yazı. Ama konu açılınca nasırına basılmış gibi inlemem hayatımın nasırının bir şekilde erkekler olmasıdır ve ne yazık ki bu nasır, tam da Achil topuğumdur. Bu yazı sadece kendi gerçekliğimle bir kez daha yüzleşme, bu güzel Duygu'ma sarılma amacıdır. Yoksa şimdi daha bir gündemdedir, biraz da keyiflisizdir, O'ndan bahsedersen prim yaparım, kaygısı değildir. Zaten kadını yazarak prim yapmak olsa olsa erkeklerin işidir. Bunu da, başına onca şey gelmesini göze alarak o kitapları yazmış olan kadından bire bir öğrendiğim şeydir. O kim olduğunu bilir. Onu çok sevdiğimi de. Ve gönlü de aklı da rahattır eminim, zira bu duyarlı(!) erkeklerle kanmayacak kadar akıllı kadınların varlığına payı büyüktür, bunu da bilir. Ellerinden ve gözlemlerinden defalarca operim...

Çiğdem Koç

Mağara ve Ahtapot

Bir mağaradaydık. Yedi çocuk. Altı kız, bir erkek. Annesiz babasız bir mağara, anne karındaki kadar memnun dolayıyorduk. Fısırtı fısırtı. Başka yerde olmak istemezdik. Bu dehizlerde kaybolmak, dünyadan tamamıyla kopuk zamanların tadını çıkarmak ve her şeyi unutmaktan başka bir şey istemezdik. Niye isteyelim ki? Daha güzelinere de bulacaktık ki?

Duvarlardaki resimleri gösterdi biri Hepimiz duvarlara seyirttik. Her birimiz bir başka resmin önünden birbirimizi çağırıp resimleri çözmeye çalışıyorduk. Sonra ne istersek onun olabileceğini fark ettik bu mağarada. Işık istediğimizde, yeşilli kırmızılı morlu turunculu ışıklarıyanıp söniyordu. İsteddiğimiz her şey olabileceğimizi de o an anladık. Sadece karar vermek yeterliydi. Yedi çocuk, kim ne olmak isterse olabiliirdi. İçimiz ışıktı. Pır pır. Ben çişim gelmişçesine sallanmaya başladım. Heyecandan. Karar veremeyorduk. Sonradedim ki: Baykuş olmak istiyorum. Aklim pilot olmakta da kalmıştı. Ama onu Tülay önceden kaptı. Olsun dedim. Ben de bir dahakine pilot olurum. İlla ki doktor olmak isteyen ve her seferinde kararlılıkla doktor olmak isteyen hep Figen'di. Onun için hayat ne kolay diye düşündüm. İğnesini alıyor ve daima doktor oluyordu. Çiğdem itiraz etti: Baykuşla pilotun evcilik oyununun bize ne faydası var? Birinin baba, birinin anne olması lazım. Yasemin dedi ki: Tülay hem pilot, hem babaymış mesela. Kara gözlüm atıldı: Ben anne olayım o zaman. Oluur dedik hep bir ağızdan. Çünkü sahiden de en iyi anne o oluyordu hep. Hem bebeklere hiç kızmıyor, hem keki güzel pişirip, ikramı güzel yapıyordu. Kimse de onun kadar iyi sofraya hazırlayıp, etrafı toplayamıyordu. Çiğdem, "ben de anne olmak istiyorum ama," dedi. Ben, "sen teyze ol. Bir dahakine anne olursun," dedim. "Teyze ne işe yarar ki," dedi. İlla ki bir işe mi yaramalı diye düşündüm ama ona söylemedim. Onun anlayamayacağı bir şeydi bu. "Baykuştan daha çok işe yarar," dedim. "Anneye yardım edersin." Kara gözlüm uzun uzun kirkpiklerini en masumundan kirkpıştırarak "Eveet," dedi. "Bana yardım edersin." "O zaman sen niye baykuş olmak istiyorsun ki?" dedi Çiğdem sinirle. "Öylesine," dedim. "Öylesine olacaksın bari papağan ol. Bizi güldürüp

bir işe yararsın. Söylediklerimizi tekrar edersin." Çiğdem ile başa çıkamayacak-tım. "Peki," dedim. Ruhu baykuş olan bir papağan olarak bu oyundaki yerimi alacaktım. Yasemin "Beeen sarı olucam," dedi. Ve onun lafına atlayacak olan Çiğdem'i "Sen sakın karışma," diye uyardı. Çiğdem sustu. Yasemin Çiğdem'in ablasıydı. Çiğdem Ebru'ya döndü. Minik Ebru'ya "Sen de bebek ol," dedi. Ebru şimdilik elinden başka türlü-sünün gelemeyeceğini bildiği için el çırpıştırarak kabul etti. Herkes halinden memnundu. İsteyen istediği gibi oynar, bunu da herkes kabuledirdi. Çünkü bir papağanın nasıl olması gerektiği konusunda bilgimiz kıttı. Ya da bir babanın veya bir pilotun. Ya da bir doktorun. Anlaşma tamamdı. Hiç ses yükseltmeden yedimiz birden hemfikir oyun dünyasının dehizlerinde ilerlemeye başladık. Ta ki kocaman bir ahtapot kolunu mağaraya sokup vantuzuyla kara gözlü-

mü çekip, sokağın ortasına yere vura-na kadar. Karagözlüm kanlar içindeydi. Islak kirkpiklerinin arasından görünen kana bulanmış güzelim kara gözleriyle yardım dilenirken kafasına bir de yumruk yedi. Koca sert bir yumruk. Bir bal-yoz.

-İbne mi olucan lan sen? Beni mahalleyle rezil mi edicen? Ne lan bu? Hep kızlarla mı oynanır mı lan? Kalk lan yerden. Kavga et lan erkekgibi. Abi deme bana. Abisi olmam ben senin gibi ibnenin.

Bir tekme ve bir yumruk daha. Kara gözlüm bize küstü. Onu o mağaradan seyrettığımız için. Ama şunu görmeydi. O ahtapot diğer kollarıyla bizi de o mağaradan çekti ve hepimizi yere vurdu. Hepimize balyoz indirdi. Tüm mahalleyle. Bir daha da hiçbir şey aynı kalmadı. Hiçbir oyun, hiçbir çocuk, hiçbir renk.

Özlem Tansal

titrekVAGON

(titrekVAGON), başarısızlıkla sonuçlanan bir dizi denemenin sonucunda gerçekleşebilmiş bir fanzin. Geçmiş senelerde bir çok kez, farklı bakış açlarına sahip insanları bir araya getirerek böyle bir fanzin oluşturmayı denedik ama her seferinde katılımın yeterli olmaması nedeniyle bu işi ertelemek zorunda kaldık. Önemli olanın, kötü bile olsa ilk adımı atmak olduğunu ve bunun ardından gelecek olan her adımın bir öncekinden daha iyi olacağını düşündüğümüz için bir çoğu daha önce bazı yerlerde yayınlanmış olan yazılardan oluşan ilk sayıyı 2004'ün Ağustos ayında çıkardık. İlk sayının en büyük tetikleyicisi bir zamanlar yayınlanmış olan onlarca fanzinden sadece birkaçının adını hatırladığımızı fark etmemiz ve böyle giderse fanzinlerden daha da uzaklaşarak bu birkaç tanenin de adını unutabileceğimizi anlamamız oldu. İlk sayının ardından gelecek olan sayılarda yer alan yazıların sadece (titrekVAGON) için yazılmış olmasını hedefledik ve ikinci sayıda bunu başardık.

Başlangıçtan beri hareket noktamız gayet "ilkel" olan bir savaya dayanmakta : "Üzerinde yazı olan her şey okunmaya değerdir."

Sinema – Edebiyat – Düşünce içerikli yazılara yer vermeye çalışıyoruz ve bu üç alan dahilindeki yazıları her sayıya dengeli bir biçimde yaymak için çaba sarfediyoruz fakat bazen denge belirli bir alana kayabiliyor. Daha çok toyz. Elimize e-mail ile ulaşan yazıların yanında her ay düzenli olarak yazan kişilerden oluşan bir çekirdek kadro da oluşturmaya çalışıyoruz. İsteyen herkes bize e-mail yoluyla ulaşabilir. Yazılarını paylaşabilir. Her ay belirlenen belirli bir konu üzerine yazdığımız yazıları toplu olarak yayınladığımız bir "dosya" bölümümüz var. İlk sayıda, okuduğumuz üniversite ve bölümümüz üzerine yazdığımız yazıları bir başlık altında topladık. İkinci sayıda ise "kasaba hayatı ve metropol hayatı" üzerine düşüncelerimizi bir araya getirdik. Her ay, farklı yaklaşımları bir araya toplayan bu bölümümüzü yayınlamaya devam edeceğiz.

(titrekVAGON), Taksim ve Kadıköy'de Mephisto'da, Akmar Pasajı'nda Atlantis Music Shop ve Pegasus Kitabevi'nde Bursa'da ise İnegöl Çarşısı Şenol Heavy Metal Shop'ta satılmakta. İstanbul ve Bursa dışından kişiler, korkuyubeklerken@hotmail.com adresinden bize ulaşıp adreslerini bildirerek sadece kargo ücretini karşılayarak fanzini edinebilirler.

Yazılarınızı bekliyoruz...

korkuyubeklerken

ÜÇ NOKTA Anlam Platformu www.ucnokta.com

Üç Nokta Anlam Platformu, 14 Mart 2003'de sanal dünyaya gözlerini açtı. Oluşumun "üç noktası" hep vardı; hem edebiyat, sanat ve kültür içine nüfuz etmiş olarak, hem de düşündürülen her cümle sonuna yerleşmiş imlâ işaretleri olarak... Önemli bir köprüydü "iletişim" için. "Anlam" ı "esas" alıp, aynı dilden konuşan insanlarla üç noktalarla buluşmak adına, hayal ve hedeflerle yolculuk başlattı. "Düşün, yarat, paylaş" kelimelerini slogan seçti. Bu slogan için; en anlamlı varlık olan İnsan'a odaklandı. Onları, yolcular olarak değil, yolculuğun sahipleri olarak gördü, samimiyet ve dostluk sundu. Bu sunumu algılayan herkes Üç Nokta'yı bugünkü konumuna getirdi ve yapısında aradığını bularak edebiyata, sanata ve kültüre katkılarını yoğunlaştırdı. Üç Nokta'nın dönüm vermezsiniz, değer verdiği diğer unsurlar şunlar oldu;

"Ölmeden" sanata ve sanatçıya sahip çıkmak, her gün değerli sanat ve edebiyat üstâdlarını o günü adayarak anmak, unutturmamak. Gündemi oluşturan ve duyarlılık gerektiren olayları dünyaya duyurmak, yazın dünyasında beğeni kazanmış, tanınmış ve ümit veren üstâdların eserlerini yayınlamak. Üç Nokta için yazılmış günlük köşe yazılarına yer vermek. Yüreklere sanat ve edebiyatla dolu. İnsanların "dinamik" tuttuğu, kişiliklere saldırı ve yıkılmalardan arındırılmış, kişi oto kontrollü, demokratik, sesimiz olan forum. Fikirilere ve bilgiye özgürlük. Görsellik ve renk şöleni, sergi ve sanatsal duyarlılıklar diyebiliriz. Okuduğunuz satırlar "reklam" değil. Üye ve konukların yorumlarından alınmış derleme. Henüz "düş ve hedeflediklerimizle" yolum başındayız. Akl, duyguyu ve güneşi kattık önümüze, üç noktaları keşfede keşfede yürüyoruz...

Nedret Türer
Site Editörü

http://www.ucnokta.com
Anlam Platformu

Paul CELAN

Say bademleri,
say acı olanı ve seni uyanık tutanı,
ekle beni de onlara:

gözünü arıyordum ben,
onu açtığına ve kimse sana bakmıyorken,
gerdim o gizli ipi,
üzerinde, düşündüğün çığ damlası
testilere doğru kayarak inen,
kimsenin kalbine doğmamış bir sözü saklayan.

Ancak orada bütünüyle giriyordun ismine,
sana ait olan,
emin adımlarla yürüyordun kendine,
özgürce savruluyordu çekiciler suskunluğunun
çan kulesinde,
çarpiyordu ısıtılmış olan sana,
ceset sana kolunu doluyordu
ve gidiyordunuz siz üçünüz akşamın içinden geçerek.

Acılaştır beni.
Bademlerden say beni de.

çeviri: Nater Ermiş

FRANÇOISE
ANTHOEDEL CELAN
1943

PAUL CELAN
1920-1970

GIUSEPPE CELAN
1920-1970

Yazdıklarımın kaderi de benim kaderime benzedi

Evlere temizliğe giderek ailesine bakmak zorunda olan Esme Dağdelen, gündelik yaşam içinde kaybolan hayatını ve hayatı içinde bir yerlere sıkışıp kalmış olan yazma eylemini Arka Sokak'a anlattı.

Ben Esme Dağdelen, 34 yaşımdayım, evliyim, üç oğlum var. İlkokulu bitirdikten sonra, mefruşatta çalıştım. Uzun süredir evlere temizliğe gidiyorum.

On üç-on dördünden beri yazıyorum. Bazı şeyleri konuşarak anlatırken tıkanıyorum. Yazmak beni rahatlatıyor. Moralm bozukken daha rahat yazıyorum. Gündüz çok içim oluyor. Gece herkes yattıktan sonra, radyoyu açıp, mutfakta otururum. Yazmak için yalnız olmam gerek. İmkânım olsa daha çok yazmak isterim. Akşamları yorgun oluyorum. Ama başka zamanım yok defteri açmak için. Çok şey yaşadım. Bunlar aklıma gelince, yazmak istiyorum. Evde iş yaparken, şarkı da söylerim ama yazmak şarkı söylemekten daha güzel. Hem sigara yüzünden sesimi beğenmiyorum artık. Okusaydım, Türk halk müziği sanatçısı olabilirdim ya da doktor. Çevremde hasta ama doktora gidemeyen insanlar var. Evet, kesinlikle doktor olurum. Çevremdekilere faydam dokunurdu.

İlkokula başladığımda ilk defa kalem ve defterim oldu. Okuldan gelir gelmez bütün ödevlerimi yapardım. On beş yaşımdaydım. Muhtarlıktan kağıt geldi, sivil savunmanın Kızılay kursuna seçilmişim. Kartal Belediyesi'nin oradaki sivil savunma binasına gittim Yani tesadüfen çağırılmışlar bizi. Çok yaşı ve çok genç insanlar vardı. Kırık nasıl sarılır, yaralı nasıl taşınır, bu tür şeyler gösterdiler. Kursta söylenenleri defterime yazmayı denedim, öyle karışık karışık. Ertesi gün tatbikat vardı, gittik. Ama yağmur yağdı, ertelendi. Muhtar, "Evlendiğin zaman kendini listeden çıkar, yoksa savaş halinde seni de çağırırlar" dedi. İptal ettim. Ne diyeyim, Allah savaş göstermesin. On altı yaşımdaydım. Kalın bir şiir defterim vardı. Bir tanıştığımız okudu bazılarını. "Çok beğendim. Askere gidiyorum, bana yazdıkça şiirlerini gönderir misin?" dedi. O beğendi diye o kadar sevindim ki, hemen bir defter aldım. Kalın defterdeki şiirlerin hepsini o deftere geçirdim ve ona gönderdim. Ama

hepsini!! Çocukluk işte.

Birinci defter evlendikten sonra taşınırken çalındı. Kaselerin olduğu kutuya saklamıştım. Kaseler çalınca, defter de gitti. Kaselere üzülmедim, zaten eşimindi. Ama deftere çok ağladım. Ne güzel arada bir çıkarıp yıllardır yazdığım şiirleri kendi kendime okuyordum.

Sonra bir defter daha aldım. Tekrar yazmaya başladım. Şiir ve başka şeyler. Evden ayrılıp, yatılı işe girdiğim bir dönem vardı. Başımдан geçen her şeyi, bütün hissettiklerimi tek tek yazıyordum. Benim arkadaşım olmuştu o defter. Her gün yazıyordum. Sonra, çocuklarım için evime döndüm. Yazdıklarımı, gündeliğe gittiğim bir evde bırakıyordum, eşim görürse kızar ve başka şeylerden şüphelenir diye. Dayanamadım, bir gün, eve getirdim ve çekmecenin en altına sakladım. Bilgisayarım yok ki, onun içine saklayayım. Eşim bulmuş, okumuş, çok şaşırmış, küplere binmiş ve sobada yakmış. Bana da çok kızdı. "Yalan yazınamışsın, ama sen çocukların bir gün bunları okuyup, bana düşman olmalarını istiyorsun," dedi. Benim aklımdan geçmemiştir bu. "Kendim için

yazdım" dedim, kabul etmedi, özür dilemedi. Çok üzüldüm. Yazdıklarımın kaderi de, benim kaderime benzedi. Çalındı, sobada yakıldı. Şimdi, yeni bir defter daha aldım. Henüz çok az şiir var. Her gün bir gazete alırım. İşe gittiğim yerlerden okunmuş Leman ve diğer dergileri toplarım. Yıldız Tilbe'nin şarkılarını çok seviyorum. Bizim ailede yazmaya meraklı iki kişi daha var. On altı yaşındaki büyük oğlum, günlük tutuyor. Her gün, o gün yaptıklarını düzenli yazar. Zile'de oturan Fikriye ablam, Alevi halk ozanlarının cem sohbetlerindeki deyişlerini yazıyor. Benimle ilgilendiğiniz için teşekkür ederim. Neyse, güzel geçti, korktuğum gibi olmadı bu görüşme.

...
Ayrılık istedin oldu işte
Seni benden alıp gitti işte
Ayrılık acısını tattırın işte
Kalbim küle döndü
Hep yana yana
Senden mutluluk kaldı bana...

Esme Dağdelen

Hasan Ali Toptaş

ile yazarlığı üzerine

"...aslında okurdan ne beklense boşunadır"

Sayın Toptaş, "Gölgesizler", "Sonsuzluğa Nokta", "Kayıp Hayaller Kitabı", "Bin Hüzünlü Haz" romanlarınız. Hepsi birbirinden değerli. Ama öncesinde sizin bir öykünüz var. İsterseniz bu öyküden başlayalım. "Ölü Zaman Gezinleri" günümüz insanının kimliksizliğini, yalnızlığını, bunların sonucunda oluşan bir içe kaçışı anlatan hikâyelerden oluşuyor. Bunları sizinyazdığınızı biliyoruz, peki amasız bu yaşamın neresindesiniz? Yazdıklarınızdaki izdüşümünüzü öğrenelim önce...

Aslında, ben kolay cevaplar bulan, kolay cevaplar veren biri değilim. Daha doğrusu, benim zihnimde neredeyse bütün soruların cevabı "bilmiyorum" dur. Ya da, "tam olarak bilmiyorum"dur. Yazdıklarımdeki izdüşümünün ne olduğunu da bilmiyorum bu nedenle. Gene de şunu söylemeliyim: Ben de birçok yazar gibi, yazdıklarını yaşayan biriyim. Yazarken yaşayan biriyim. Hatta, hayatın geri kalanının onlardan daha sahte ve daha yalan olduğunu düşünen biriyim. Bir bakıma, yazdıklarım ile yaşadıklarımı birbirinden ayırabilmem imkânsızgibi görünüyor bana.

Romanlarınız da öyküleriniz gibi eli işi, göz nuru. İyi bir edebiyat okurunun bile özerinde durup saatlerce kafa yoracağı, söz-cüklerin içinde gezinip duracağı, gerçekten anlaşılması kolay olmayan kitaplar. Çünkü diliniz ortada. Uzun cümleler, metaforlar, imgeler... Okurlardan çok mu şey bekliyorsunuz?

Anlaşılması kolay olmayan romanlar ve öyküler yazmak, benim "anlaşılması kolay olmasın" diye hedeflediğim bir şey değil. Kendiliğinden oluşan bir şey. Başka bir deyişle, benim roman anlayışımın, öykü anlayışımın kaynakları bir şey. Okurdan ne beklediğime gelince: Yazarken, okur yoktur benim için. Roman bitince vardır okur, öykü bitince vardır. O aşamada da, aslında okurdan ne beklense boşunadır. Ayrıca, yazdığım metinler gerçekten zor mu anlaşılıyor bilemiyorum tabii.

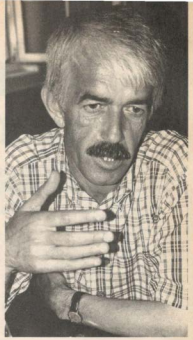
Tekrar öykülerinize dönecek olursak, ben okurken elimi zor zaptediyorum öykünün son sayfasını öykü bitmeden açmayayım

diye. Kaçınılmaz bir merak oluşturuyor bende öykülerinizin sonları. Çünkü hepsi sonunda insanı ya ağlatan, ya da şaşırtıp buruk bir tebessümle düşündüren olaylarla bezi. Öykülerinizin bitiş noktasının vurucu olması sizin için ne kadar önemli? Elbette, benim öykü anlayışım da çeşitli evrelerden geçti. Bir vakitler, ilginç bir olayı dokunaklı bir dille anlattığımda bunun öykü olduğunu düşündüm. Bir vakitler, öyküyü, toplumsal sorunlara eğilen bir edebî tür olarak gördüm. Bir vakitler, reçete yazar gibi öykü yazdım. Bir vakitler, öykünün, insanın en hassas noktasına bir tokat gibi immesinden yana oldum. Kısacası, zamanla, bir yığın yanılsama yaşadım. Şimdi, gerçekten öykünün ne olduğunu bilmiyorum. Onu görünce tanıyabilirim ancak. Ya da, yazınca tanımlayabilirim. Hangisini söyleyebiliriz? Kurgu mu –ne anlattığınızda birlikte–, dil mi? Romanlarınızda hangisi ön planda? Yoksa bir düzende her ikisini de eşitlemek gibi zor bir şey mi kullandınız?

Dili kurgunun dışında görmüyorum, öncelikle ben söyleyeyim. Bir anlamda, kurgu benim gözümde, asla metnin iskeletinden ibaret değil. Bunun ötesinde, çok çok ötesinde bir şey. Metnin en küçük sesini ve ruhunun en uzak noktasını da kapsayan bir şey. Hatta, metnin ruhu ve kendisi benim için.

"Zindan kararı tepsih sustu birden. Berber, elindeki fırçayı bırakıp gözlerinde büyüyen cellat gözleriyle caddeye baktı. Şehrin bütün caddelerini aşmıştı sanki, çok uzaklarda, dağların ardında bir yeri görüyordu. Belki de berberin kendine sığmazlığı vardı orada; sözcüğü bir köyde, yine böyle bir dükkanda berber kılığında oturuyor ve arada bir başını çevirip buraya bakıyordu..." diyorsunuz "Gölgesizler" adlı romanınızda. Sözcüğü olsa da, her şey diliniz içinde mümkün müdür romanlarınızda, ya da genellesek, roman sanatı bir olabirlikler sanatı mıdır?

Tamamen öyle olduğunu düşünüyorum. Öykülerinizin genelde her birinin bir sonu ya da kırılma bir noktası var. Romanlarınızda pek görülüyor bu. Noktayla virgül

tercihleri arasındaki ayrımı nasıl yaparsınız? Ne yapacağını yaparken bilen, nereye gideceğini oraya varınca gören benim gibi biri için, bu oldukça zor bir soru. Gerçekten bilmiyorum.

Son romanınız "Bin Hüzünlü Haz" dilde büyük oynamalarla oluşturulmuş, bir çeşit sözcük avcılığıyla ince elenip sık dokunmuş bir roman. Size göre bu, günümüz modern romanının gereklerinden biri mi? Hiç kuşkusuz öyle gördüğüm için öyle yazdım Bin Hüzünlü Haz'ı. Daha önce de dediğim gibi, Bin Hüzünlü Haz benim roman hakkındaki düşüncelerimi sadece yazıpında ve ruhunda değil, açık açık "lafızda" da taşıyan bir roman. Benim adlandırmam doğru değil ama, bir yanıyla da roman sanatı üzerine yazılmış bir roman. Ya da, bir roman denemesi diyelim.

Okurla anlatıcının bütünleştiği yapıtlar üretiyorsunuz. "Metni esir almadan" kıyısından uçundan okura sunulan bir yemek ya da. Metinsürüyor sürüyor ve bir yerinde kınılıyor, bütün yargılar altüst edilebiliyor. Bunu bazen de okur yapıyor. Ancak bu süreç öyle aşkân ki dil içişliğiniz bir yana –ağır bir dil yontmacısı olduğunuzu biliyoruz zaten–, yazarken bilincin akışı gibi bir yöntemle de uyguluyorsunuz diyebilir miyiz?

Benzene, bilmiyorum diyeceğim. En zından, yaptığım şeyi benim adlandırmam pek doğru değil. Yazarken, şu yöntemi, bu tekniği kullanmayalım diye düşünmüyorum kesinlikle. Matematiksel hesaplar yapmaktan ya da hangi tekniği kullanmalıyım diye düşünmekten çok, ben metnin içinde metnin kendisiyle çalışan biriyim. Sezgilerim beni nereye sürüklerse oraya gidiyorum çıkarsın. Metnin dışında metni düşünemiyorum

Arka Bahçe

Tosti'nin heyecanı

Tavşan grubu ülkeden ayrılmak zorunda kalmış. Çünkü diğer ülkede ilginç hayvanlar varmış. Tosti hem üzgün hem de heyecanlıymış. İlk kez ilginç hayvanlar görecekmış. Tavşan grubu otobüse binmiş. En sonunda ülkeye varmışlar. Ülkenin adı Fronti Ülkesiymiş. İlginç bir hayvanın yanına gitmişler. Bu sefer daha çok şaşır-
mışlar. Bu hayvanın boyu 1.80 kilosu 99'muş. Ve ilginç bir yanı varmış. Gözleri sarı, vücudu silgi gibi, gözleri ise siyahmış. Tosti çok heyecanlanmış. Fotoğraf makinesini çıkarıp çekmiş ve çekerken "Poz ver tatlım, poz ver! Seni birinci dünya güzeli yapacağım. Haydi tatlım poz ver!" demiş. Tosti'nin arkadaşları çok şaşır-
mış. Hayvan bu sözleri duyunca çok şaşır-
mış ve poz vermiş. Tavşan grubu ülkelerine dönmüşler. Tosti'nin çektiği fotoğrafları göstermişler. Tosti'nin söylediği sözleri söylemişler. Hayvan da poz vermiş. Herkes çok şaşır-
mış. Tosti'ye ne oldu dersiniz. Tosti çok yorulmuş. Şimdi bebekler gibi uyuyor!

Nurseli Fidan

Büyük Seçme

O gün ormanda büyük bir seçme vardı. Ormanlar kralı aslanın yardımcısı kim olacaktı? Adaylar: Sincap, kirpi, kaplan, tavşan, orman karnıcaları, yılan, kurbaklar ve minik serçe... Sordu aslan sincaba: - Bu küçük bu-
yunlu ormanı mı yöneteceksin? - Evet
Sonra sordu kaplana: - Yerimde mi gözün var?
- Hayır kralım, hiç olur mu öyle şey...
Herkes sordu soruşturdu, en sonunda karar ver-
di: - En iyisi bir yıl daha bekleyelim. Belki yeni hayvanlar türer.

Devrim Kılçer

GÖZLÜKLÜGİLLER

Doğuştan gözlüklüler.
Çok uslu ve zekiler.
Hayali yaratıklar ama,
"Beyin" diye bir ülkeleri var.

Geliştirir ülkeleri
Hayallerdir ilkeleri
Hayal kuruyorsanız,
Onları tanırınız.

Damla'da Devrim
ve Sinem Okay

OKUMA VE YAZMAYI ÖĞRENDİM

Merhaba, ben Özgür. Yanlış anlamayın, ben bir kızım. Yedi yaşımdım. Okuma ve yazmayı bilmiyorken onları hiç sevmemdim. Ama okula gidip okuma ve yazmayı öğre-
nince, kıscası artık oku-
ma ve yazmayı çok seviyordum şimdi. Okula yeni başlayan öğrencilere bir tavsiye var: İlk nefret etsinler, sonra da yanlış olduğunu kendileri anlaşırlar. Zaten ben nasıl bir şey olduğunu söyleyem-
dim onun, yani o heyecanı tadı olmazdı.
Ben okumayı ve yazmayı seviyorum.

Mine Özkurt

HAYVANLARA EZİYET ETMEMEK

Herkesin hatası olabilir. Ama bu ondan daha kötü. Çünkü insanlar hayvanlara eziyet ediyorlar. Onlara acımadan vuruyorlar. Sizi dövseler hoşunuza mı gider? Merak etmeyin, zamanla siz de bana hak vereceksiniz. Onların yaşamalarını izledim mi! En iyisi biz hikâyemize başlayalım.
Ali yarınmaz bir çocuktu. Hayvanları sevmez, onlara eziyet ederdi. kimse onun huyunu sevmez ve uyarırdı. İnsanların küçük yaşta hayvanları sevmesi iyi bir duygudur. Bazı çocuklar köpek, kedi, balık, kaplumbağa gibi hayvan besler. Bazısı sever ve besleyemez, onlar hakkında hep güzel hayaller kur-
rar. Ali bir gün yavru kedinin peşine takıldı, ardından ben de onun peşine... Tam taşı kaldırıyordu ki hemen onun uyardım. Dedim ki:
- Ali bu çok yanlış, doğrusu bu değil. Onları sevmelisin, onlara saygılı davranmalısın.
Başımı kaldırdığımda herkes beni alkışlıyor ve "doğru!" diye bağıyordu. Ali o günden sonra hayvanları sevdi. Hatta iki tane kedi yavrusu edindi. Gücümüz, yok ponponmuşuz. Onlar da dev o zaman. Aslında iyi insanlar. Ama gençlerini merak ediyorum. Yok yok, onları en iyisi görmeyelim. Daha büyüklere. Eee komşum, benden bu kadar, hoşçakalın...

Yasemin Altınışık

DOĞANIN GÜZELLİĞİ VE YARARLARI...

Yaşlı bir ağaç küçüklüğün-
den beri insanlardan korku-
yordum. Özellikle ormanla-
ra zarar verenlerden korku-
yordum. Ağaç yaşlanıncaya
kadar. Ama üzerindeki korku-
yu hâlâ atamamış. Bazen
kesilen ağaçları görünce
korkudan ne yapacağını bile-
miyordum. Yaşlı ağaç kendi
kendine konuşurken elinde
balta ile kirgin gözlerle et-
rafa bakan yaşlı bir adama
sesler gelmiş. Sesin geldiği
tarafa yönelmiş. Ağacın ko-
nuştuğunu duyunca kulakla-
rına inanmamış. Çünkü
ağaçların konuşmadıklarını
biliyordum. Sessizce dinle-
meye başlamış. Yaşlı ağaç
kendi kendine konuşmaya
devam etmiş:
"Ben ne kadar korkak bir
ağacım. Bir gün beni de ke-
secekler. Küçüklüğümde
beri korktuğum için hiçbir
ağaç benimle konuşmuyor.

Aslında çok yaşlandım artık.
Ölsem ne fark eder ki? Ne
de olsa yine öleceğim. Ney-
se. İnsanlar neden böyle ya-
pıyorlar anlamadım. Oysa
çok büyük bir hata yapıyor-
lar. Doğanın güzelliğini bo-
zuyorlar. Doğanın insan sağ-
lığına yararlarını bilmemeleri
çok kötü."
Bunları duyan yaşlı adam
çok etkilenmiş ve sesini
yükseleterek,
"Lütfen benden korkmayın,
beni dinleyin. Sizlerden çok
özür dilerim. Bugüne kadar
yaptığım hatayı hiç fark et-
medim. Oysa sağlığımı ken-
dim zarar veriyordum. Bun-
dan sonra bu ormanı koruy-
acağım. Doğaya sevgim ar-
tacak." demiş. Adamin
hatasını anlaması yaşlı ağacı
duygulandırmış. Yaşlı ağaç
ömürü boyunca çok mutlu
yaşamış.

Serap Selvi

Metinleri üreten Şehit Öğretmen Nevzat Akdemir İlk Öğretim Okulu 5/A sınıfına
ve onları yetiştiren öğretmenleri Özlem Atalay'a teşekkürler.

Faruk Kaya

Türkçe Ödevlerimi Nasıl Yazayım?

Kemal Demiray

Okullar açılın, iyiden iyiyi sınavlar yaklaşıncaya yapıpıştır soruyu; Türkçe ödevlerimi nasıl yazayım? Oldu güzelim, bana kalsa hiç yazma diyeceğim ama İnkılâp Kitabevi bu tarz öğrencileri de düşünerek 1985 yılında ortaokullara yardımcı kitap olarak kabul edilen bir dizi kitap yayımlamış. Kemal Demiray'ın kaleminden çıkan eserimiz bu kitaplardan sadece biri. Bizim zamanımızda da vardı bu tarz kitaplar ama benim hatırladıklarım neredeyse o seneki ders kitabımın çözümü haliydi. Yardımcı kitap ayağına cevapları araklayıp araklayıp derste havayapınca edebiyat öğretmenimiz durumu çakmış ve bi güzel araklamıştı bizi. Öğrenci aklı işte; nasıl çözmüşler soruyu, dur yararlanayım şundan yok, ayne alıntı. Neyse ki "Türkçe Ödevlerimi Nasıl Yazayım?" adlı çalışmamız konuya farklı yaklaşımla ile bu sorunu ortadan kaldırmış. Yazarımız neler okumalı, nasıl okumalı, gözlem yapmanın yolları, yazma ile ilgili ipuçları ve çalışma yöntemleri sunarken bizzat öğrencilerini yaptığı ödevlerden örnekler vererek konuları irdeliyor. "Bizim Keleş Hasan, cenazenin arkasından yampiri yampirigidiyordu. (Bir öğrenci ödevinden) cümlesindeki keleş, yampiri yampiri kelimeleri ne kadar laubali..." diyecekkadar da açık sözlü bir insan Kemal Demiray hocamız. Eski fiyatı 250TL olan bu kitabı; bugün beş yüz bin liraya alarak Türkçe Ödevlerimi Nasıl Yazayım sorusuna sizler de yanıt bulabilirsiniz.

Turkish Made Easy Dil-Man

Ne diyor; İngilizce konuşanlara mahsus. Bugün kime sorsan İngilizce konuşuyorum, hem de çatır çatır demiyor mu? O vakit Öğretim Yayınevi tarafından 1977 yılında basılan kitabımızı tanıtmakta hiç birşakınca görmüyorum. Kitabı hazırlayan D. Mandil diye not düşülmüş. Yabancı bir yazar olsa gerek diye düşünürken kitap kapağında DİL-MAN ibaresi çarpıtı gözümü. Dil-Man'ın yerlerini değiştir, oldu mu Man-Dil, oldu. Neyse, böyle faydalı bir eseri kim hazırlamış, acaba yabancı mıymış, 'mandil' yeri geldiğinde 'dilman' da olabilen gizli bir örgüt ismi midir?... Bir bir Türkçe'nin inceliklerinin anlatıldığı kitabımızda telaffuza ayrı bir önem verilmiş ki; neredeyse her kelimenin yabancılar tarafından nasıl okunması gerektiği parantezler içerisinde gösteriliyor. Allaha ısmarladık (Ahlaha is-mahr-lahdik), peynir ekme (pay-neer ake-make), şarap içmek (shah-rahp eech-make), akşam üstü (ahk-shahm ews-tew)... Akrabaların tanıtıldığı bölüm ise evlere zemlik: Dayımın oğlu kuzendir, bizim kayınço güzel insandır, baldız baldantatlıdır... Peki ya Türkçe öğrenmek için yapıp tutuşları, o güzel düşünür Nasreddin Hoca'mızdan mahrum bırakmak olur muydu? Olmamıştzen ve birbirinden anlamlı dokuz-onade Nasreddin Hoca fıkrası, kilit noktadaki kelime ve deyimlerin İngilizce mealleri ile birlikte sunulmuş okuyucuya. Komşunun biri, another way of saying: bir komşu, a neighbour. Gidip hocanın eşeğini ödünç olarak ister, went (to ask) to barow master's ass (bildiğimiz donkey). Hoca eşeğini adamavermek istemez, the

masterdosen't want to lend (give) the ass (karakaçan da denilir) to the man. Eşegimtarladadır, myass is in the field, der (says). Ahırda bulunan eşek anırmaya başlar, being in the stable, the ass begins to bray. Aşksolunl, interjection expressing disappointment. İşte eşeğin burada, well! Your ass is here, der adam (the man says). Hoca sinir yapar, the master makesangry ve (and) bana inanmıyorsun da eşeğin sözüne mi inanıyorsun, you don't believe me, yo believe the speech(word) of the ass? Der (says). Öğretici olduğu kadar eğlenceli de olmayı başarabilen yapıtımız zamanında 20TL. iken bugün sadece beş yüz bin lira, haberinizi olsun.

Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü

Ruşen Alaylıoğlu
A. Ferhan Oğuzkan

Bu kadar eğlence yeter, üstüne üstlük konumuz da eğitim diyorsanız buyurun size ciddi bir çalışma. Ruşen Alaylıoğlu ve A. Ferhan Oğuzkan tarafından hazırlanan sözlüğü müz 1976 yılında İnkılâp ve Aka Kitabevleri tarafından yayımlanmış. Karne nedir, müdür yardımcısı kime denir... sorularından tutun da, eğitim kurum ve uygulamalarının doğmasına ve gelişmesine katkıdabulunmuş olayları ve yabancı filozof, bilgin, düşünür, eğitimcilerin hayatları ve eserlerine kadar aklınıza gelebilecek her şey... Hadi canım dedim, her şey olabilir mi? Baktım; kopyacı: Sınavlarda kopya yapan veya kopya yapmayı alışkanlık haline getiren (şerefatsız) öğrenci, kopyacılar: Genellikle yazılı sınavlarda sorulara karşılık hazırlarken gizli gizli kataba, ders notlarını veya başkasının kağıdına bakma alışkanlığı... Eski fiyatı kaçaydı onu söylemeden dersiniz, ki dersiniz. Vallaha eski fiyat yerine yapıpıştırılan etiketleri soymanın anam ağladı, ne o öyle cırt cırt, alıştırmak olaydım okuyucuyu bu bilgiye, 30TL. Evet ne oldu ki, otuz liraymış?

faruk.kaya@mynet.com

“Yiğit Özgür, bu karikatür kitabıyla
kariyerinin doruğuna ulaşmış gibi görünüyor...”

Annesi

DK
DOĞAN
KİTAP

www.dogankitap.com.tr

**Hiçbir şansımız yok,
bu ahlâk savaşına
katılacağız...**

